

ISSN 1857-0976

ANALE ȘTIINȚIFICE

ale Academiei „Ștefan cel Mare”
a Ministerului Afacerilor Interne
al Republicii Moldova

Științe juridice

Nr. 6

Chișinău, 2017

CZU34:378.4(478-25)(082)=135.1=161.1

A 15

Aprobate și recomandate pentru editare de Senatul Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova

Colegiul de redacție:

Redactor-șef: dr. **Iurie Larii**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Redactor-șef adjunct: dr. **Radion Cojocaru**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Membri:

dr. hab. **Gheorghe Costachi**, prof. univ., Institutul de Istorie, Stat și Drept al AȘM

dr. hab. **Gheorghe Gladchi**, prof. univ., Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare

dr. **Mihail David**, vicepreședinte IPA România, Constanța, România

dr. **Tudor Osoianu**, conf. univ., Institutul de Istorie, Stat și Drept al AȘM

dr. **Iurie Odagiu**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Veaceslav Ursu**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Ștefan Belecciu**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Igor Bantuș**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Veaceslav Grati**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Marian Gherman**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Alexandru Pînzari**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Oleg Casiadi**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Alexandru Pareniuc**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Igor Trofimov**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Alexandru Zosim**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Vasile Florea**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Liliana Creangă**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

dr. **Aliona Bivol**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

Articolele au fost recenzate

Responsabilitatea pentru conținutul științific al articolelor revine autorilor

ISBN 978-9975-121-58-3

CUPRINS

Științe juridice

V.C. BEREZNYAK, <i>старший научный сотрудник, кандидат юридических наук</i> <i>Днепропетровский государственный университет внутренних дел</i> Д. ПОПУШОЙ, <i>докторант, Академия «Штефан чел Маре» МВД Республики Молдова</i>	
Борьба с коррупцией в Новой Зеландии: миф или реальность	8
Radion COJOCARU, <i>doctor în drept, conferențiar universitar al Catedrei „Științe penale”</i> <i>a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova</i> Alexandru CICALA, <i>doctorand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova</i>	
Modele de incriminare a avortului ilegal în legislația diferitelor state.....	14
Veaceslav GRATI, <i>doctor în drept, conferențiar universitar al Catedrei „Drept polițienesc”</i> <i>a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova</i>	
Atribuțiile organului de asistență socială în soluționarea cazurilor de violență în familie.....	25
Iurie LARII, <i>doctor în drept, conferențiar universitar,</i> <i>director al Departamentului știință, dezvoltare proiecte și cooperare</i> <i>al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova</i> Oleg POHILĂ, <i>doctorand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova</i>	
Dimensiuni criminologice cu privire la infracțiunile legate de exploatarea sexuală a femeilor și copiilor.....	32
Marian NUCU, <i>doctor în drept, Brigada de Combatere a Criminalității Organizate Constanța, România</i>	
Reglementări internaționale cu privire la contracararea traficului ilicit de droguri.....	40
Marcel BOȘCANEANU, <i>doctorand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova</i>	
Organizatorul infracțiunii – figură de bază în cadrul criminalității organizate transnaționale.....	46

Artiom PILAT, <i>doctorand, lector universitar al Catedrei „Procedură penală și Criminalistică” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova</i>	
Sofia PILAT, <i>doctorandă, lector universitar al Catedrei „Procedură penală și Criminalistică” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova</i>	
Cooperarea internațională în domeniul dispunerii și efectuării expertizei judiciare	54
Radion ROTARU, <i>șef al Catedrei „Pregătire militară și intervenții profesionale” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova</i>	
Prevenirea dezordinilor de masă.....	60
Sergiu SECRIERU, <i>doctorand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova</i>	
Infrațiunea de sustragere sau extorcare a substanțelor narcotice sau psihotrope în sistemul incriminărilor penale.....	66
Ion SLISARENCO, <i>master în drept, doctorand, lector universitar al Catedrei „Științe penale” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova</i>	
Natura juridică a faptei de încălcare a regulilor de siguranță a traficului rutier	72
Efrosinia URSU, <i>doctorandă, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova</i>	
Pornografia infantilă: tendințe actuale și dimensiuni criminologice	80

CONTENTS

Legal Sciences

V.S. BEREZNYAK, <i>Senior researcher, candidate of law</i> <i>Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs</i>	
D. POPUSHOY, <i>PhD student, "Stefan cel Mare" Academy of MIA of the Republic of Moldova</i>	
Fighting corruption in New Zealand: myth or reality	8
Radion COJOCARU, <i>PhD, associate professor of the Department "Criminal Sciences"</i> <i>of the Academy "Stefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova</i>	
Alexandru CICALA, <i>PhD student, "Stefan cel Mare" Academy of MIA of the Republic of Moldova</i>	
Models of criminalization of illegal abortion in the legislation of different states	14
Veaceslav GRATI, <i>PhD, associate professor of the Department "Police Law"</i> <i>of the Academy "Stefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova</i>	
Attributions of the social assistance body dealing with cases of domestic violence	25
Iurie LARII, <i>PhD, associate professor,</i> <i>Director of the Department of Science, Project Development and Cooperation</i> <i>of the Academy "Stefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova</i>	
Oleg POHILĂ, <i>PhD student, "Stefan cel Mare" Academy of MIA of the Republic of Moldova</i>	
Criminological dimensions of offences related to sexual exploitation of women and children	32
Marian NUCU, <i>PhD, Organized Criminality Combating Crew, Constanta, Romania</i>	
International regulations on counteracting of illicit drug trafficking	40
Marcel BOȘCANEANU, <i>PhD student, "Stefan cel Mare" Academy of MIA of the Republic of Moldova</i>	
Organizer of the offence – a basic figure in transnational organized criminality	46

Artiom PILAT,

*PhD student, university lecturer of the Department "Criminal Procedure and Criminalistics"
of the Academy "Stefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova*

Sofia PILAT,

*PhD student, university lecturer of the Department "Criminal Procedure and Criminalistics"
of the Academy "Stefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova*

**International cooperation in the field of
arrangement and performance of judicial expertise54**

Radion ROTARU,

*chief of the Department "Military training and professional interventions"
of the Academy "Stefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova*

Preventing of mass disorders60

Sergiu SECRIERU,

PhD student, "Stefan cel Mare" Academy of MIA of the Republic of Moldova

**The offence of evading or extortion of narcotic or psychotropic
substances in penal incrimination system66**

Ion SLISARENCO,

*master in law, PhD student, university lecturer of the Department "Criminal Sciences"
of the Academy "Stefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova*

The legal nature of the act of the traffic safety rules violation72

Efrosinia URSU,

PhD student, "Stefan cel Mare" Academy of MIA of the Republic of Moldova

Infant pornography: current trends and criminological dimensions80

**ȘTIINȚE
JURIDICE**

УДК: 343.352(931)

БОРЬБА С КОРРУПЦИЕЙ В НОВОЙ ЗЕЛАНДИИ: МИФ ИЛИ РЕАЛЬНОСТЬ

В.С. БЕРЕЗНЯК,

кандидат юридических наук

старший научный сотрудник, Днепропетровский государственный университет внутренних дел, Украина

Д. ПОПУШОЙ,

докторант, Академия «Штефан чел Маре» МВД Республики Молдова

Возникновение коррупции создает серьезную проблему и угрозу стабильности и безопасности общества, наносит ущерб устойчивому развитию и правопорядку. С подобными проблемами сталкивается большинство стран во всем мире. Украина и Республика Молдова, к сожалению, не являются исключением из этого правила

В данной работе основательно рассмотрены вопросы, касающиеся борьбы с коррупцией в Новой Зеландии.

Ключевые слова: коррупция, Новая Зеландия, государственная власть, общественный контроль.

FIGHTING CORRUPTION IN NEW ZEALAND: MYTH OR REALITY

V.S. BEREZNEAK,

PhD, senior researcher,

State University of Internal Affairs from Dnepropetrovsk, Ukraine

D. POPUSHOI,

PhD student, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

The emergence of corruption creates a serious problem and threat to the stability and security of society, causes damages to sustainable development and rule of law. Most countries from around the world face similar challenges. Unfortunately, Ukraine and the Republic of Moldova do not make an exception to this rule.

This paper thoroughly addresses issues related to the fight against corruption in New Zealand.

Keywords: corruption, New Zealand, state power, public control.

Постановка проблемы. Сегодня актуальным как для Украины, так и для Республики Молдова остается вопрос противодействия коррупции. Коррупция создает серьезную проблему и угрозу стабильности и безопасности общества, наносит ущерб устойчивому развитию и правопорядку. Поэтому для нас важным является поиск и внедрение эффективных мер борьбы с коррупцией, которые применяются в международной практике.

Целью статьи является рассмотрение вопросов, касающихся борьбы с коррупцией в Новой Зеландии.

Изложение основного материала. В 2017 году, по данным Transparency

International, Новая Зеландия вошла в тройку стран с наименьшим индексом коррупции.

Это объясняется различными факторами, сдерживающими коррупцию. Одним из таких факторов является прозрачная деятельность органов государственной власти и общественный контроль, за такой деятельностью со стороны общественных организаций.

Под давлением общественности новозеландские чиновники вынуждены возвращать денежные средства в казну. В прессе можно увидеть, например, такие личные траты некоторых сотрудников госкабинетов Новой Зеландии: Дэмьен

О'Коннор – \$6,66 (вернул), \$75 (личные траты, вернул); Парекура Хоромиа – \$82,5 (алкоголь на ужине, вернул через 10 дней), \$ 330 (часть рождественского ужина, вернул ближе к весне); Мита Риринуи – \$15,90 (кофе и жвачка, не вернул); самый злостный растратчик Крис Картер заказал однажды две свиные головы в ресторане и оставил там \$500 налогоплательщиков (вернул через месяц) [1]. Кроме того, одна из местных газет New Zealand Herald собрала известные ей данные о неразумных чиновничьих тратах в одной брошюре.

В данном случае гражданское общество принципиально заинтересовано в создании эффективной этики поведения. Члены общества привлекаются в качестве независимых участников временных наблюдательных советов. Например, после массовой национальной кампании протеста «Спасение озера Манапоури от губительного использования для получения электроэнергии» парламент Новой Зеландии законом образовал «Комитет хранителей озера». Комитет имел право проводить независимый контроль и консультирование деятельности ГЭС. Другой пример привлечения общественности в Новой Зеландии – это устав от злоупотреблений властью со стороны приватизированных монополий, группа крупных бизнесменов создала организацию ГПУМ (главные потребители услуг монополий) для отстаивания антимонопольного законодательства и подотчетности [2].

Красноречивым примером, который свидетельствует об общественной сознательности и нетерпимости к коррупции, является то, что в 1993 году была организована новая партия под названием «Новая Зеландия превыше всего». Деятельность этой партии была направлена, прежде всего, на борьбу с коррупцией в Новой Зеландии и получила значительную поддержку со стороны коренного населения и старшего поколения [3].

Другим примером может послу-

жить предвыборный план действий по противодействию коррупции, который был разработан кандидатом на пост мэра Окленда Пени Яркие.

Среди позиций (всего 19 пунктов) данного плана указаны действия, направленные на: 1) изменение законов Новой Зеландии для обеспечения подлинной прозрачности в финансировании кандидатов на выборные государственные должности и политических партий на центральном и местном уровнях; 2) создание независимого коррупционного органа, который бы выполнял функции просвещения общественности и предотвращения коррупции; 3) ратификация Конвенции ООН против коррупции; 4) принятие закона для защиты отдельных лиц, неправительственных и общинных организаций, которые сообщают о коррупции на центральном и местном правительственном уровне и в рамках судебной системы и т.д. [4]. Другие мероприятия плана направлены на предупреждение коррупции в частном секторе, прозрачность деятельности государственных структур, создание и реализацию кодексов поведения членов парламента и судебной системы, а также действия направленные на разграничение государственного сектора и бизнеса.

Иным фактором, сдерживающим коррупцию в Новой Зеландии, является эффективная кадровая политика. Институт государственной службы пользуется авторитетом и находится под постоянным контролем общественности. Работа на государственной службе является почетной и престижной, так как стабильна и хорошо оплачивается. Новая Зеландия раньше всех стала применять у себя оплату труда по результатам для госслужащих высшего и среднего звена [5].

Постоянное усовершенствование антикоррупционных мер также способствует снижению уровня коррупции в стране. Так, генеральный директор Отдела по борьбе с серьезным мошенни-

чеством Новой Зеландии Serious Fraud Office (SFO) Ник Патерсон заявил о необходимости пересмотра закона 1910 года. По его словам, коррупционеры из среды «белых воротничков», согласно закону 1910 года, получают не 2 года тюрьмы, а 12 месяцев домашнего ареста [6].

По его словам, можно получить взятку, стать фигурантом уголовного дела, пройти все стадии расследования, выслушать обвинительный приговор и провести под домашним арестом шесть или семь месяцев перед телевизором в собственном доме, что является недостаточным наказанием для такого серьезного преступления, как коррупция.

Положительным примером является разработка компанией Transparency International UK совместно с Transparency International New Zealand и Serious Fraud Office бесплатного онлайн антикоррупционного тренинга. Тренинг обеспечивает полное антикоррупционное обучение, разработан ведущими специалистами в этой области и позволяет организациям обеспечить подготовку их персонала. Курс начинается с обзора примеров взяточничества, а затем переходит на углубленное изучение практических сценариев, которые требуют от участника принимать решение в знакомых ситуациях. Курс отличается четкими и практическими советами от экспертов этической деловой практики.

Кроме того, фактором который препятствует увеличению коррупции в Новой Зеландии, является стабильный и прозрачный бизнес.

В то же время одним из спорных моментов в борьбе с коррупцией в Новой Зеландии является не ратификация данной страной Конвенции ООН против коррупции, что, в свою очередь, не обязывает власти сообщать о фактах коррупции и проводить другие действия, направленные на предупреждение коррупции.

Так, нормы ст.ст. 5–36 Конвенции

ООН против коррупции или совсем не предусмотрены новозеландским законодательством или действуют частично (ограниченно) [7]. Поэтому некоторые действия в стране не определяются как коррупционные (учет и выявление таких коррупционных действий), а с другими, вследствие отсутствия специальных норм, в полной мере не борются, например, подкуп иностранных публичных должностных лиц и должностных лиц публичных международных организаций считается подарком, а не уголовным правонарушением.

Нормы, которые содержатся в ст. 5 «Политика и практика предупреждения и противодействия коррупции», ст. 6 «Орган или органы по предупреждению и противодействию коррупции», ст. 7 «Публичный сектор», ст. 8 «Кодексы поведения публичных должностных лиц», ст. 9 «Публичные закупки и управление публичными финансами», ст. 10 «Публичная отчетность», ст. 11 «Меры в отношении судебных органов и органов прокуратуры», ст. 12 «Частный сектор», ст. 13 «Участие общества» Конвенции ООН против коррупции, в законодательстве Новой Зеландии не предусмотрены.

Так, по некоторым сообщениям в Интернете, декларирование низкого уровня коррупции с фактической ситуацией в стране далек от реальности. По факту Конвенция ООН против коррупции подписана Новой Зеландией, но не ратифицирована. При этом любые сообщения о коррупции подавляются путем судебных действий со стороны коррупционеров, вплоть до уголовного преследования (Vince Siemer case). Существуют также нарекания по вопросам контроля за государственными структурами и полицией, независимости судебной системы [8]. В 2013 году, согласно отчету Transparency International, в Новой Зеландии в опросе приняло участие около 1000 жителей (январь-февраль).

В ходе опроса было обнаружено, что 3% жителей Новой Зеландии сообщило о фактах взяточничества. Те, кто сообщил о взятке, назвали такие причины: это был единственный способ для получения услуги (35%); с целью получения дешевого обслуживания (29%); для ускорения процесса (21 %); в качестве подарка или благодарности (15%) [9]. Взятки были выплачены по всем восьми секторам: образование (3%), судебный сектор (3%), медицина (3%), полиция (3%), государственный (управленческий сектор) (3%), коммунальные услуги (3%), налоговый сектор (2%), земельный сектор (3%). 65% опрошенных отмечают, что уровень коррупции в Новой Зеландии увеличился за последние два года.

Около 73% считают коррупцию проблемой, 44% ответили, что действия правительства Новой Зеландии являются неэффективными в борьбе с коррупцией, а 88% прошенных изъявило готовность подписать петицию, требуя от правительства конкретных действий для борьбы с коррупцией [10].

Другим проблемным вопросом является то, что законодательство Новой Зеландии серьезно отстает от законодательства многих других стран и международных норм. Новая Зеландия не имеет отдельного закона о борьбе со взяточничеством или мошенничеством. Соответствующим законодательством является только Закон о преступлениях 1961 года [11].

В то же время, по словам генерального директора Отдела по борьбе с серьезным мошенничеством Новой Зеландии Ника Патэрсона, в будущем, и с учетом последних изменений в Великобритании (имеется в виду принятие в Великобритании в 2010 году Закона о взяточничестве), может быть рассмотрен вопрос о приведении всех антикоррупционных законодательств в единый законодательный акт [12].

Дискуссионным вопросам является необходимость создания в Новой Зеландии отдельного органа Независимой комиссии по борьбе с коррупцией (такие учреждения существуют в Сингапуре, Гонконге и Новом Южном Уэльсе). Сегодня в государстве существует ряд учреждений, которые сосредоточены на различных элементах борьбы с коррупцией (Serious Fraud Office, Auditor General, Office of the Ombudsman, Independent Police Conduct Authority). Двумя основными органами, ответственными за антикоррупционную деятельность, являются Отдел по борьбе с серьезным мошенничеством и полиция Новой Зеландии.

В то же время, по словам новозеландского правозащитника Грейса Хейдена, в настоящее время в стране существует много агентств, которые противодействуют коррупции, но многие из них не идентифицируют коррупцию, как только жалоба касается государственного ведомства или учреждения. По его словам, одной из основных функций Независимой комиссии по борьбе с коррупцией должно быть информирование людей о том, что такое коррупция, как ее распознать, предотвратить и сообщить о ней.

Все вышесказанное подтверждается Докладом Transparency International от 8 октября 2013 года. В докладе отмечается недостаточная осведомленность о внутреннем и внешнем антикоррупционном законодательстве как среди новозеландских компаний, работающих за рубежом, так и среди широкой общественности.

Ключевыми рекомендациями доклада для Новой Зеландии являются:

1) изменить законодательство Новой Зеландии по борьбе со взяточничеством и коррупцией в целом, чтобы привести его в соответствие с международными стандартами и существенно увеличить штрафы за взяточничество в частном секторе;

2) ратифицировать Конвенцию ООН против коррупции, чтобы показать

готовность страны для борьбы с подкупом иностранных должностных лиц;

3) содействовать раскрытию информации о подозрениях в подкупе иностранных властей;

4) разработать и внедрить национальную стратегию борьбы с коррупцией;

5) обеспечить надлежащую подготовку и информирование общественности об отечественных и зарубежных рисках взяточничества [13].

Сегодня правительство Новой Зеландии работает над выполнением указанных рекомендаций.

По словам директора новозеландского отделения Transparency International Fiona Tregonning, «Правительство работает в направлении определения основ антикоррупционной стратегии для Новой Зеландии. Эти инициативы свидетельствуют о позитивном сдвиге в их реализации и будут демонстрировать новый интерес и готовность. Однако для этого потребовалось много времени и мы должны принять соответствующие меры для того, чтобы Новая Зеландия не отстала от других стран и активно выступала против иностранного и внутреннего взяточничества. Существует надежда, что национальная стратегия борьбы с коррупцией будет способствовать демонстрации приверженности свободе от коррупции правительством, бизнесом и общественностью в стране» [14].

Выводы. В заключение можно сказать о том, что сегодня в Новой Зеландии идут позитивные процессы, связанные с ужесточением мер борьбы с коррупцией.

Как Новая Зеландия, так и другие страны, сталкиваются с риском коррупции в государственном (государственных закупках) и частном секторах, а также при эффективности регулирования финансирования кандидатов на выборные государственные должности и политических партий на центральном и местном уровнях.

Кроме того, профессор Майкл Джонстон из юридического колледжа университета штата Мичиган и автор «синдромов коррупции» на ежегодной конференции «Коррупция и борьба с коррупцией: проблемы и перспективы на будущее» (Лондон, университет Сассекса, Центр по изучению коррупции, 2014 год) привел следующие тезисы: 1) во всех странах существует коррупция; 2) это не просто проблема «теплых регионов мира»; 3) коррупция никогда не будет уничтожена; 4) антикоррупционная деятельность не должна означать «быть как у нас»; 5) коррупция является одним из аспектов политической целостности и либеральной демократии, где существует серьезная проблема коррупции при финансировании политических кампаний, и где мы просто легализовали коррупцию [15].

Библиографические ссылки

1. Повод поговорить или коррупция в Новой Зеландии (июль 2013) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.youndthemne.at.ua>.
2. Антонио Мария Коста. Проект рекомендаций «Общественное участие в противодействии коррупции». – 21 с.
3. Политика Новой Зеландии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.new-zealand.org>.
4. Action plan to prevent corruption – ‘white collar’ crime & ‘corporate welfare’ in NZ (19 July 2013) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pennybright4mayor.org.nz>.
5. Утибаев Г.К. Некоторые аспекты борьбы с коррупцией в современных условиях [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.alactk.org/UserFiles/file/Utibayev.pdf>.
6. Новая Зеландия ужесточает наказания для коррупционеров (15.05.2013) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.pasmi.ru>.
7. Petition for an independent commission

- against corruption [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.anticorruption.co.nz>.
8. «За» и «против» иммиграции в Новую Зеландию (23.04.2018) / Блог Стаса Кулеша [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.stas-kulesh.livejournal.com>.
 9. 3% of kiwi's report paying a bribe in global survey (posted 9 July 2013 by Transparency International New Zealand) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.transparency.org>; [Сайт Transparency International New Zealand] URL : <http://www.transparencynz.org.nz>.
 10. Jason Brown. New Zealand media among four most corrupt (Tuesday, 16 July 2013) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.samoaoobserver.ws>.
 11. Лоринда Келли. Взятничество и коррупция – мы должны волноваться? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.deloitte.com>.
 12. Benjamin Kessler. Corruption and complacency in New Zealand: Top graft buster speaks out (Thursday, June 6, 2017) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.fcpablog.com>.
 13. Corruption Report 2013 Finds New Zealand Still Has More Work To Do [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.transparencynz.org.nz>.
 14. Corruption report 'finds NZ still has work to do' [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.voxy.co.nz>.
 15. Corruption and anti-corruption: challenges and future perspectives / (September 16th, 2017) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.fcpaprofessor.com>

Об авторах

В.С. БЕРЕЗНЯК,
*кандидат юридических наук,
старший научный сотрудник,
Днепропетровский государственный
университет внутренних дел, Украина*
адрес электронной почты:
vasiliyberezneac@i.ua
Д. ПОПУШОЙ,
докторант
Академия «Штефан чел Маре»
МВД Республики Молдова
адрес электронной почты:
propusoi-md@mail.ru
тел.: 079707486

About authors

V.S. BEREZNEAK,
*PhD, senior researcher,
State University of Internal Affairs from
Dnepropetrovsk, Ukraine*
email: vasiliyberezneac@i.ua
D. POPUSHOI,
PhD student
Academy "Stefan cel Mare" of MIA
of the Republic of Moldova
email: propusoi-md@mail.ru
tel.: 079707486

CZU:343.621

MODELE DE INCRIMINARE A AVORTULUI ILEGAL ÎN LEGISLAȚIA DIFERITELOR STATE

Radion COJOCARU,

doctor în drept, conferențiar universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Alexandru CICALA,

doctorand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

În acest articol este abordată infracțiunea de provocare ilegală a avortului prin prisma studiului comparativ, a cărei esență constă în determinarea unor elemente identice sau divergente ale fenomenului prin compararea și analiza critică a Codurilor penale a diferitelor țări, prioritate acordându-se legislațiilor penale din spațiul CSI și UE. În baza metodei comparative autorul formulează concluzii și constatări pertinente privind politica penală incriminatoare și regimul sancționator aplicabil pentru comiterea avortului ilegal în diferite legislații penale, fapt ce constituie o sursă serioasă de inspirație pentru legiuitorul nostru în demersul dedicat perfecționării normelor penale.

Cuvinte-cheie: avort, avort ilegal, avort criminal, întreruperea ilegală a sarcinii, făt, viață intrauterină, viață extrauterină, femeie însărcinată.

MODELS OF ILLEGAL ABORTION INCRIMINATION IN THE LEGISLATION OF DIFFERENT STATES

Radion COJOCARU,

associate professor, PhD,
Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

Alexandru CICALA,

PhD student, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

This article is addressed to the offense of illegal abortion challenge through comparative study, the essence of which is to determine similar elements or divergent phenomena by comparing and critically analyzing the Criminal Codes of different countries, giving priority to criminal legislation in the Community of Independent States and the European Union. Based on the comparative method, the author formulates pertinent conclusions and observations on incriminating criminal policy and the sanctioning regime applicable to committing illegal abortion in criminal laws of different states, which is a serious source of inspiration for our legislator in the process of improving criminal standards.

Keywords: abortion, criminal abortion, unlawful interruption of pregnancy, fetus, intrauterine life, extrauterine life, pregnant woman.

Introducere. Esența comparatismului constă în contrapunerea diferitor instituții, entități și norme juridice ce aparțin diferitor state cu scopul de a stabili asemănările și deosebirilor dintre acestea, iar utilizarea pe scară largă a elementelor de drept penal comparat permite dezvoltarea politicilor penale naționale.

După cum se afirmă pe drept cuvânt în doctrina penală de referință, dreptul comparat are următoarele funcții: de cunoaștere a dreptului național; funcția normativă; funcția științifică; funcția de a contribui la uni-

ficarea legislațiilor și funcția de a fixa reguli comune dintr-o realitate juridică foarte diversă.

Mai cu seamă în procesul de legiferare metoda comparatistă are o importanță covârșitoare, fiind un factor decisiv pentru dezvoltarea dreptului penal național. Pe de o parte, cunoașterea elementelor de drept penal comparat permite îmbogățirea dreptului național prin perfecționarea normelor penale în sensul preluării unor instituții juridice sau modelării cadrului incriminator. Pe de altă parte, această metodă de cunoaștere

nu permite preluarea mecanică a unor reglementări care nu sunt conforme nevoilor naționale, specificului și particularităților țării respective.

Metodele și materialele aplicate. În procesul elaborării acestui articol ca metodă de bază de cercetare științifică a avortului ilegal a fost utilizată metoda comparativă de studiere a dreptului penal. În calitate de metode adiacente au fost utilizate metoda logică și metoda clasificării. La aplicarea metodei comparativiste de studiere a infracțiunii de provocare ilegală a avortului se va lua în calcul, fără doar și poate, conjunctura istorică în care s-a dezvoltat R. Moldova ca stat independent și suveran. Astfel, evoluția incriminării infracțiunii de provocare ilegală a avortului în legislația penală națională a fost influențată în mod direct de legislația sovietică. De fapt, acest lucru este unul firesc întrucât RSSM a fost o republică unională a URSS. Plecând de la aceste realități istorice incontestabile, în continuare ne vom opri la studiul legislațiilor din fostul spațiu ex-sovietic referitor la infracțiunea ce formează obiect de preocupare în prezentul studiu, urmând ca mai apoi să trecem în revistă și legislațiile penale ale altor state, acordând prioritate celor din spațiul UE.

Conținut de bază. În C.pen. al Republicii Azerbaidjan, infracțiunea de provocare ilegală a avortului își are sediul normativ la art. 141. Textului de lege, comparativ cu legislația R. Moldova prevede răspunderea penală pentru două modalități normative de comitere a infracțiunii. Astfel, la art. 141 alin. (1) C.pen. al R. Azerbaidjan este consacrată fapta de *provocare ilegală a avortului în afara instituțiilor medicale*. Se pedepsește o asemenea faptă cu amendă în mărime de până la două sute de salarii minime sau cu privare de libertate pe un termen de până la 1 an. La art. 141 alin. (2) C.pen. al R. Azerbaidjan este incriminată fapta de *provocare ilegală a avortului de către o persoană care nu are studii medicale speciale*. Pedepsă prevăzută pentru această modalitate normativă de comitere a

infracțiunii este amendă de până la 300 de salarii minime sau muncă în folosul comunității de la 80 până la 200 de ore ori muncă corecțională de până la 1 an [1, p. 163-164].

Se poate lesne observa că legiuitorul azerbaidjean individualizează răspunderea penală pentru aceste două modalități de comitere a infracțiunii, fapt ce rezultă din înseși regimul sancționator diferențiat aplicabil pentru comiterea lor.

La art. 141 alin. (3) C.pen. al R. Azerbaidjan este dozată răspunderea penală pentru faptele consacrate la alin. (1) sau (2), care au provocat victimei vătămarea gravă a integrității corporale, iar la alin.(4) – decesul acesteia [1, p. 164].

Un model similar de incriminare a faptei analizate este consacrat și în legislația penală a R. Kazahstan. La art. 117 alin. (1) C.pen. este consacrată răspunderea penală pentru *provocarea avortului de către o persoană care nu are studii medicale corespunzătoare profilului*, iar la alin. (2) al aceluiași articol pentru *provocarea ilegală a avortului de către o persoană care are studii medicale corespunzătoare profilului*. Nu este clară rațiunea individualizării legale a pedepsei penale pentru modalitățile normative de provocare ilegală a avortului descrise *supra*, întrucât sancțiunea penală aplicată pentru comiterea acestor două fapte este practic identică [2, p. 143-162].

La art. 117 alin. (3) C.pen. al R. Kazahstan se prevede forma agravată a infracțiunii care constă în *săvârșire faptei de o persoană condamnată anterior pentru o asemenea infracțiune*, iar la – alin. (4) dacă faptele descrise la alin.(1) și (2) *au cauzat din imprudență decesul persoanei sau vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății* [2, p. 144].

În C. pen. al Georgiei incriminarea este situată la art. 133. Spre deosebire de celelalte norme incriminatorii ale statelor sus-menționate, legea penală georgiană nu indică asupra modalităților normative de comitere a infracțiunii. Astfel, art. 133 alin. (1) are ur-

mătorul conținut *avortul ilegal* se pedepsește cu amendă sau muncă în folosul comunității pe un termen de până la două sute de ore ori muncă corecțională de la 1 an până la 2 ani [3].

Se poate lesne observa că norma incriminatoare are un caracter simplu, punctându-se doar asupra caracterului ilegal al avortului, fără a indica și cazurile efective în care acesta devine ilegal. Sarcina revine în acest caz actelor normative din domeniu care reglementează legalitatea desfășurării acestei intervenții cu caracter medical.

Potrivit art. 133 alin. (2) C. pen. al Georgiei, fapta este sancționată mai aspru atunci când *este comisă de o persoană anterioară condamnată pentru comiterea unei asemenea fapte sau care a atras după sine pierderea capacității de reproducere sau ale urmări grave*. Sancțiunea aplicabilă în acest caz este limitarea de libertate de până la 3 ani sau arest de până la 3 luni ori privarea de libertate de până la 3 ani cu interdicția desfășurării anumitor activități sau de a ocupa anumite funcții de până la 3 ani [3].

În sfârșit, potrivit art. 133 alin. (3) C. pen. al Georgiei *avortul ilegal care a provocat moartea persoanei* se pedepsește cu privarea de libertate de până la 5 ani și interzicerea ocupării anumitor funcții sau desfășurării anumitor activități de până la 3 ani [3].

La incriminarea avortului ilegal legiuitorul belorus face o diferențiere netă de pericil dintre avortul ilegal săvârșit de către o persoană care are studii medicale corespunzătoare profilului și avortului ilegal săvârșit de către o persoană care nu are asemenea studii. Astfel, potrivit art. 156 alin. (1) al C. pen. al Belorusiei se incriminează fapta de *provocarea ilegală a avortului săvârșită de către un medic care are studii medicale corespunzătoare profilului*, iar conform alin. (2) – *provocarea ilegală a avortului de către o persoană care nu are studii medicale corespunzătoare profilului* [4, p. 222. 420].

Regimul sancționator este mai aspru pentru avortul ilegal comis de către o per-

soană care nu are studii medicale corespunzătoare. Astfel, fapta descrisă la art. 156 alin. (1) C. pen. al Belorusiei se sancționează cu amendă sau cu privarea dreptului de a ocupa anumite funcții sau de a exercita anumite activități, iar cea descrisă la alin. (2) – cu amendă sau limitarea libertății pe un termen de până la 2 ani ori privarea de libertate pe același termen cu interzicerea dreptului de a ocupa anumite funcții sau de a exercita anumite activități [4, p. 222 - 223].

În conformitate cu art. 156 alin. (3) C. pen. al Belorusiei, acțiunile descrise la alin. (1) sau (2) se pedepsesc cu privare de libertate pe un termen de până la 5 ani și cu privarea dreptului de a ocupa anumite funcții sau de a exercita anumite activități, *dacă acestea au provocat după sine decesul femeii sau vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății din imprudență* [4].

În C.pen. al Federației Ruse, fapta de avort ilegal este incriminată la art. 123 cu denumirea marginală de *provocarea ilegală a întreruperii artificiale a sarcinii*. În esență fapta presupune *provocarea întreruperii artificiale a sarcinii de către o persoană care nu are studii medicale corespunzătoare profilului*. Fapta se pedepsește cu amendă de până la 80 000 de ruble sau în mărime salariului sau a altor venituri obținute în ultimele șase luni ori cu muncă obligatorie de până la 80 de ore sau cu muncă forțată de până la 2 ani. La alin. (3) este agravată *răspunderea penală dacă fapta a provocat după sine decesul victimei sau o vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății*. În acest caz fapta se sancționează cu muncă forțată de până la 5 ani sau cu privare de libertate de până la 5 ani, în ambele cazuri cu sau fără privarea dreptului de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate de până la 3 ani [5].

Un regim sancționator identic celui aplicat de legislația penală belorusă din domeniu este conceput și de legislația penală a R. Kirghize. Astfel, la art. 116 alin. (1) C.pen. kirghiz este incriminată fapta de *provocarea ilegală a avortului săvârșit de o persoană*

care are studii medicale corespunzătoare care se pedepsește cu amendă în mărime de la 50 până la 100 de indici ale salariului mediu, iar la alin. (2) – de către o persoană care nu are asemenea studii, pedepsită de la 150 până la 200 de indici ale salariului mediu sau cu muncă corecțională de până la 2 ani ori cu privare de libertate de până la 3 ani [5].

Potrivit alin. (3) al art. 116 C.pen. kirghiz dacă faptele specificate la alin. (1) sau (2) atrag după sine decesul victimei sau alte urmări grave acestea se pedepsesc cu privare de libertate de la 2 la 5 ani cu privarea dreptului de a ocupa anumite funcții sau de a exercita anumite activități de până la 3 ani [5].

Codul penal al Armeniei abordează același model de incriminare a infracțiunii de provocare ilegală a avortului. Este vorba de art. 122 C. pen. armean care la alin. (1) prevede *răspunderea pentru avortul ilegal comis de către o persoană care are studii medicale corespunzătoare*, iar la alin. (2) de către o persoană care nu are asemenea studii [6, p. 169].

C.pen al R. Tadjikistan la art. 123 C.pen. instituie și el un regim juridic sancționator diferențiat pentru avortul ilegal comis de către o persoană cu studii juridice specializate [alin. (1)] și avortul ilegal comis de către o persoană fără studii legale specializate [alin. (2)] [7, p. 139].

O faptă specifică legată de provocarea ilegală a avortului este prevăzută la art. 124 C.pen. al Tadjikistanului. Fapta constă în *constrângerea unei femei la săvârșirea avortului, dacă]n consecință s-a ajuns la întreruperea efectivă a sarcinii*. Se pedepsește o asemenea faptă cu muncă corecțională de până la 2 ani sau cu privare de libertate aplicată pe același termen [7, p. 140].

În C.pen. al Bulgariei se face o diferențiere de pericol dintre fapta de *avort ilegal săvârșită cu consimțământul victimei și avortul ilegal săvârșită fără consimțământul acesteia*.

Potrivit textului incriminator specificat la art. 126 alin. (1) este incriminată *fapta persoanei care cu acordului unei femei gravide*

provoacă decesul fătului în afara unei instituții stabilite de Ministerul sănătății sau cu încălcarea regulilor stabilite de Ministerul în cauză. Se pedepsește o asemenea faptă cu închisoare pe un termen de până la 1 an. În conformitate cu alin. (2) al aceluiași articol *dacă vinovatul care nu are studii medicale superioare, provoacă decesul fătului la două sau mai multe femei va fi pedepsit cu închisoare de până la 8 ani* [8, p. 99].

Pentru faptele specificate mai sus femeia nu poate fi trasă la răspunderea penală, lucru consfințit la art. 126 alin. (4) C. pen. al Bulgariei. În conformitate cu textul de lege *femeia gravidă nu poate fi supusă răspunderii penale în cazurile arătate de alineatele anterioare, nici chiar atunci când a avut rolul de instigator sau ajutor al infracțiunii* [9, p. 99].

Avortul ilegal săvârșit fără consimțământul femeii este incriminat de art. 126 alin. (5) C.pen. al Bulgariei: *dacă decesul fătului este provocat fără consimțământul femeii gravide se aplică pedeapsa privațiunii de libertate de la 3 la 8 ani. Dacă în urma săvârșirii acestei fapte survine decesul persoanei se aplică privațiune de libertate de la 5 la 12 ani* [8, p. 99-100].

În C. pen. al Turciei există mai multe incriminări destinate pedepsirii avortului comis în condiții de ilegalitate:

– art. 468 alin. (1) – *persoana care provoacă un avort unei femei, fără consimțământul acesteia se pedepsește cu închisoare pe un termen de la 7 la 12 ani. În conformitate cu alin. (2) al aceluiași articol persoana care fără temeuri medicale provoacă un avort unei femei însărcinate la un termen mai mare de 10 săptămâni cu consimțământul acesteia se pedepsește cu închisoare de la 2 la 5 ani. La aceeași pedeapsă se condamnă femeia care și-a dat consimțământul pentru efectuarea avortului. Dacă fapta prevăzută de alineatul întâi a provocat decesul persoanei, vinovatul se pedepsește cu închisoare aspră pe un termen de la 15 la 20 de ani, iar dacă fapta a provocat după sine cauzarea unei daune sănătății victimei, persoana vinovată se pedep-*

sește cu închisoare pe un termen de la 8 la 12 ani. Dacă fapta prevăzută de alineatul doi a provocat moartea victimei, persoana vinovată se pedepsește cu închisoare aspră pe un termen de la 5 la 12 ani, iar dacă aceiași fapta a provocat daune sănătății victimei, vinovatul se pedepsește cu închisoare aspră pe un termen de la 3 la 8 ani.

– art. 469 – *dacă avortul femeii în perioada gravidității mai mare de 10 săptămâni este realizat cu consimțământul acesteia*, atunci ea se pedepsește cu închisoare pe un termen de la 1 an la 4 ani. Persoana care a instigat-o pe femeia însărcinată la provocarea avortului, obținând instrumentele necesare, în afară de cazurile de participare la comiterea infracțiunii prevăzută în alineatul anterior se pedepsește cu închisoare pe un termen de la 6 luni la 2 ani.

– art. 470 – *dacă persoana, care nu are dreptul de a întrerupe sarcina, provoacă un avort unei femei în termenul de gestație mai mic de 10 săptămâni cu consimțământul ei* i se aplică o pedeapsă de la 2 la 4 ani. *Dacă fapta a provocat moartea victimei sau vătămări ale sănătății*, persoana vinovată se pedepsește cu o pedeapsă prevăzută de art. 452 sau 456. În cazul săvârșirii faptelor prevăzute la alin. (1), (2), (3) sau (4) al art. 468, de către o persoană care nu are dreptul de a întrerupe sarcina, pedeapsă se mărește cu 1/3 [9, p. 99].

În C.pen. al Israelului avortul ilegal este supus incriminării la art. 313 cu denumirea marginală de *Interdicția de întreruperea a sarcinii*. Potrivit textului incriminator se sancționează cu închisoare pe un termen de până la 5 ani sau cu amendă în mărime de până la 50 de mii de lire fapta *celui care în mod conștient întrerupe sarcina unei femei gravide pe calea intervenției medicale sau prin alte mijloace* [10, p. 275].

În acord cu prevederile 314 C.pen. al Israelului medicul ginecolog nu poate fi supus răspunderii penale pentru provocarea ilegală a avortului atunci când sunt întrunite cumulativ două condiții obligatorii:

întreruperea sarcinii este realizată într-

o instituție medicală licențiată;

este realizată cu acordul prealabil al Comisiei potrivit prevederilor art. 316 C.pen. al Israelului [10, p.276].

Potrivit art. 316 C.pen. al Israelului, Comisia, după primirea acordului conștient al femeii, are dreptul de a oferi dreptul la întreruperea sarcinii, dacă constată una dintre următoarele circumstanțe:

– femeia nu a atins vârsta de la care se permite încheierea unei căsătorii sau aceasta a atins vârsta de 40 de ani;

– sarcina este consecința unor relații sexuale interzise de legea penală sau consecința incestului ori a unor relații sexuale în afara căsătoriei;

– nou-născutul se poate naște cu malformații fizice sau cu defecte mintale;

– continuarea sarcinii poate pune în pericol viața femeii sau poate cauza o anumită daună fizică sau psihică;

– (abrogat) [10, p. 277].

În conformitate cu prevederile art. 317 C.pen. al Israelului medicul nu poate fi supus răspunderii penale pentru întreruperea sarcinii unei femei, dacă există o explicație scrisă a directorului Ministerului sănătății în decurs de 5 zile după intervenție, în următoarele cazuri:

– exista necesitatea întreruperii imediate a sarcinii în scopul salvării vieții femeii sau în scopul prevenirii survenirii unei daune sănătății acesteia;

– întreruperea sarcinii a fost realizată la necesitatea acordării asistenței medicale de altă natură femeii gravide și medicului nu îi era cunoscută starea de graviditate a acesteia [10, p. 278-279].

În conformitate cu §218 (1) C.pen. al Republicii Federative Germane *cel care întrerupe sarcina* se pedepsește cu privare de libertate de până la 3 ani sau cu amendă. În baza alin. (2) al aceluiași articol, *în cazurile deosebit de grave* fapta se pedepsește cu privare de libertate pe un termen de la 6 luni până la 5 ani. Cazurile deosebit de grave au loc dacă persoana:

– acționează împotriva voinței persoanei gravide;

– în mod ușuratic pune viața femeii însărcinate în pericolul provocării morții sau provocării unei vătămări grave integrității corporale [11, p. 368].

Dacă fapta prevăzută de art. 218 (1) C.pen. este săvârșită de către femeia gravidă, atunci aceasta este supusă unei pedepse sub forma privării de libertate de până la un an sau cu amendă bănească. Potrivit alin. (4) §218a tentativa este pedepsită. Femeia însărcinată pentru tentativă de infracțiune nu este pedepsită [11, p. 368].

La §218a alin. (1) C.pen. al Republicii Federative Germane sunt prevăzute cazurile de nepedepsire a întreruperii sarcinii. Potrivit textului de lege, componența faptei prevăzute de §218 nu există dacă:

– femeia însărcinată înaintează cerința întreruperii sarcinii și a demonstrat medicului, prezentându-i certificatului potrivit §219, alin.(2), punctul 2 că minimum până la trei zile de până la intervenție a fost la consultația medicului,

– sarcina este întreruptă de către medic și

– de la momentul concepției a trecut nu mai mult de 12 săptămâni [11, p. 369].

Condițiile prevăzute de textul de lege citat mai sus poartă un caracter cumulativ și nu alternativ, astfel îndeplinirea acestora se face obligatorie, iar absența uneia atrage după sine ilegalitatea actului de întrerupere a cursului sarcinii.

În conformitate cu §219, alin.(2) C.pen. al Germaniei consultarea în baza Legii federale despre situațiile de conflict legate de starea de graviditate, trebuie să fie făcută de către organele competente care răspund de soluționarea situațiilor de conflict legate de naștere. Organul competent, după terminarea consultației urmează să elibereze o încheiere femeii gravide în legătură cu această stare în care se indică data și numele gravidei. Medicul care realizează întreruperea sarcinii nu poate figura în calitate de consultant [11, p. 374].

De asemenea, potrivit §218a alin. (1) C.pen. al Republicii Federative Germane nu este ilegală întreruperea sarcinii, săvârșită de către un medic cu acordul femeii însărcinate, în cazurile în care, luând în calcul condițiile de viață a femeii însărcinate din prezent și viitoare, întreruperea sarcinii este recomandată de investigațiile medicale, în scopul prevenirii pericolului pentru viață și pericolul pricinuirii unei daune fizice sau psihice stării de sănătate a femeii gravide și dacă acest pericol nu poate fi prevenit cu alte mijloace [11, p. 375].

O faptă infracțională specifică legislației penale germane, cu denumirea de încălcarea obligațiilor medicale la întreruperea sarcinii este prevăzută la §218c C.pen. Potrivit acestei incriminări se pedepsește cu privire de libertate de până la 1 an, dacă fapta nu cade sub incidența art. 218, cel care întrerupe sarcina: 1. *fără a oferi posibilitate femeii de ai dezvălui cauzele datorită cărora cere întreruperea sarcinii*; 2. *nu a consultat femeia însărcinată referitor la importanța, riscurile, consecințele fizice sau psihice pe care le implică intervenția*; 3. *nu s-a asigurat în baza investigațiilor medicale asupra termenului sarcinii* [11, p. 372].

La §219a C.pen. al Germaniei este prevăzută răspunderea penală pentru *agitarea în favoarea întreruperii sarcinii*. Astfel, se pedepsește cu privire de libertate de până la 2 ani *cel care în mod public, la adunări sau pe calea răspândirii foilor scrise, pentru obținerea avantajelor materiale sau într-o manieră amorală propune sau reclamează:*

– serviciile sale sau ale unei alte persoane pentru întreruperea sarcinii;

– *mijloace, obiecte sau metode cu ajutorul cărora se realizează întreruperea sarcinii, indicând asupra modului de utilizare a acestora, sau oferă avize cu un asemenea conținut* [11, p. 375].

Potrivit § 245 alin. (1) C.pen. al Norvegiei *persoana care întrerupe sarcina sau care contribuie la aceasta fără existența unor temeuri legale pentru asemenea intervenții sau*

fără permisiunea întreruperii sarcinii dată de o persoană competentă, se supune pedepsei sub forma închisorii de până la 3 ani pentru avortul criminal. În cazul săvârșirii repetate a faptei sau dacă fapta este comisă cu scopul obținerii unor profituri sau în prezența unor circumstanțe agravante, fapta se pedepsește cu închisoare de până la 6 ani. Dacă un bărbat acționează fără consimțământul femeii, se aplică pedeapsa închisorii de până la 15 ani, iar dacă femeia decedează în rezultatul acestei infracțiuni pedeapsa este închisoare de până la 21 de ani.

Prevederile sus-menționate nu se aplică în privința femeii care își întrerupe singură sarcina § 245 alin. (2) C.pen. al Norvegiei [12, p. 120].

În legislația penală a Olandei, incriminarea privitoare la avortul ilegal este încorporată în art. 296 C. pen. Potrivit art. 296 este pedepsită cu închisoare nu mai mare de 4 ani și 6 luni sau cu amendă de categoria a 4-a, persoană care supune o femeie unui tratament și cunoaște sau ar trebui să cunoască în mod întemeiat că drept rezultat al acestuia sarcina poate fi întreruptă. În alineatele care urmează sunt descrise următoarele forme agravante ale infracțiunii:

– alin. (2) fapta se pedepsește cu închisoare nu mai mare de 6 ani sau cu închisoare de categoria a 4-a dacă survine decesul persoanei;

– alin. (3) fapta se pedepsește cu închisoare nu mai mare de 12 ani sau cu amendă de categoria a 5-a dacă acțiunea a fost săvârșită fără consimțământul femeii;

– alin. (4) fapta se pedepsește cu închisoare ce nu depășește 15 ani sau cu amendă de categoria a 5-a dacă acțiunea a fost săvârșită fără consimțământul femeii și a survenit decesul acesteia [13, p. 121].

În conformitate cu art. 296 alin. (5), acțiunea descrisă la alin. (1) nu se pedepsește dacă tratamentul a fost efectuat de către medic în spital sau în clinică în conformitate cu Legea despre întreruperea sarcinii [13, p. 121-122].

C. pen al României incriminează infracțiunea de întrerupere a cursului sarcinii la art. 201. Potrivit alin. (1) fapta constă în întreruperea cursului sarcinii săvârșită în vremea din următoarele împrejurări: 1) în afara instituțiilor medicale sau a cabinetelor medicale autorizate în acest scop; 2) de către o persoană care nu are calitatea de medic de specialitate obstetrică-ginecologie și drept de liberă practică medicală în această specialitate; 3) dacă vârsta sarcinii a depășit 14 săptămâni. Fapta se pedepsește cu închisoare de la 6 luni și 3 ani sau cu amendă și interzicerea unor drepturi [14].

La alin. (2) al art. 201 C.pen. al României este pedepsită mai grav fapta de întrerupere a cursului sarcinii, săvârșită în orice condiții, fără consimțământul femeii însărcinate, care se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi. Dacă prin faptele prevăzute în alin. (1) și alin. (2) s-a cauzat femeii însărcinate o vătămare corporală, pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 și interzicerea exercitării unor drepturi, iar dacă fapta a avut ca urmare moartea femeii însărcinate, pedeapsa este închisoarea de la 6 la 12 ani și interzicerea exercitării unor drepturi (art. 201 alin. (3) C. pen. al României).

Nu constituie infracțiune întreruperea cursului sarcinii în scop terapeutic efectuat de un medic de specialitate obstetrică-ginecologie, până la vârsta de douăzeci și patru de săptămâni, sau întreruperea ulterioară a cursului sarcinii, în scop terapeutic, în interesul mamei sau a fătului (art. 201 alin. (3) C.pen. al României) [15].

În C.pen. al Republicii San-Marino răspunderea penală pentru infracțiunea supusă investigării este stipulată la art. 153, cu denumirea marginală de „Avort”. În conformitate cu alin. (1) al textului de lege femeia însărcinată care încearcă să-și provoace un avort artificial, precum și orice persoană, care îi oferă ajutor în acest sens, se pedepsește cu închisoare de categoria a 2-a. Din interpretarea gramaticală și logică a textului

incriminator se poate desprinde cu ușurință ideea că componența dată de infracțiune este formal-redusă, fapta consumându-se din momentul începerii activității infracționale, nefiind obligatoriu ca sarcina să fie efectiv întreruptă. În corespundere cu art. 153 alin. (2) C.pen. al R. San-Marino, se pedepsește cu aceeași pedeapsă *persoana care încearcă să provoace un avort femeii cu vârsta mai mare de 21 de ani cu consimțământul și cu acordul conștient al acesteia* [16, p. 121].

În conformitate cu alin. (3) al aceluiași articol, față de săvârșirea faptelor sus-menționate se aplică pedeapsa închisorii de categoria a treia:

- dacă fapta este comisă fără consimțământul femeii;
- dacă vinovatul se îndeletnicește cu o practică ilegală sau dacă acționează în scop de profit;
- dacă în urma realizării avortului femeia însărcinată decedează sau ei i se cauzează decesul sau o daună serioasă sănătății sau integrității corporale (art. 153 alin. (3) C.pen. al R. San-Marino).

În sfârșit potrivit art. 153 alin. (4) se aplică închisoare de categoria a III-a împreună cu privarea drepturilor de categoria a IV-a dacă vinovatul practică activitatea de medicină [16, p. 122].

În legislația penală a R. San-Marino în afară de avortul tip și avortul agravat mai este prevăzut, în cadrul unei norme speciale și avortul atenuat, cu denumirea marginală de *avort din motive onorabile*.

Potrivit art. 154 C.pen. *femeia care din motive onorabile săvârșește un avort sau își dă acordul la avort se pedepsește cu închisoare de categoria a I-a. Orice persoană care ajută în mod premeditat la săvârșirea acestei infracțiuni cu scopul de a se îmbogăți se pedepsește cu închisoare de categoria a II-a. Dacă coparticipantul practică medicina, în privința lui se aplică și privarea drepturilor corespunzătoare de categoria a IV-a* [16, p. 122].

În C.pen. al Lituaniei se face o deosebire graduală dintre avortul ilegal săvârșit de

către o persoană care are dreptul de a efectua intervenții de întrerupere a sarcinii și persoane care nu au un asemenea drept. Potrivit, art. 124 alin. (1) C.pen. al Lituaniei, constituie infracțiune *fapta medicului care având dreptul de a realiza operații de avort, săvârșește o operație de avort la rugămintea pacientei în cazul contraindicației sau în afara instituțiilor medicale*. Se pedepsește o asemenea faptă cu lucrări publice sau cu interzicerea dreptului de a realiza o anumită muncă sau de a practica o anumită activitate, fie cu limitarea libertății sau cu privarea de libertate de până la 2 ani [17, p. 250-251].

La alin. (2) al aceluiași articol, este pedepsită fapta *specialistului din domeniul sănătății, care nu are dreptul de a realiza operații de avort, însă care efectuează asemenea operații la rugămintea pacientei în instituții medicale*. Această faptă se sancționează cu lucrări publice sau cu interzicerea dreptului de a realiza o anumită muncă sau de a practica o anumită activitate, fie cu limitarea libertății sau cu privarea de libertate de până la 3 ani [17, p. 250-251].

Cel mai aspru este pedepsită *fapta persoanei care nu are dreptul de a efectua operații de avort, întrerupe sarcina la rugămintea femeii*. Pentru comiterea faptei se aplică pedeapsa arestului sau privarea de libertate de până la 4 ani [17, p. 151].

La art. 143 C.pen. al Lituaniei este sancționată fapta de constrângere la provocarea avortului. Astfel, constituie infracțiune fapta celui care *aplicând constrângerea fizică sau psihică constrânge o femeie la provocarea ilegală a avortului*. Fapta se pedepsește cu muncă în folosul comunității sau cu limitarea libertății, fie cu arest sau cu privarea de libertate de până la 2 ani [17, p. 151].

În C.pen. al Japoniei în vederea prevenirii întreruperilor ilegale ale sarcinii au fost stipulate mai multe norme incriminatorii referitoare la prevenirea avorturilor. În conformitate cu art. 212 este sancționată fapta de întrerupere a sarcinii de către femeia însărcinată. Fapta *însărcinatei, care își întrerupe*

sarcina pe calea administrării medicamentelor sau printr-un alt mijloc, se pedepsește cu privare de libertate și muncă silnică fizică pe un termen de până la 1 an [18, p. 151].

La art. 213 C.pen. al Japoniei este sancționată fapta de avort cu consimțământul femeii însărcinate. Astfel, *cel ce provoacă un avort la dorința sau cu consimțământul femeii însărcinate*, se pedepsește cu privare de libertate și muncă silnică fizică pe un termen de până la 2 ani. *Dacă drept rezultat a survenit decesul sau vătămarea integrității corporale a victimei*, pedeapsa o constituie privare de libertate și muncă silnică fizică de până la 5 ani [18, p. 250-151].

O altă fapta de același gen este sancționată la art. 214 C. pen. al Japoniei și anume, provocarea avortului de către o persoană practică o activitate profesională specială. Astfel, *medicul, asistenta medicală, farmacistul sau o altă persoană ce comercializează medicamente, care realizează un avort cu sau fără consimțământul femeii* se pedepsesc cu privare de libertate însoțită de muncă silnică fizică pe un termen de la 3 la 5 ani. *Dacă drept rezultat a survenit moartea acestei femei sau dacă i-a fost cauzată o vătămare a integrității corporale*, fapta se pedepsește cu privațiune de libertate însoțită de muncă silnică fizică de la 6 luni la 7 ani.

În conformitate cu art. 152 §1, *cel care cu acordul femeii îi întrerupe sarcina cu încălcarea dispozițiilor legale*, se pedepsește cu privare de libertate de până la 3 ani. Potrivit §2 al aceluiași articol aceiași pedeapsă se aplică și persoanei care *acordă ajutor femeii însărcinate pentru întreruperea sarcinii cu încălcarea prevederilor legale sau care o instigă la asta*. O normă incriminatoare specifică legislației penale poloneze este consacrată la § 3 al articolului sus-menționat și anume, *cel care săvârșește fapta prevăzută la § 1 sau 2, când fătul a atins capacitatea de a duce o viață în afara organismului femeii* se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 8 ani [19, p. 126].

În acord cu art. 153 §1 C. pen. polonez, *cel care aplică violență în privința unei femei*

însărcinate sau printr-un alt mijloc și fără consimțământul ei îi întrerupe sarcina sau care prin violență sau amenințare ori pe cale înșelăciunii o aduce pe femeie la întreruperea sarcinii, se pedepsește cu privare de libertate pe un termen de la 6 luni la 8 ani. Cel care săvârșește fapta prevăzută la §1, când fătul *capacitatea de a duce o viață în afara organismului femeii* se pedepsește cu închisoare de la 1 la 10 ani.

La art. 154 §1 C. pen. al Poloniei sunt prevăzute formele agravante ale infracțiunii. Astfel, dacă urmarea faptei prevăzute la art. 152 §1 sau 2 o constituie moartea femeii însărcinate, vinovatul se pedepsește cu privare de libertate de la 1 la 10 ani. În acord cu §2 al aceluiași articol dacă *drept urmare a săvârșirii faptelor prevăzute la art. 152 §3 sau la art. 153 survine moartea femeii*, vinovatul se pedepsește cu privare de libertate de la 2 la 12 ani [19, p. 126].

În C.pen. al Argentinei incriminarea privitoare la avortul ilegal este dislocată la art. 85. Potrivit textului incriminator cel care săvârșește un avort se pedepsește:

- privare de libertate de la 3 la 5 dacă a acționat fără consimțământul femeii. Termenul pedepsei poate fi sporit până la 15 ani, dacă fapta a provocat decesul femeii;

- privare de libertate de la 1 an la 4 ani, dacă făptuitorul a acționat cu acordul femeii. Maximum pedepsei se va spori până la 6 ani, dacă făptuitorul a acționat fără acordul femeii [20, p. 86].

Potrivit art. 86 alin. (1) C.pen. al Elveției este supusă pedepsei prevăzute de articolul anterior și privării de drepturi pe un termen dublu față de cel instituit prin pedeapsa de bază *chirurgul, medicul, asistentul medical și farmacistul care abuzează de cunoștințele din domeniu sau de experiență în scopul realizării unui avort sau acordării de ajutor în scopul provocării lui*.

În acord cu alin. (2) al art. 86 alin. (2) C.pen. al Argentinei nu este pedepsit medicul specializat care comite un avort cu acordul femeii în următoarele condiții:

– *dacă avortul a fost efectuat cu scopul înlăturării unui pericol pentru viața și sănătatea femeii, care nu putea fi înlăturat într-un alt mod;*

– *dacă graviditatea este rezultatul violului sau a atentării la inviolabilitatea sexuală a unei femei iresponsabile sau cu retard mintal.* În acest ultim caz este nevoie și de acordul scris al persoanei este obligatoriu consimțământul scris al reprezentantului legal [20, p. 87].

La art. 87 C.pen. al Argentinei este incriminat avortul imprudent. Potrivit textului de lege se pedepsește cu privare de libertate pe un termen de la 6 luni la 2 ani, cel care, *nevând intenția de a produce un avort cu utilizarea forței la provocat la o pacientă cu semne vădite de sarcină sau căruia î-i era cunoscută această împrejurare.*

În conformitate cu legislația penală a Argentinei se pedepsește cu închisoare de la 1 an la 4 ani, *femeia care singură și-a provocat un avort sau care a dat consimțământul unei alte persoane de a-i provoca avortul* (art. 88 C. pen. al Argentinei) [20, p. 87].

Concluzii. În lumina celor prezentate putem concluziona că avortul este incriminat în majoritatea legislațiilor studiate *supra*, cu diferențieri în ceea ce vizează sfera de incriminare, modalitățile normative în care se prezintă fapta și regimul sancționator aplicabil.

Referitor la sfera de incriminare, în funcție de consimțământul femeii la efectuarea manoperele abortive, studiul comparat ne oferă posibilitatea de a distinge două categorii de legislații penale:

legislații penale în care se incriminează ca infracțiune distinctă doar avortul ilegal săvârșit cu acordul femeii însărcinate. Din clasa acestor legislații penale fac parte, în principal, legislațiile penale din fostul spațiu ex-sovietic în care întreruperea sarcinii fără acordul victimei este încadrată din punct de vedere juridic ca vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății. Din această primă categorie fac parte: Federația Rusă, Beloru-

sia, Tadjichistan, Kazahstan, R. Kirghiză, Tadjukistan, Georgia etc.

legislații penale în care deopotrivă, este sancționat atât avortul săvârșit cu consimțământul victimei, cât și avortul săvârșit fără consimțământul acesteia, ultimul înfățișându-se fie ca componentă tip, fie ca componentă cu circumstanță agravantă. Din rândul acestor state fac parte: Argentina, Polonez, Japonia, Lituania, San-Marino, Germaniei, Bulgariei, România etc.

În același stoc de idei, în funcție de gradul de pedepsire a manoperele abortive săvârșite de către înseși femeia însărcinată, legislațiile penale pot fi clasificate în două categorii:

– legislații penale în care femeia care își provoacă întreruperea sarcinii este supusă răspunderii penale: Elveția, Japonia, San-Marino, Israel, Republica Federativă Germană, Turcia etc.;

– legislații penale în care femeia care își provoacă întreruperea sarcinii nu este supusă răspunderii penale: Norvegia, Polonia, Lituania, România, Bulgaria, Georgia, Kirghizia, Kazahstan, Tadjikistan, Federația Rusă etc.

Bibliografie

1. Уголовный кодекс Республики Азербайджан. Изд. Юридический центр, Санкт-Петербург, 2001, 473 p.
2. Уголовный кодекс Республики Казахстан, Изд. Юридический центр, Санкт-Петербург, 2001, 462 p.
3. Юридическая Россия, <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?norm>. (vizitat 14.08.2017).
4. Уголовный кодекс Республики Беларусь. Санкт-Петербург: Изд. Юридический центр, 2001, 420 p.
5. Угроза убийством содерж, http://online.adviser.kg/Document/?link_id=1000871472 (vizitat 14.08.2017)
6. Уголовный кодекс Республики Армении, Изд. Юридический центр, Санкт-Петербург, 2002, 446 p.

7. Уголовный кодекс Республики Таджикистан, Изд. Юридический центр, Санкт-Петербург, 2002, 410 р.
8. Уголовный кодекс Республики Болгарии, Изд. Юридический центр, Санкт-Петербург, 2002, 298 р.
9. Уголовный кодекс Турции. Санкт-Петербург: Изд. Юридический центр, 2003, 372 р.
10. Закон об уголовном праве Израеля, Изд. Юридический центр, Санкт-Петербург, 2005, 375 р.
11. Уголовный кодекс Германии, Изд. Юридический центр, Санкт-Петербург, 2002, 524 р.
12. Уголовный кодекс Норвегии, Изд. Юридический центр, Санкт-Петербург, 2003, 375 р.
13. Уголовный кодекс Голландии, Изд. Юридический центр, Санкт-Петербург, 2001, 509 р.
14. Codul Penal actualizat 2015 al României <http://www.euroavocatura.ro/print2.php?print2=lege&idItem=1178> (vizitat 14.08.2017)
15. Noul Codul Penal actualizat <http://www.euroavocatura.ro/print2.php?print2=lege&idItem=1178> (vizitat 14.08.2017)
16. Уголовный кодекс Республики Сан-Марино, Изд. Юридический центр, Санкт-Петербург, 2001, 251 р.
17. Уголовный кодекс Литовской республики, Изд. Юридический центр, Санкт-Петербург, 2002, 468 р.
18. Уголовный кодекс Японии, Изд. Юридический центр, Санкт-Петербург, 2002, 226 р.
19. Уголовный Республики Польша, Изд. Юридический центр, Санкт-Петербург, 2001, 234 р.
20. Уголовный кодекс Аргентины, Изд. Юридический центр, Санкт-Петербург, 2003, 234 р.

Despre autori

Radion COJOCARU,
*doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Catedrei științe penale
a Academiei „Ștefan cel Mare”
a MAI al Republicii Moldova
e-mail: radioncojocaruu@gmail.com
tel.: 069089176*

Alexandru CICALA,
*doctorand, lector universitar al Catedrei
„Activitate specială de investigații
și securitate informațională”
a Academiei „Ștefan cel Mare”
a MAI al Republicii Moldova
e-mail: alexandru_cicala@mail.ru
tel.: 078307773*

About authors

Radion COJOCARU,
*PhD, associate professor, chief of the
Department “Criminal Sciences” of the
Academy “Stefan cel Mare” of MIA
of the Republic of Moldova
e-mail: radioncojocaruu@gmail.com
tel.: 069089176*

Alexandru CICALA,
*PhD student, university lecturer
of the Department „Special investigative
activity and information security”
Academy „Stefan cel Mare” of MIA
the Republic of Moldova
e-mail: alexandru_cicala@mail.ru
tel.: 078307773*

CZU: 343.55

ATRIBUȚIILE ORGANULUI DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ ÎN SOLUȚIONAREA CAZURILOR DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE

Veaceslav GRATI,

doctor în drept, conferențiar universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

În pofida cadrului legislativ avansat pentru contracararea violenței în familie, în Republica Moldova, uneori politicile pentru combaterea acestui fenomen există pe hârtie dar nu sunt implementate, de exemplu, în situațiile când victimele nu sunt identificate.

Cauzele neidentificării pot fi capacitățile profesionale limitate sau influența atitudinilor stereotipizate ale specialiștilor și membrilor comunității, incapacitatea victimelor violenței în familie de a se autoidentifica sau decizia lor conștientă de a evita procedura de identificare nedorind să fie etichetate ca „victime”.

Alte victime violenței în familie pot fi identificate dar neasistate, de exemplu, din cauza refuzului de a fi asistate. Refuzul uneori are la bază frica de nerespectare a principiului confidențialității din partea specialiștilor. Mai sunt și unele situații când specialiștii nu se (auto)sesizează.

Cuvinte-cheie: victima violenței în familie, violență în familie, combatere, zero-toleranță, ordonanță de protecție, asistent social comunitar.

DUTIES OF SOCIAL ASSISTANCE AUTHORITIES IN SOLUTION OF FAMILY VIOLENCE CASES

Veaceslav GRATI,

associate professor, PhD,
Academy „Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

Despite the advanced legal framework for counteracting family violence in the Republic of Moldova, sometimes policies to counteract Family Violence exist on paper but are not implemented, for example, in situations when the victims are not identified.

Causes of non-identification can be professional capabilities limited or influence of stereotyped attitudes of specialists and members of the community, the inability of Victims of Domestic Violence to self-identify or their conscious decision to avoid the procedure identify not wanting to be labeled as „victims”.

Other Victims of Family Violence can be identified unassisted, for example because of the refusal to be assisted. Refusal sometimes is based fear of non-observance of the principle of confidentiality by specialists. May there are some situations where specialists do not (themselves) notice.

Keywords: victim of domestic violence, domestic violence, combat, zero tolerance, protection ordinance, community social assistant.

Introducere. Violența în familie este un fenomen răspândit în toate țările lumii și Republica Moldova nu face excepție. Actele de violență în familie sunt greu de depistat, deoarece au loc în mediul familial, acolo unde autoritățile deseori nu au acces [1]. În esență, aceasta este dificultatea cu care se confruntă organele de drept, ce constă în intervenția polițiștilor fără a vătăma valorile constituționale privind garanțiile sociale ale inviolabilității vieții private, intime, familiale, inclusiv a inviolabilității persoanei sau a patrimoniul acestora.

Caracterul clandestin al conflictelor familiale, tănuirea acestor fapte antisociale rezultă din percepția eronată de către membrii societății civile a unor principii constituționale menite să le ocrotească confortul, comoditatea căminului familial și de frica organelor de drept de a depăși limita cadrului legal în timpul intervenției polițienești intrând în domiciliul persoanei.

Violența în familie reprezintă un sistem de conduită al cărui obiectiv îl constituie exercitarea controlului și stabilirea unor raporturi de subordonare în relațiile de fami-

lie. Violența în familie constituie una dintre modalitățile cele mai dure de discriminare a femeilor pentru care, practic, nu există un mecanism de eradicare, impunitatea violenței în familie permițând transformarea agresiunii într-un model de conduită pentru bărbați în raporturile de familie, conduită pe care copiii o însușesc ca pe o normă și care se reproduce din generație în generație [2, p. 35].

Violența în familie este „o stare a lucrurilor” omniprezentă, negativă și transmisă. Această formă de ilegalitate este atât de complexă încât servește ca parte componentă a multor obiecte de studiu, (psihologie socială, psihologie juridică, criminologie, penologie, victimologie, sociologie etc.). asupra acesteia organele de drept s-au concentrat cu prioritate, iar în domeniul asistenței sociale sunt angajate organele asistenței sociale. Este firesc ca acest fenomen antisocial să fie eradicat printr-o abordare multidisciplinară.

Conchidem că organele acestea au încercat să acționeze individual, separat. Ca rezultat, s-a simțit ineficiență acestora prin creșterea numărului delicvenților juvenili din familii social vulnerabile.

Pentru criminologi, violența domestică reprezintă o formă de manifestare a criminalității, o atitudine antisocială care solicită aplicarea unor pedepse, „*orice devianță născându-se din transgresarea unei norme, din depășirea limitelor acesteia*” [3, p. 21].

În esență, această devianță socială se manifestă prin transgresarea normelor sociale, prin dezordine, insecuritate și violență.

Violența fie în forma ei expresivă, fie instrumentală nu s-ar putea exprima și exercita dacă nu ar beneficia de un context socializator prin intermediul căruia comportamentul violent se învață la fel ca orice alt comportament dobândit. O conduită violentă nu este atât o expresie a unor tendințe, instincte sau frustrări personale, cât, mai ales, un efect al conformării la anumite norme, valori și stiluri de viață asimilate prin intermediul procesului de socializare.

Violența individuală este, de fapt, rezultanta unei violențe colective învățate în

familie și în societate, în spațiul public al cărui mesaje agresive au ajuns să invadeze chiar spațiul privat [4, p. 23].

Violența în familie constituie orice act de violență comis în cadrul familiei de către membrii familiei. Violența în familie reprezintă o acțiune sau inacțiune a subiectului activ (agresor), îndreptată împotriva subiectului pasiv (victima) sau împotriva proprietății comune sau personale [5].

Organele abilitate cu atribuții în domeniul combaterii violenței domestice/ violenței în familie acționează în comun, similar unui lanț trofic din natură, respectând consecutivitatea acțiunilor în funcție de victimele rezultate ale acestui flagel antisocial.

În cazurile în care se constată un caz de violență în familie, angajații poliției vor informa de urgență în scris, printr-o sesizare, asistentul social, dat fiind faptul că asistentul social coordonează soluționarea multidisciplinară a cazurilor înregistrate de violență în familie, în acest sens exercitând rolul de manager de caz pentru cazurile de violență în familie. Aceeași procedură de sesizare este urmată și în cazul sesizării altor organe competente în rezolvarea cazurilor de violență în familie [6, p. 85].

La etapa actuală un rol aparte în aplanarea conflictelor îl joacă poliția. Precizăm că „*Legislația din majoritatea țărilor democratice și instrumentele juridice internaționale califică poliția drept organ de protecție a dreptului*”.

Polițiștii, în cadrul intervenției lor în soluționarea cazurilor de violență în familie vor informa victima despre drepturile și obligațiile ei în legătură cu această calitate, inclusiv despre posibilitatea obținerii ordonanței de protecție, prin aplicarea de către instanța de judecată a unor restricții față de agresorul familial [7, p. 267].

Este de menționat faptul că intervenția polițienească este destinată absolut în scopul societății și nu în defavoarea ei, dar se constată o dezaprobară din partea societății civile cu mentalitatea sovietică privind intervențiile polițienești ce trec de bariera „domiciliului” ca fiind violarea valorilor per-

sonale, intime, familiale. Astfel, se generează o stare conflictuală între organele polițienești și societatea civilă.

Echilibrul perfect între organele polițienești și societatea civilă nu va exista niciodată, iar cei ce afirmă că există, atunci aceștia au tangențe cu cosmosul sau au citit literatură din domeniul fantasticului. Este evident motivul, fiindcă societatea civilă înglobează și indivizii în conflict cu legea [8, p. 56].

Materiale și metode aplicate. În procesul studiului dat au fost utilizate următoarele metode de cercetare științifică: analiza istorică, analiza sistemică, analiza logică, analiza comparativă, generalizarea.

Pentru a conștientiza actualitatea și gravitatea problemei privind violența în familie această cercetare este bazată pe analiza informației oferite direct de către victime ale violenței în familie, s-a focusat pe aspectul cazuistic, empiric al acestui fenomen antisocial.

Se referă la persoanele care au beneficiat sau nu de serviciile secțiilor/ direcțiilor de asistență socială și de protecție a familiei, la diferite nivele. Articolul prezintă constatările în modul în care au fost relatate în timpul interviurilor individuale cu ambele categorii de intervievați, observațiile autorului, precum și analiza secundară a informației disponibile din domeniu.

Materialele utilizate sunt: actele legislative și normative internaționale și naționale în domeniu ale Republicii Moldova, doctrina și alte materiale relevante.

Rezultate obținute și discuții. În literatura de specialitate doctrinarii autohtoni s-au expus destul de modest, laconic la subiectul supus cercetării, dat fiind faptul că lipsesc mecanismele reale de implementare a prevederilor legale.

Actualitatea și importanța temei cercetate poate fi confirmată prin ansamblul drepturilor ce pot fi afectate la îndeplinirea tuturor formelor de intervenție polițienească dispuse să greveze cetățeanul în drepturile sale, ocrotite și consfințite expres la 10 decembrie 1948 și de către Adunarea Generală a O. N.

U. care a adoptat și proclamat DUDO, unde în art.3 este consacrată regula conform căreia „Orice ființă umană are dreptul la viață, la libertate și la securitatea persoanei sale” [9, art.3].

Dreptul la „viață privată” trebuie perceput similar viziunii standardelor europene, fără derogări. Astfel, Comisia Europeană a Drepturilor Omului a adus următoarea interpretare a noțiunii de „viață privată”: „dreptul la respectarea vieții private este dreptul la intimitate, dreptul de a trăi așa cum dorești, protejat de publicitate” [10, p. 62]. Dreptul individual de a dispune de el însuși, precum și dreptul acestuia la protecția vieții lui intime, familiale și private au implicații practice și legislative dintre cele mai surprinzătoare și spectaculoase [11, p. 77].

O doză infimă, laconică de ocrotire legislativă a vieții familiale este prevăzută expres de Constituția Republicii Moldova. Astfel, siguranța promovată de normele constituționale se regăsește în contextul art. 28: „Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată” [12, art. 28]. Ar fi destul de evaziv dacă am garanta aceste valori supreme prin prisma acestui singur articol. Comentariul Constituției Republicii Moldova remarcă corect că: „dreptul la respectul și ocrotirea vieții intime, familiale și private nu este autonom și urmează a fi analizat prin prisma altor articole constituționale, care completează scopul acestuia, dar care nu cade sub incidența unor drepturi mai specifice”. De exemplu, respectul și ocrotirea acestor drepturi ar fi lipsite de sens fără garanțiile referitoare la inviolabilitatea domiciliului (art. 29), libertatea individuală și siguranța persoanei (art. 25), precum și dreptul la viață și la integritate fizică și psihică (art. 24) [13, p. 128].

În Republica Moldova au fost întreprinse mai multe măsuri pentru a schimba percepția populației, dar și a autorităților, referitoare la violența în familie care nu este o problemă privată, și pentru a crea o atitudine de zero-toleranță față de acest fenomen, inclusiv a victimelor violenței în familie.

Adoptarea Legii nr. 45-XVI cu privire

la prevenirea și combaterea violenței în familie este un pas important al statului în prevenirea și combaterea fenomenului în Republica Moldova.

În pofida cadrului legislativ avansat pentru contracararea violenței în familie, în Republica Moldova, ca și în alte țări care au inițiat lupta împotriva acestui flagel social, până în prezent există o lacună în exercitarea drepturilor de facto și atribuirea acestora de jure.

Conform Legii nr. 45, secțiile/ direcțiile de asistență socială și de protecție a familiei, prin intermediul specialistului responsabil de domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, conlucrează cu poliția în identificarea persoanelor predispuse la comiterea actelor de violență în familie sunt împuternicite să plaseze victima în centrul de reabilitare, să ofere consiliere psihologică și psihosocială victimelor prin mijloace proprii sau redirecționând cazul specialiștilor din centrele de reabilitare, să apere drepturile și interesele legale ale victimelor, să monitorizeze victimele și să le acorde asistență după ce au părăsit centrele de reabilitare [14].

Conform Legii asistenței sociale nr. 547 din 25.12.2003, asistența socială se angajează să prevină, să limiteze sau să înlăture efectele temporare sau permanente ale unor evenimente considerate drept riscuri sociale, care pot genera marginalizarea ori excluderea socială a persoanelor și a familiilor aflate în dificultate [15].

O victimă a violenței în familie interviuată a menționat că „*datorită asistentului social, mai sunt în viață. M-am adresat de multe ori la polițistul de sector, dar după vizitele lui, situația se agrava mai tare. Asistentul social m-a ajutat să apelez la Comisariatul de poliție, m-a informat despre drepturile mele și a inițiat procedura emiterii ordonanței de protecție, despre care am aflat prima dată tot de la asistentul social*”. Deci mai multe victime ale violenței în familie nu apelează la asistentul social din cauza neîncrederii sau din cauza temerii că asistentul social din sat nu va asigura confidențialitatea cuvenită.

Pe lângă aceasta, în opinia unor specialiști interviuați, „*victimele violenței în familie deseori nu percep asistentul social din sat ca persoană care s-ar putea implica în soluționarea violenței în familie, ci mai degrabă ca distribuitor de ajutoare sociale*”. Într-adevăr, unii asistenți sociali au mărturisit că „*asistenții sociali din sat sunt supraîncărcați cu ajutoare sociale, pensionari și invalizi, că nu au timp pentru această categorie de beneficiari*” sau că „*având cca 6000 locuitori în sat ca acoperire numerică, asistentului social îi este greu să cunoască tot ce se întâmplă în familie, violența în familie este un fenomen ascuns*”.

Deși este corect faptul că asistentul social trebuie să-și cunoască teritoriul de competență, și persoanele predispuse de a avea un comportament agresiv, oricum este necesar ca în anumite situații să fie ajutat de către membrii societății civile prin informarea telefonică, trebuie să fie sesizat în cazul în care el nu este la curent cu un eventual conflict familial.

Asistentul social, sesizat în legătură cu cazul de violență în familie, informează telefonic polițistul de sector și, după caz, în scris, se deplasează împreună cu acesta la fața locului pentru a discuta cu membrii familiei și a aplană conflictul. Dacă anterior familia a fost luată la evidență și există o anchetă socială referitoare la această familie, asistentul social va folosi datele respective pentru o mai bună înțelegere a situației și soluționarea cazului. În urma constatării cazului de violență în familie, asistentul social este obligat să întreprindă urgent măsurile necesare pentru protecția victimei. În cazul în care există un pericol iminent pentru viața și sănătatea victimei, asistentul social va repartiza victima, cu consimțământul acesteia, la un centru de reabilitare [16, p. 54].

La fel, doctrina relevă atribuțiile exprese ale asistentului social ce ține evidența serviciilor specializate existente la nivel local, raional și național, informează victimele violenței în familie despre serviciile specializate de asistență și protecție a victimelor și de reabilitare a agresorilor și, în cazul în care

victima este de acord, întreprinde măsurile necesare pentru plasarea ei și a copiilor ei, după caz, într-un centru specializat.

Menționăm că nonintervenția intenționată a asistentului social în cazurile de violență în familie ar trebui sancționată dur, prin prisma prevederilor penale.

Un procuror a adus un exemplu când, deși asistenții sociali cunosc aceste cazuri, nu întotdeauna se autosesizează: „În cadrul examinării materialelor, am găsit o anchetă socială pentru minori, unde asistentul social indică problemele discutând cu membrii familiei, deci copilul arată că tata l-a bătut cu picioarele, etc. În această anchetă este rubrica „recomandări”, de ce asistentul nu scrie: a sesiza organele de drept? *Am fost nevoit eu să fac o sesizare*”.

Însă, conform prevederilor art. 11 (3) al Legii nr. 45, autoritățile abilitate cu funcții de prevenire și combatere a violenței în familie sunt obligate să reacționeze prompt la orice sesizare și să acorde protecție și asistență victimelor [14, art.11, alin (3)].

Ordinul Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei nr.22 din 09.02.2012 menționează că ancheta socială este efectuată conform standardelor existente și va include următoarele aspecte:

- datele de identificare ale familiei (date despre potențiala victimă și agresor);
- date despre membrii familiei, condițiile de trai, venitul lunar al familiei, problemele cu care se confruntă familia;
- date privind consumul de substanțe, forma de violență, dacă poate fi identificată, concluzii și **recomandări pentru intervenție**.

Deci suntem prezenți în fața unor încălcări de drept de către asistentul social [5].

Mai mulți specialiști au indicat rolul important al asistentului social comunitar în identificarea victimelor violenței în familie. Un impediment în identificarea victimelor violenței în familie, în opinia unor specialiști intervievați, este lipsa studiilor și cunoștințelor corespunzătoare cum să lucreze cu această categorie de beneficiari.

Un reprezentant a specificat că „s-au

făcut multe instruirii pentru asistenții sociali ca actori importanți în cadrul SNR, dar acestea erau destinate mai mult asistenței victimelor traficului de ființe umane. Trebuie reluat acest model de instruire numai pentru altă grupă de beneficiari cum sunt victimele violenței în familie”. Confirmând necesitatea instruirilor, un asistent social interviuat a adus un exemplu: „Am avut un caz unde doamna cu siguranță a fost bătută, deoarece avea un ochi vânăt și la întrebarea ce s-a întâmplat, ea mi-a răspuns că s-a lovit cu un lemn. Nu am reușit să o fac să recunoască”.

Un avocat căruia victima violenței în familie i-a mărturisit că a informat asistentul social despre situația de violență cruntă în familie i-a nu s-a implicat nicidecum, doar a manifestat compasiune, sugerându-i victimei să rabde situația în care se află. Avocata împreună cu victima violenței în familie a avut o întrevedere cu șeful DAS, care a întrebat-o: „Dar, de ce până acum ai răbdat și acum nu mai vrei să răbzi?”

Avocații din cadrul OT CNAJGS indică drept cauze ale ne apelării victimelor violenței în familie la ajutorul avocaților lipsa informațiilor despre aceste servicii și nivelul scăzut de instruire. Astfel, un parajurist a mărturisit că îi vine foarte greu să le explice victimelor care au studii de 6-7 clase ca ele să conștientizeze cât de importantă este obținerea ordonanței de protecție ca o formă de protecție temporară [17].

Printre problemele menționate cu care se confruntă asistenții sociali comunitari în activitatea de asistență și protecție a victimelor violenței în familie au fost lipsa spațiului separat unde asistenții sociali ar putea vorbi cu victima fără martori, interzicerea asistentului social de a avea acces în locuință de către agresor, frica de răfuială din partea agresorului, remunerarea proastă și motivarea scăzută de a lucra cu această categorie de beneficiari.

Propuneri de lege ferenda. Este necesar de a asigura un sistem de instruire continuă pentru specialiștii din cadrul sistemului de protecție socială de stat, prin apro-

barea unui curriculum de instruire privind prevenirea violenței în familie, asistența și protecția victimelor violenței în familie și dezvoltarea capacităților elementare primare de consiliere psihologică.

Identificarea și abordarea multidisciplinară a cazului de violență în familie poate fi organizată după același model de lucru aplicat în cazul victimelor traficului de ființe umane. Asistenții sociali trebuie să posede informații despre serviciile disponibile la nivel de raion, în cazurile de violență în familie – servicii adăpost, asistență juridică gratuită, psiholog, servicii de consiliere a telefonului de încredere etc. și să le expună public.

În condițiile subdezvoltării serviciilor oferite de stat și lipsei specialiștilor instruiți, este necesară deschiderea posibilității ca toți actorii, inclusiv ai societății civile, prestatori de servicii privați să poată accesa banii publici pentru prestarea serviciilor care corespund standardelor minime de calitate.

O altă pârgie ce ar contribui eficient la contracararea fenomenului violenței în familie ar fi ajustarea/ armonizarea legislației naționale la prevederile standardelor internaționale inclusiv prevederilor Convenției de la Istanbul.

Concluzii. Conchidem că Republica Moldova este încă la început de cale în crearea și dezvoltarea sistemului de asistență și protecție a victimelor violenței în familie, dar și a mecanismelor efective de combatere a acestui fenomen. Deși pentru moment s-a perfectat legislația în domeniu, s-au dezvoltat un șir de servicii de asistență și protecție, activează mai mulți specialiști instruiți și au fost stabilite parteneriate între societatea civilă și structurile de stat în domeniu, mai există un șir de lacune, necesitându-se eforturi consolidate în acest domeniu.

Mai multe victime ale violenței în familie nu apelează la asistentul social din lipsa încrederii/ temerii că specialistul din cadrul structurilor teritoriale de asistență socială nu ar asigura confidențialitatea cuvenită. Pe de altă parte, un alt impediment în identificarea victimelor violenței în familie de către acești

specialiștii este lipsa studiilor și cunoștințelor corespunzătoare de a lucra cu această categorie de beneficiari.

Pentru a discuta cu victimele violenței în familie prezumate, acești specialiști au indicat lipsa spațiului separat pentru a asigura intimitate și confidențialitatea informațiilor oferite de categoriile vulnerabile ale populației, ceea ce creează automat impedimente în realizarea asigurării protecției lor și încurajarea, consilierea acestor persoane.

În viziunea autorului, cea mai gravă problemă privind combaterea fenomenului de violență în familie este toleranța organelor abilitate cu extirparea acestui flagel anti-social, precum și indiferența manifestată de asistența socială față de asemenea categorii de persoane, motivând că nu țin de competența lor, și nu în ultimul rând lipsa continuității cadrului legal, ceea ce creează imposibilitatea aplicării normelor deja existente.

Referințe bibliografice

1. Violența domestică și prevenirea acesteia: percepții asupra fenomenului. Studiu de referință realizat de către Winrock Moldova.
2. Valeriu Bujor, M. Lașcu, „Violența în societatea de tranziție”, (2003; Chișinău) „Violența în societatea de tranziție”: Materiale ale conf. șt.int. 16 -17 mai 2003. – Ch.: F.E.-P. „Tipogr. Centrală”, 2003, p. 35.
3. Diana-Loredana Hogaș, „Prevenirea și sancționarea violenței domestice prin normele dreptului penal”, Iași Lumen, 2010, p. 21.
4. Sorin M. Rădulescu, „Sociologia violenței (intra)familiale”: victime și agresori în familie, Editura Lumina LEX, București, 2001. p. 23.
5. Ordinul MMPSF nr.22 din 09.02.2012, „Cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind intervenția secțiilor/ direcțiilor asistență socială și protecție a familiei în cazurile de violență în familie”.
6. Lilia Gorceag, Simion Sârbu, Diana Ionița[et. al.] „Suport de curs pentru formatori privind intervenția eficientă a

- poliției în cazurile de violență în familie în Moldova”, - Chișinău „Bons Offices”, 2013, p. 85.
7. Veaceslav Grati, Albert Antoci, Vitalie Ionașcu, [et. al.]; „Elemente de intervenție polițienească”, resp. Ed.: Albert Antoci; consultant șt.: Ștefan Stamatini; Acad. „Ștefan cel Mare”, Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare”, 2016 (CEP USM), p. 267.
 8. Gheorghe Graur, Albert Antoci, „Rolul polițistului în aplanarea conflictelor din cadrul societății civile”, În: Revista națională de drept / (Publicație periodică științifico-practică), Chișinău, 2017, nr.7, p. 56.
 9. Declarația Universală a Drepturilor Omului. Adoptată și proclamată de Adunarea Generală a ONU prin rezoluția 217 (III) de Adunarea Generală a ONU la 10 decembrie 1948. Republica Moldova a aderat la ea prin Hotărârea Parlamentului R.M. nr.217-XII din 28.07.1990, „Tratate internaționale”, 1998.
 10. Raportul Comisiei Europene în cazul Van Oosterwijk v. Belgium, 1979, reprodus în Short Guide to the European Convention on Human Rights, Strasbourg, 1998, p. 62.
 11. Răzvan Viorescu, „Drept constituțional și instituții politice”. Curs universitar, Editura Universității, Suceava, 2006, p. 77.
 12. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. Publicat: 12.08.1994 în Monitorul Oficial Nr. 1 Data intrării în vigoare: 27.08.1994, art.28.
 13. Boris Negru, Nicolae Osmochesc, Andrei Smochină, [et. al.] „Comentariul Constituției Republicii Moldova”: comentariu/ coord. de proiect: Klaus Sollfrank; red.: Nina Pârțac, Lucia Țurcanu – Ch.: Arc, 2012 (Tipogr. „Europress”). – p. 128.
 14. Legea nr. 45-XVI din 01 martie 2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, publicată la 18.03.2008 în Monitorul Oficial.
 15. Legea nr. 547 din 25 decembrie 2003 asistenței sociale, publicată 12.03.2004 în Monitorul Oficial.
 16. Vladimir Cazacov [et. al.] „Ghid practice privind intervenția eficientă a poliției în cazurile de violență în familie” / Centrul de Drept al Femeilor, Min. Afacerilor Interne al Rep. Moldova, Inspectoratul General al Poliției.- Chișinău: S.n., 2015. (Tipogr.„Bons Offices”), p. 54.
 17. http://lastrada.md/files/resources/3/Practicile_existente_privind_accesul_la_justi__ie_pentru_VF.pdf

Despre autor

Veaceslav GRATI,
doctor în drept, conferențiar universitar al
Catedrei „Drept polițienesc” a Facultății
„Securitate Civilă și Ordine Publică”
a Academiei „Ștefan cel Mare”
a MAI al Republicii Moldova
e-mail: grativeaceslav@mail.ru
tel.: 079136598

About author

Veaceslav GRATI,
PhD, associate professor of the Department
„Police Law” of the Faculty of Civil Security
and Public Order of the Academy „Ștefan
cel Mare” of MIA of the Republic of Moldo-
va
e-mail: grativeaceslav@mail.ru
tel.: 079136598

CZU:343.85

DIMENSIUNI CRIMINOLOGICE CU PRIVIRE LA INFRAACȚIUNILE LEGATE DE EXPLOATAREA SEXUALĂ A FEMEILOR ȘI COPIILOR

Iurie LARII,

doctor în drept, conferențiar universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

Oleg POHILĂ,

doctorand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

În ultimul deceniu, exploatarea sexuală a femeilor și copiilor, inclusiv traficul de ființe umane și de copii realizat în acest scop, constituie una dintre cele mai dinamice și dezvoltate tipuri ale criminalității contemporane. Este incontestabil și faptul că activitatea grupărilor criminale ce practică această îndeletnicire infracțională devine tot mai intensă. Prin urmare, analiza criminologică a problemelor ce vizează exploatarea sexuală a femeilor și copiilor poate avea ca efect înaintarea unor soluții eficiente menite să reducă dimensiunile și pericolul fenomenului respectiv.

Cuvinte-cheie: exploatare sexuală, femei, copii, trafic de ființe umane, trafic de copii, pornografie infantilă, proxenetism etc.

CRIMINAL DIMENSIONS REGARDING THE OFFENCES RELATED TO EXPLOITATION OF WOMEN AND CHILDREN

Iurie LARII,

associate professor, PhD,
Academy “Stefan cel Mare” of MIA

Oleg POHILĂ,

PhD student, Academy “Stefan cel Mare” of MIA

Over the past decade, the sexual exploitation of women and children, including trafficking in human beings and children, is one of the most dynamic and developed types of contemporary crime. It is also incontestable that the activity of criminal groups practicing this criminal activity becomes more and more intense. Therefore, the criminological analysis of the problems related to the sexual exploitation of women and children can lead to efficient solutions aimed at reducing the size and danger of the phenomenon.

Keywords: sexual exploitation, women, children, trafficking in human beings, child trafficking, child pornography, pimping, etc.

Introducere. Conform ultimelor date ale experților UNESCO, Organizației Internaționale a Muncii, anual 1 milion de fete sunt supuse exploatării sexuale prin forțarea la prostituție [1]. Tot în acest context, Departamentul de Stat al SUA a adus la cunoștință următoarele informații: anual victime ale traficului internațional de persoane devin de la 600 până la 800 mii de oameni. Luând în considerare traficul de persoane în interiorul țărilor, numărul victimelor poate ajunge de la 2 până la 4 milioane de oameni [2].

Potrivit unor evaluări în domeniu realizate de OSCE, Europa Centrală și cea de

Est, inclusiv fosta URSS, se află pe locul doi în lume la capitolul trafic de persoane, după Asia de sud-est. Anual, această regiune furnizează pe piața mondială aproximativ 175 mii de femei. Reieșind din evaluările experților, venitul anual din traficul de persoane constituie de la 9 până la 32 miliarde de dolari. Totodată, în ceea ce privește veniturile, acest fenomen ocupă a treia poziție după traficul de arme și de droguri [3, p. 25].

Unii specialiști în domeniu au constatat, în urma studiilor efectuate, că în perioada ultimelor patru secole de comerț cu sclavi acesta nu depășea 12 milioane de oameni și,

comparând această cifră cu perioada anilor 1970-2000, sesizăm că doar în Asia numărul femeilor și copiilor vânduți în sclavie sexuală a constituit circa 30 de milioane [4, p. 244; 5, p. 78-79].

Datele statistice oficiale cu privire la infracțiunile din sfera exploatarea sexuală a femeilor și copiilor în Republica Moldova pentru ultima perioadă de timp au fixat o creștere generală a numărului de infracțiuni din categoria analizată. Astfel, din informația statistică sesizăm următoarele: în anul 2017 au fost înregistrate 201 cazuri de exploatarea a persoanelor prin trafic de ființe umane, dintre care 60 s-au manifestat prin exploatarea sexuală a femeilor (67 – în 2016), și 48 cazuri de exploatarea a copiilor, dintre care 29 sub formă de exploatarea sexuală (25 – în 2016); 44 cazuri de acțiuni perverse (40 – în 2016); 39 cazuri de pornografie infantilă (28 – în 2016); 55 cazuri de proxenetism (71 – în 2016).

Este important de menționat faptul că infracțiunile din sfera exploatarea sexuală a femeilor și copiilor fac parte din numărul celor mai latente tipuri de criminalitate. Unele studii în domeniu au demonstrat că latența infracțiunilor care se încadrează în parametrii „comerțului cu sclavi” în scop de exploatarea sexuală este atât de înaltă, încât pentru obținerea unei imagini relativ complete despre aceste fapte penale cifrele statisticii oficiale trebuie majorate aproximativ de 11 ori [6, p. 187].

În contextul menționat, mai trebuie de adăugat că datele oficiale nu reflectă numărul real al femeilor, îndeosebi al minorilor, care au suferit în urma diverselor forme de violență sau abuz sexual, deoarece atentatele infracționale asupra copiilor (inclusiv asupra celor mici) din diferite cauze nu sunt incluse în statistica oficială. Totodată, constatăm că în Republica Moldova anual crește numărul victimelor care au avut de suferit în urma infracțiunilor cu caracter sexual, însă o parte

semnificativă a acestor fapte sunt calificate conform diferitor articole din Cap. IV al Codului penal, „Infracțiuni privind viața sexuală” (art. 171, 172, 173, 174, 175, 175¹), deși în multe din ele se disting clar semnele unor infracțiuni legate de exploatarea sexuală.

Prin urmare, trebuie să constatăm că datele prezentate nu corespund situației reale și nu permit evaluarea obiectivă a dimensiunilor fenomenului infracțional legat de exploatarea sexuală a femeilor și copiilor. Oricum, relevarea mai exactă a numărului de fapte criminale din domeniul vizat prezintă o sarcină greu de realizat chiar și pentru specialiștii calificați.

În opinia noastră, reducerea iluzorie a indicatorilor absoluți ai criminalității din sfera exploatarea sexuală a femeilor și copiilor este realizată, îndeosebi, prin sporirea artificială a cotei infracțiunilor latente din acest domeniu, fapt care nu permite evaluarea adecvată a criminalității legate de exploatarea sexuală ca o amenințare socială serioasă. În rezultat, măsurile de contracarare a acestui fenomen devin ineficiente, iar situația criminogenă la capitolul respectiv se agravează.

În ultimii ani, așa-numita „piață a serviciilor sexuale” este strâns legată de schimbarea principalelor caracteristici calitative ale criminalității din domeniul exploatarea sexuală, fiind vorba despre transformarea acesteia într-o afacere criminală bine organizată, cu un caracter transnațional pronunțat.

Astfel, conform datelor OSCE, în fiecare an mii de femei sunt traficate peste hotare, unde, în cele mai frecvente cazuri, sunt supuse exploatarea sexuală [7]. Trebuie de menționat că exploatarea femeilor și copiilor în scopuri sexuale aduce criminalității organizate venituri extrem de mari [8, p. 28]. Ca exemplu poate fi relatată informația prezentată de către Organizația Internațională pentru Migrație (OIM) despre faptul că după destrămarea URSS și a întregului Bloc de Est s-a declanșat un val al traficului or-

ganizat de femei. Printre altele, există date cu referire la traficarea a mii de femei în Israel, inclusiv din Republica Moldova – n.a., de către grupuri transnaționale organizate rusești, ucrainene și moldovenești sub acoperirea migrației evreiești [9, p. 211]. Situații similare există și până la momentul de față, structurile criminale organizate continuând să-și extindă activitatea criminală legată de exploatarea sexuală în funcție de solicitările existente pe piața serviciilor sexuale din diferite țări.

În conformitate cu normele internaționale, exploatarea sexuală reprezintă unul din scopurile principale ale traficului de persoane. De-a lungul secolelor și până în prezent cel mai puternic factor care generează prosperarea comerțului cu sclavi a fost și rămâne a fi prostituția, care permite exploatatorilor de „sclave sexuale” obținerea stabilă a unor venituri suplimentare. Prin aceasta se explică situația că în multe state comerțul cu sclavi se asocia cu prostituția, precum și faptul că sistemele actuale ale traficului de persoane sunt strict orientate spre menținerea prostituției și a altor forme de exploatare sexuală.

În sens criminologic, astfel de fenomene precum prostituția, practicarea căreia este sancționată de legislația contravențională a Republicii Moldova, constituie de multe ori o premisă indispensabilă pentru comiterea infracțiunilor analizate, întrucât limita dintre prostituția pedepsită contravențional și infracțiunile legate de exploatarea sexuală este convențională în majoritatea cazurilor și, practic, exclude posibilitatea practicării acestei meserii în mod individual.

Conform statisticii oficiale, anual se înregistrează circa 500 cazuri de practicare a prostituției pe teritoriul Republicii Moldova, dintre care aproximativ 75% sunt comise în mun. Chișinău. Mai grave sunt cazurile de proxenetism, îndeosebi atunci când sunt comise de către diferite structuri criminale organizate. Dacă analizăm datele statistice la

compartimentul respectiv, constatăm că începând cu anul 2013 și până în 2017 acest gen de infracțiuni a avut o creștere dinamică constantă, cota maximă a acestora fiind atinsă în anul 2016 (71 infracțiuni înregistrate).

Potrivit investigațiilor unor autori, care au evaluat sub aspect economic veniturile obținute pe piața serviciilor sexuale (cu referire la prostituție) în limita produsului intern brut (PIB) din diferite țări, sesizăm următorul fapt: în Rusia acestea au constituit 0,2% din PIB (aproximativ 0,6 miliarde de dolari SUA); în Italia – 0,1%; în Olanda – 0,1%; în Marea Britanie – 0,2%; în Cehia – 0,3%. În ceea ce privește unele țări din Sud-estul Asiei (Indonezia, Malaiezia, Filipine și Tailanda), acești indicatori de venituri sunt mult mai mari – de la 2 până la 14% [10, p. 36-37]. În Republica Moldova astfel de studii nu au fost efectuate, însă reieșind din faptul că multe femei sunt traficate peste hotarele țării în scop de exploatare sexuală și luând în considerare aspectul latent destul de accentuat al acestui fenomen, este foarte dificil de a evalua, chiar și cu aproximație, volumul unor asemenea venituri tenebre și raportarea lor la PIB-ul țării.

Prin urmare, cele relatate ne determină să atenționăm faptul că intensificarea tendințelor negative ale criminalității din sfera exploatării sexuale a femeilor și copiilor atestă prezența unor schimbări patologice serioase la nivelul întregii societăți.

Rezultatele sondajului realizat cu experții în domeniu, angajați ai structurilor polițienești, au arătat următoarele: 58,7% dintre ei au indicat asupra actualității problemei exploatării sexuale a femeilor și copiilor în virtutea răspândirii largi a acestui fenomen; 34,6% din experți au indicat că exploatarea sexuală a femeilor și copiilor constituie unul dintre cele mai dinamice și dezvoltate tipuri de criminalitate în Republica Moldova; doar 5,2% au menționat că aceste infracțiuni sunt motive tematice curente puse în discuție de

jurnaliști, în realitate astfel de fapte fiind unice; ceilalți, 1,5%, s-au abținut de la careva aprecieri în privința fenomenului investigat.

Regula neformală existentă în lumea contemporană cu privire la evaluarea nivelului de dezvoltare a societății prin prisma aprecierii gradului de protecție a celor mai vulnerabile categorii ale populației – bătrâni, femei și copii, permite să concluzionăm că în ultimii ani anume aceste categorii de persoane se caracterizează printr-un grad sporit de victimitate. În cele din urmă, femeile și copiii devin cel mai frecvent victime ale celor mai dure și cinice forme de încălcare a drepturilor omului.

Înainte de a prezenta detaliat rezultatele prezentului studiu criminologic, vom preciza care fapte social periculoase le atribuim la categoria infracțiunilor din sfera exploatării sexuale: traficul de ființe umane în scop de exploatare sexuală (art. 165CP), traficul de copii în scopul exploatării sexuale, comerciale și necomerciale, implicării în prostituție sau în industria pornografică (art. 206 alin. 1, lit. (a) CP), pornografia infantilă (art. 208¹ CP), recurgerea la prostituția practică de un copil (art. 208² CP), proxenetismul (art. 220 CP).

De asemenea, tangențial s-au făcut anumite referiri la infracțiunile conexe săvârșite împotriva victimelor exploatării sexuale, inclusiv împotriva minorilor: violul (art. 171 CP), acțiunile violente cu caracter sexual (art. 172 CP), hărțuirea sexuală (art. 173 CP), raportul sexual cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani (art. 174 CP), acțiuni perverse (art. 175 CP) ademenirea minorului în scopuri sexuale (art. 175¹ CP). De regulă, aceste fapte infracționale tot mai des sunt comise împotriva victimelor exploatării sexuale atât de către infractori în scopul reprimării voinței persoanei și constrângerii acesteia la prostituție, cât și de către „clienți” – utilizatori ai serviciilor sexuale.

În urma analizei materialelor statis-

tice și a cauzelor penale cu privire la infracțiunile prevăzute de articolele 165, 206, 208¹, 208², 220 CP RM constatăm faptul că 83,0% din totalul respectivei categorii de infracțiuni identificate și înregistrate au fost săvârșite în localități urbane, iar 17,0% în localități rurale.

Totodată, peste 40,0% din aceste infracțiuni au fost comise în circumstanțe agravante (de către un grup de persoane, de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală, asupra a două sau mai multor persoane, cu aplicarea violenței periculoase pentru viața, sănătatea fizică sau psihică a persoanei, asupra minorilor, inclusiv asupra copiilor care nu au împlinit vârsta de 14 ani, cu folosirea situației de serviciu etc.).

Abordând diferențiat problema examinată, datele faptice cu referire la anumite componente de infracțiuni s-au dovedit a fi diferite. Astfel, în cazul traficului de ființe umane comis în scopul exploatării sexuale (art. 165 CP), numărul infracțiunilor săvârșite în circumstanțe agravante atinge cota de 65,4%; în cazul proxenetismului (art. 220 CP) ponderea acțiunilor calificate este în limitele de 70-80%.

Prezintă interes și analiza datelor cu privire la implicarea minorilor în „industria pornografică”. În acest sens, trebuie de menționat că până în anul 2012, când Codul penal a fost completat cu art. 208¹, „Pornografia infantilă”, faptele legate de pornografie unde erau implicați minorii se calificau ca acțiuni perverse în baza art. 175 CP. Prin urmare, dacă în anul 2013 au fost identificate 13 infracțiuni de pornografie infantilă, atunci în anul 2017 statistica oficială opera cu 39 de astfel de cazuri. De asemenea, trebuie de menționat că, în urma analizei situației criminogene la capitolul implicării minorilor în scene pornografice, se constată că aproximativ în 70% din cazuri acestea au fost comise în circumstanțe calificate, de cele mai multe ori de către două și mai multe persoane sau chiar de către unele grupări criminale

organizate. În același timp, aceste categorii de infracțiuni, reieșind din specificul psihofiziologic al persoanelor victimizate, se caracterizează printr-un nivel înalt de latență, din care considerente o bună parte din respectivele fapte nu sunt reflectate în informația statistică.

Datele obținute în urma elucidării unor aspecte destul de negative ale infracțiunilor legate de pornografia infantilă reflectă nu doar tendințele nefavorabile ale acestui gen de criminalitate, dar demonstrează și situația deosebit de periculoasă care influențează distructiv asupra genofondului nostru, prezentând un pericol real chiar și pentru securitatea națională a țării.

Cercetând problema exploatării sexuale a femeilor și minorilor sub aspect criminologic, este necesar de remarcat că, în esență, aceasta este constituită dintr-un complex de infracțiuni, derulat într-un anumit proces, în decursul căruia infractorii, intenționând să realizeze scopul exploatării sexuale, comit și alte fapte penale ce prezintă un pericol social sporit: răpirea persoanei, privarea ilegală de libertate, tortura, tratamentul inuman sau degradant, vătămarea intenționată a integrității corporale sau a sănătății, violul, acțiuni violente cu caracter sexual, hărțuirea sexuală, raportul sexual cu persoane care nu au atins vârsta de șaisprezece ani, acțiuni perverse etc. Evident că, cu cât mai dificil este acest proces, cu atât mai mult se impune activitatea organizată în grup pentru sporirea eficacității acțiunilor infracționale. În acest sens, practica demonstrează că ponderea respectivelor infracțiuni comise în grup oscilează de la 30% până la 55%, iar în unele cazuri cota acestora poate atinge 75%.

În calitate de exemplu la cele expuse mai sus prezentăm următorul material din arhiva practicii judiciare cu privire la acțiunile de exploatare sexuală a unui grup criminal organizat.

C.A. a fost învinuit de comiterea infrac-

țiunilor prevăzute de art. 171 alin. 2 lit. b) și c), art. 166¹, alin. 4 lit. b) și c), art. 206 alin. 3 lit. d) și art. 220 alin. 3 CP al RM, în următoarele circumstanțe. Împreună cu C.M., K.T., M.T., B.V., Ț.V., P.V., R.P., M.I., O.S. și alte persoane neidentificate de organul de urmărire penală, C.A. a organizat traficul de copii și a implicat în practicarea prostituției 17 femei, printre care și minore. Astfel, acționând în cadrul grupului criminal organizat și divizând în prealabil rolurile, aceștia identificau potențialele prostituate, le determinau să se prostitueze și le transportau ulterior în saune, apartamente sau alte locuri amenajate din timp în perimetrul mun. Chișinău, unde le puneau la dispoziția diferitor clienți contra anumitor sume de bani. În cazul în care victimele refuzau să se prostitueze, erau bătute, torturate, violate etc. Tot la indicația și sub îndrumarea lui C.A., membrii respectivului grup criminal organizat le-au transportat în or. Timișoara, România, pe L.H., E.D. și M.C., unde C.A. avea o rețea clandestină de practicare a prostituției și unde persoanele transportate au fost puse la dispoziția mai multor clienți pentru a întreține relații sexuale [11]. Situații similare pot fi evidențiate și în cadrul altor dosare penale [12; 13].

Ținând cont de faptul că traficul de ființe umane în scopul exploatării sexuale întruchipează atât forme neorganizate (activitate infracțională individuală), cât și forme organizate de manifestare (activitate criminală în grup desfășurată la nivel interstatal sau transnațional), subliniem că, de regulă, „prețul” victimei depinde de complexitatea pregătirii și săvârșirii infracțiunii. Atât în materialele practicii judiciare, cât și în sursele mass-media pot fi întâlnite informații despre vânzarea copiilor de către mama (uneori de către ambii părinți) care consuma alcool sau se droga, fiind indiferentă de faptul că în aceste împrejurări copilul ar putea fi exploatat sexual sau ar putea deveni donator de organe pentru transplant.

În realitate, un preț ridicat pentru potențialele victime ale exploatării sexuale îl pun infractorii, implicați „profesional” în acest gen de activitate. În calitate de exemplu poate fi folosit următorul caz din practica judiciară națională. Membrii unui grup criminal constituit din cinci persoane, care aveau legături infracționale cu grupări criminale din Rusia, Grecia, Italia și Turcia, practicau traficul de femei originare din Republica Moldova pentru exploatarea sexuală a lor în afara țării, obținând în rezultat venituri de aproximativ un milion de lei [14].

În ultimii ani s-a intensificat numărul infracțiunilor legate de pornografia infantilă. În acest sens, este important de menționat că anterior activitățile de pregătire (recrutarea minorilor, pregătirea speluncii, înregistrarea foto și video etc.), urmate ulterior de schimbul și comercializarea „producției” finite, aveau loc pe teritoriul unei singure țări. În ultima perioadă de timp, datorită posibilităților tehnice care permit folosirea maximală a rețelelor internet, infractorii au reușit să se extindă cu asemenea gen de activitate infracțională la nivel internațional, fapt care le permite să obțină venituri colosale din vânzările producției cu conținut pornografic. De asemenea, aceasta influențează și asupra reducerii prețului materialelor pornografice pe teritoriul Republicii Moldova, precum și comercializarea lor la un tarif avantajos par-tenerilor și clienților străini.

Este evident că caracteristicile menționate ce se referă la activitatea infracțională din sfera exploatării sexuale a femeilor și copiilor, inclusiv caracterul complex al acesteia, creează o serie de dificultăți în activitatea angajaților organelor de resort legate de identificarea, reținerea și tragerea la răspundere penală a tuturor persoanelor implicate în astfel de rețele criminale. Totodată, la cele menționate mai trebuie de adăugat că infractorii din așa numita „industrie a sexului” au un grad ridicat de influență asupra diferitor

funcționari ai organelor de drept și ai altor structuri ale puterii prin prisma coruperii lor, iar uneori profesionalismul slab dezvoltat și îndeplinirea neconștiincioasă a obligațiilor de serviciu de către persoanele responsabile împiedică procesul de prevenire și combatere eficientă a respectivului gen de criminalitate.

Cu referire la nivelul coruptibilității în cazurile legate de exploatare sexuală, mai ales prin prisma traficului de ființe umane, Departamentul de Stat al SUA privind traficul de persoane menționează în raportul său din 2017 următoarele: „Corupția omniprezentă, în special în cadrul organelor de aplicare a legii și al sistemului judiciar, a împiedicat urmărirea penală (pedepsirea) și a influențat rezultatele dosarelor, inclusiv în cazurile împotriva oficialilor complici. Eforturile organelor de aplicare a legii au fost împiedicate prin obstacolele juridice și organizatorice agravate, inclusiv a schimbărilor în cadrul organului național de investigații anti-traffic. Autoritățile au identificat și au asistat mai puține victime, iar victimele au continuat să sufere de intimidări din partea traficantilor. Deși a crescut numărul condamnărilor, investigațiile și cazurile expediate în judecată au scăzut. Prin urmare, Moldova a fost retrogradată la Tier 2 Watch List...” [15].

Toate acestea se reflectă negativ asupra faptului că cele mai grave forme organizate de exploatare sexuală a femeilor și copiilor, îndeosebi traficul de ființe umane în scop de exploatare sexuală și implicarea minorilor în „industria pornografică”, rămân fără reacție corespunzătoare din partea organelor abilitate ale statului. În libertate rămân multe persoane care au comis astfel de infracțiuni, nefiind identificate și trase la răspundere. Prin urmare, aceasta influențează asupra aprecierii juridico-penale a unei anumite fapte prejudiciabile: în unele cazuri, instanțele de judecată nu califică infracțiunea ca fiind comisă de un grup de persoane cu

înțelegere prealabilă sau de un grup criminal organizat, ceea ce reduce nemotivat termenul pedepsei aplicat persoanelor condamnate etc. Iar cel mai important este că membrii acestor grupări infracționale, rămânând de multe ori nepedepsiți, au posibilitatea de a continua activitatea criminală.

Mai este important de menționat că situațiile descrise influențează esențial și asupra datelor oficiale cu privire la acest gen de criminalitate, denaturând informația statistică ce vizează răspândirea și gravitatea categoriei respective de infracțiuni.

În continuare, considerăm oportun de a evalua succint formele organizate de exploatare sexuală a femeilor și copiilor, care includ diferite etape de activitate criminală (cu referire la traficul de ființe umane în scopul exploatarei sexuale): recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea, primirea, vânzarea-cumpărarea, în timpul realizării cărora sunt folosite diferite metode și mijloace.

Astfel, una din cele mai răspândite este publicarea în mass-media a anunțurilor publicitare cu privire la oferirea unui serviciu avantajos și bine remunerat, inclusiv cu deplasarea la muncă peste hotarele țării. În cele mai multe cazuri, astfel de anunțuri sunt orientate spre naivitatea potențialilor „clienți”, care, de regulă, nu analizează esența reală a presupusului serviciu și de ce pentru prestarea unei astfel de activități nu este nevoie de experiență, studii etc.

La fel de răspândite sunt și invitațiile la studii în agenții de modeling, de participare la concursuri de frumusețe, la programe de divertisment și alte evenimente de elită, pentru așa numita „însoțire” a oamenilor bogați și influenți etc. În majoritatea cazurilor, fetele care nu dispun de parametri de model nu și dau seama despre imposibilitatea reală de a asigura cu locuri de muncă un număr atât de mare de pretendente.

O altă metodă de implicare este agitația

efectuată de fetele care s-au întors de peste hotare și descriu atractiv avantajele muncii prestate în străinătate. Totodată, rămân a fi destul de populare și alte metode, cum ar fi: căutarea unui „mire în străinătate” prin intermediul agențiilor matrimoniale, „mirese prin corespondență” etc.

Tipurile criminalității organizate în domeniul exploatarei sexuale a femeilor și minorilor, inclusiv cele cu caracter transnațional (de regulă, traficul de ființe umane în scopul exploatarei sexuale), sunt însoțite de înșelăciune și violență chiar în procesul de transportare a viitoarelor victime către locul exploatarei. Pentru asigurarea transportării reușite a potențialelor victime din Republica Moldova în străinătate, exploatatorii (traficantii de „marfă vie”) se ocupă de perfectarea documentelor necesare, inclusiv de viză, dacă este cazul, care permite traversarea hotarului, după ce documentele respective sunt retrase și păstrate la așa numiții „vânzători”. Ulterior, la discreția lor, se determină tipul de transportare, locul și condițiile de trai și de alimentare, regimul de „lucru” al viitoarelor „slave sexuale” etc. Când este imposibilă transportarea lor legală, infractorii recurg la transportarea ilegală (contrabanda cu „marfă vie”), care, la rândul său, poate genera în unele cazuri consecințe destul de grave (de exemplu, vătămarea gravă a sănătății sau chiar provocarea decesului victimei în timpul transportării lor în frigidere industriale, în portbagajele automobilelor etc.). Ulterior, victimele care au fost deja transportate sunt amplasate, de regulă, în apartamente închiriate și case izolate.

În urma celor relatate mai sus, constatăm că tendințele nefavorabile ale criminalității în domeniul exploatarei sexuale a femeilor și minorilor sunt demonstrate nu doar de dinamica în creștere (cu unele excepții) a infracțiunilor comise în ultimul deceniu, ci și de schimbările calitative care s-au produs în structura categoriei respective de infracțiuni.

Referințe bibliografice

1. Building peace in the minds of men and women. In: <https://en.unesco.org/>.
2. Trafficking in Persons Report, June 2018. In: <https://www.state.gov/documents/organization/282798.pdf>.
3. Матвиенко А.В. Региональные социально-экономические аспекты торговли людьми в современном мире: Автореф. дис. ... канд. географ.наук. Краснодар, 2011.
4. Seswantsho Godfrey Lebeya. Defining organized crime: a comparative analysis. University of South Africa, 2012.
5. Евстифеева Е.В. Теоретические проблемы уголовно-правовой ответственности торговлю людьми: Дис. ... канд. юрид. наук. Саратов, 2002.
6. Теоретические основы исследования и анализа латентной преступности. Монография. Под ред. С.М. Иншакова. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2011.
7. OSCE Annual Report 2017. In: <https://www.osce.org/annual-report/2017>.
8. Сазонова Н.И. Проблемы противодействия торговле людьми. В: Политика и борьба с преступностью за рубежом. Вып. 6. Москва: ВНИИ МВД России, 2007.
9. Репецкая А.Л. Транснациональная организованная преступность. Иркутск: Изд-во БГУЭП, 2005.
10. Покатович Е.В. Социально-экономические исследование проституции. В: Вестник ВГУ. Серия: Экономика и управление, 2012, №1.
11. Dosarul penal nr. 1-1595/17. În: Arhiva Judecătoriei Centru, mun. Chișinău.
12. Dosarul penal nr. 1-557/08. În: Arhiva Judecătoriei Centru, mun. Chișinău.
13. Dosarul penal nr. 1a-1331/17. Examinat în Curtea de Apel Chișinău.
14. Dosarul penal nr. 1-145/2010. În: Arhiva Judecătoriei Ciocana, mun. Chișinău.
15. Raportul Departamentului de Stat al SUA privind traficul de persoane, ediția 2017. În: <http://www.antitrafic.gov.md/libview.php?l=ro&idc=94&id=949&t=/Presa/Stiri-si-Evenimente/Raportul-Departamentului-de-Stat-al-SUA-privind-situatia-traficului-de-persoane-editia-2017/>.

Despre autori

Iurie LARII,
doctor în drept, conferențiar universitar,
prorector pentru știință
Academia „Ștefan cel Mare”
a MAI al R. Moldova
e-mail: iulari72@gmail.com
tel.: 079402873

Oleg POHILĂ,
doctorand,
Academia „Ștefan cel Mare”
a MAI al R. Moldova
e-mail: oleg.pohila@gmail.com
tel.: 069105952

About authors

Iurie LARII,
PhD, associate professor,
Pro-rector for science
“Ștefan cel Mare” Academy of MIA
of the Republic of Moldova
e-mail: iulari72@gmail.com
tel.: 079402873

Oleg POHILĂ,
PhD student,
“Ștefan cel Mare” Academy of MIA
of the Republic of Moldova
e-mail: oleg.pohila@gmail.com
tel.: 069105952

CZU: 343.575

REGLEMENTĂRI INTERNAȚIONALE CU PRIVINRE LA CONTRACARAREA TRAFICULUI ILICIT DE DROGURI

Marian NUCU,
doctor în drept,

Brigada de Combatere a Criminalității Organizate Constanța, România

În articol este prezentată evoluția istorică a reglementărilor privind cooperarea internațională în materia traficului de stupefiante pe parcursul secolului XX. Astfel, bazele juridice internaționale care au precedat formarea legislației naționale în domeniul luptei cu narcotismul se află în trei documente juridice internaționale, elaborate și adoptate în cadrul ONU: 1) Convenția unică asupra stupefiantelor, adoptată la 30 martie 1961 la New York; 2) Convenția asupra substanțelor psihotrope, adoptată la 21 februarie 1971 la Viena; 3) Convenția ONU contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope, adoptată la 20 decembrie 1988 la Viena. Prin urmare, toate aceste trei convenții reprezintă un set de reguli care reglementează fabricarea, vânzarea și utilizarea substanțelor narcotice și a substanțelor psihotrope, precum și acțiunile statelor întreprinse în vederea prevenirii circuitului ilegal al acestora.

Cuvinte-cheie: trafic ilicit de droguri, stupefiante, substanțe psihotrope, convenție.

INTERNATIONAL REGULATIONS REGARDING COUNTERACTION OF ILLEGAL DRUG TRAFFIC

Marian NUCU,

PhD, Organized Criminality Combating Crew Constanța, România

In this article is revealed the historical evolution of regulations above international cooperation in drug trafficking during the twentieth century. So, at present the international legal bases that have preceded the formation of the national legislation in domain of combating the narcotism which drawn up by three international legal documents and adopted by the UNO: 1) Single Convention on Narcotic Drugs, adopted on 30 March 1961 in New York; 2) Convention on Psychotropic Substances, adopted on 21 February 1971 in Vienna; 3) UNO Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances adopted on 20 December 1988 in Vienna. Therefore, all three Conventions are a set of rules which regulates the manufacture, sale and use of narcotic drugs and psychotropic substances, and also the states' actions are taken to prevent their illegal movement.

Keywords: illicit trafficking of drugs, narcotics, psychotropic substances, convention.

Introducere. Omenirea a devenit conștientă de pericolul traficului ilicit de droguri odată cu amplificarea acestuia și descoperirea efectelor nocive asupra organismului, fapt pentru care organizațiile internaționale au adoptat o serie de convenții pentru îngrijirea și chiar interzicerea traficului ilicit de droguri [1, p. 98-101].

Comercializarea în timp a substanțelor narcotice a favorizat obținerea unor profituri enorme scoase în afara legii, devenind o sursă inestimabilă pentru piața neagră. Flagelul comerțului ilicit de stupefiante, pornit din America de Sud și Orientul Mijlociu, a cuprins întreaga planetă [2, p. 15]. Pe plan internațional, au existat numeroase reglementări cu referire la lupta împotriva traficului și

consumului ilicit de droguri, statele participante concentrându-și considerabil eforturile pentru combaterea fenomenului respectiv. În acest sens, ne propunem să prezentăm evoluția istorică a reglementărilor privind cooperarea internațională în materia traficului de stupefiante pe parcursul secolului XX.

Metode și materiale aplicate. În vederea atingerii obiectivului stabilit, au fost aplicate diferite metode de cercetare științifică: istorică, inductivă, deductivă, comparativă, interpretarea logică a normelor de drept. În calitate de suport științific și normativ au servit lucrările autorilor români și ruși, precum și cadrul normativ internațional creat pentru controlul stupefiantelor și sancționarea traficului ilicit al acestora: *Convenția unică asu-*

pra stupefiantelor, adoptată la 30 martie 1961 la New York; *Convenția asupra substanțelor psihotrope*, adoptată la 21 februarie 1971 la Viena; *Convenția ONU contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope*, adoptată la 20 decembrie 1988 la Viena.

Discuții și rezultate obținute. Urmările „războiului opiului”, care a avut loc la mijlocul secolului al XIX-lea între Anglia și China, au făcut înțeleasă necesitatea adoptării unor măsuri cu caracter internațional în sfera de cuprindere a controlului drogurilor. Guvernul Statelor Unite ale Americii a avut inițiativa organizării în anul 1900, la Shanghai, a primei *Conferințe internaționale asupra stupefiantelor*, la care au participat 13 state ce aveau interese în Orient.

La conferință a fost întreprinsă tentativa determinării căilor de diminuare a circuitului ilegal și al curmării introducerii ilegale a opiului în statele europene și SUA din statele asiatice [3, p. 18]. Prevederile Comisiei opiului de la Shanghai aveau un caracter de recomandare; asupra statelor participante nu au fost puse obligații juridice; nu a fost identificat cercul de fapte legate de circuitul ilegal al opiului care urmau a fi incriminate și care ar fi atras răspunderea penală. Potrivit unor autori, „un astfel de conținut al deciziilor luate la conferință a determinat lipsa anumitor rezultate pozitive” [4, p. 117].

La 23 ianuarie 1912, un număr de 12 state, printre care Germania, Anglia, Olanda, Portugalia, Rusia și Italia, s-au reunit la Haga, unde au convenit asupra intrării în vigoare, până la 31 decembrie 1914, a *Convenției internaționale a opiului*.

Respectiva convenție prevedea că producția și desfacerea opiului brut trebuie supuse controlului național, prin legi adoptate de fiecare stat în parte [5, p. 134]. Astfel, fabricarea, vânzarea și consumul substanțelor și produselor cu conținut stupefiant (morfină, alte opiacee, cocaina) trebuiau destinate exclusiv finalităților medicale ori altor scopuri legitime, iar fabricarea și comercializarea acestora erau supuse unui sistem de înregistrare și licențiere. Totuși intrarea în

vigoare a convenției nu a fost posibilă din cauza intervenției primei conflagrații mondiale, care a reorientat preocupările statelor semnatare în altă direcție.

Prin Tratatul de la Versailles se ratifică Convenția de la Haga, aceasta fiind considerată intrată în vigoare abia în acest moment.

În data de 19 februarie 1925, la Geneva, se semnează *Convenția internațională a opiului*, extinzându-se sfera de aplicabilitate a Convenției de la Haga și asupra cânepii indiene și a frunzelor de coca, interzicând utilizarea acestora în alte scopuri decât cele medicale sau științifice. Prin respectiva convenție se reglementează certificatele de import și licențele de export pentru substanțele și produsele cu conținut stupefiant, prin aceasta urmărindu-se permanenta supraveghere a mișcării drogurilor pe plan internațional.

Prin *Convenția de la Geneva*, semnată la 13 iulie 1931, se urmărește limitarea fabricării și a importării peste cantitățile maxime a substanțelor și produselor stupefiante fixate după evaluarea necesarului intern de droguri al fiecărui stat. Se rezervă dreptul de a importa și distribui heroina numai guvernelor, în scopuri legitime.

Necesitatea stabilirii unui control mai rigid asupra traficului de droguri și urmării penale la scară internațională a celor care încalcă prohibițiile privind drogurile, a determinat semnarea la 26 iunie 1936, la Geneva, a *Convenției pentru pedepsirea traficului ilicit de droguri dăunătoare*. Convenția instituie comisiile rogatorii, ca instrumente de luptă împotriva persoanelor fizice implicate în traficul ilicit de droguri. Se înființează un oficiu central împotriva producției și traficului ilicit de substanțe stupefiante. De asemenea, se prevăd măsuri privind asistența juridică internațională, reglementându-se în acest sens obținerea ori acordarea extrădării în cazurile enumerate în convenție [6, p. 19].

Convenția constituie primul instrument juridic convențional de drept internațional care sintetizează principiile reprimării penale a faptelor interzise prin convențiile anterioare referitoare la controlul stupefian-

telor [7, p. 272-273].

La 19 noiembrie 1948 se semnează *Protocolul de la Paris*, prin care Organizația Mondială a Sănătății este autorizată să propună supunerea oricărui drog nou obținut, care poate crea dependență fizică sau psihică, reglementării internaționale în materie.

Însă dezvoltarea științei, îndeosebi a chimiei și farmacologiei, a dus la apariția rapidă a unor noi substanțe narcotice, a căror fabricare necesita perfecționarea formei existente de control asupra acestora. În anii ,60 ai secolului trecut, în multe state ale lumii pericolul răspândirii substanțelor narcotice a căpătat un caracter de epidemie.

Ca urmare, la 30 martie 1961, la New York, se adoptă *Convenția unică asupra stupefiantelor*, care va intra în vigoare la 13 decembrie 1964 (în vigoare pentru Republica Moldova din 17 martie 1995) [8, p. 128-180].

Obiectul Convenției îl reprezintă promovarea cooperării între părți, astfel încât ele să poată combate cu mai mare eficacitate diversele aspecte ale traficului ilicit de stupefianți și substanțe psihotrope care au o amploare internațională. În executarea obligațiilor în termenii Convenției, părțile iau măsurile necesare, inclusiv măsuri legislative și de reglementare, compatibile cu dispozițiile fundamentale ale sistemelor respective ale legislației interne.

Se prevede înființarea unei instituții pentru coordonarea pe plan internațional a luptei împotriva traficului ilicit de produse și substanțe stupefiante, respectiv Organul Internațional de Control al Stupefiantelor (OICS). Față de reglementările adoptate anterior, întâlnim în convenție noi dispoziții referitoare la tratamentul medical și la readaptarea toxicomanilor, precum și la instituirea unui control privind heroina și cetobemidona. Se reiau dispozițiile referitoare la reglementarea importului și exportului de stupefianți, cerându-se ca exporturile de stupefianți să fie supuse în mod obligatoriu autorizării celor două guverne, respectiv al țării exportatoare și al țării importatoare.

Urmare Convenției, părțile își execută obligațiile care decurg din aceasta într-o

manieră compatibilă cu principiile egalității suverane și integrității teritoriale a statelor și al neamestecului în afacerile interne ale altor state. Părțile se abțin să-și exercite, una pe teritoriul celeilalte părți, competența sau funcțiile care sunt rezervate exclusiv autorităților celeilalte părți prin dreptul său intern.

Convenția Unică are ca anexă patru tabele, în care sunt reflectate substanțele stupefiante supuse controlului internațional. Spre exemplu, la data intrării în vigoare a Convenției, Tabelul nr. 1 cuprindea un număr de 91 de substanțe, Tabelul al II-lea – 7 substanțe, Tabelul al III-lea viza preparatele unui număr de 6 substanțe, iar cel de-al IV-lea Tabel cuprindea un număr de 4 substanțe și sărurile lor. În funcție de tabelul în care se află substanțele sau preparatele diferă și măsurile de control sau restricțiile internaționale aplicate.

Convenția prevede și posibilitatea de modificare a câmpului de aplicare a controlului, în sensul că acesta se poate exercita și asupra unor substanțe care nu sunt încă prevăzute în unul din cele patru tabele, dar și posibilitatea ca un stupefiant să fie mutat dintr-un tabel în alt tabel ori chiar excluderea definitivă a unui stupefiant sau preparat.

În general, Convenția unică a stupefiantelor reprezintă un adevărat cod internațional ce reglementează producția, fabricarea, distribuția și circulația stupefiantelor în lume și care pune accentul pe necesitatea întreprinderii acestor produse sau substanțe numai în scopuri medicale sau științifice.

Astfel, Convenția unică a stupefiantelor a consolidat cuceririle comunității internaționale în privința controlului internațional al stupefiantelor obținute prin convențiile anterioare în materie și a stabilit reguli precise cu privire la cooperarea dintre state, dar și cu alte organisme internaționale.

Faptul că folosirea abuzivă a substanțelor psihotrope produce dependență și toxicomanie a determinat Comisia Stupefiantelor de pe lângă Consiliul Economic și Social al ONU să inițieze un proiect de protocol relativ la substanțele psihotrope. Acest proiect de protocol a fost dezbătut la reuniunea co-

misiei din ianuarie 1970, ocazie cu care printr-o rezoluție s-a propus convocarea unei conferințe internaționale a plenipotențiarilor în vederea adoptării unei convenții internaționale cu privire la substanțele psihotrope.

În acest sens, cadrul normativ creat pentru controlul stupefiantelor și sancționarea traficului cu aceste substanțe a fost completat cu *Convenția asupra substanțelor psihotrope*, adoptată la Viena la 21 februarie 1971 (în vigoare pentru Republica Moldova din 21 februarie 1971) [8, p. 181-213] ca urmare a conferinței plenipotențiarilor a 77 de state, cu participarea reprezentanților Organizației Mondiale a Sănătății, Organului Internațional de Control al Stupefiantelor și Organizației Internaționale de Poliție Criminală.

Această convenție, intrată în vigoare la 16 august 1976, cuprinde în principal măsuri restrictive referitoare la anumite substanțe cu proprietăți halucinogene, depresoare sau stimulente ce afectează sistemul neurologic, substanțe neincluse în lista prevăzută în Convenția unică asupra stupefiantelor din 1961 (amfetamine, barbiturice, tranchilizante, LSD-25).

Astfel, prin convenția adoptată a fost stabilit un sistem de control internațional asupra substanțelor psihotrope, care ținea cont de diversificarea și lărgirea gamei de substanțe narcotice și care stabilea un control asupra unui șir de preparate sintetice [9]. În noua reglementare se prevede o licență specială pentru fabricarea, comercializarea, distribuția și posesiunea substanțelor psihotrope, exportul și importul fiind interzise, în afară de cazul când exportatorul și importatorul sunt instituții guvernamentale sau organisme competente să desfășoare activități licite cu ele.

Convenția cuprinde un număr de 4 tabele, în care sunt reflectate substanțele față de care se aplică dispozițiile convenției.

Astfel, la data intrării în vigoare a convenției în Tabelul I figurau 22 de substanțe; în cel de-al doilea – 13 substanțe; în cel de-al treilea – 7 substanțe, iar în cel de-al IV-lea – 57 substanțe.

Convenția creează un cadru flexibil

asupra substanțelor ce figurează în cele 4 tabele, în sensul că oricând, conform unei anumite proceduri, tabelele pot fi completate cu noi substanțe, pe măsură ce acestea se descoperă, substanțele dintr-un tabel putând fi mutate în alt tabel, sau unele substanțe pot fi chiar radiate din oricare din cele patru tabele. Cele mai aspre măsuri de control sunt prevăzute asupra substanțelor din tabelele 1 și 2. Mutarea substanțelor psihotrope dintr-un tabel în alt tabel ori radierea lor se poate face numai în baza unei proceduri speciale prevăzute de convenție.

Convenția asupra substanțelor psihotrope este mai puțin „severă” în comparație cu Convenția unică asupra stupefiantelor. Părțile trebuie să interzică orice utilizare a acelor substanțe care sunt incluse în lista I „cu excepția utilizării în scopuri științifice și în unele scopuri medicale restrânse” (art. 7). În ceea ce privește mijloacele incluse în listele II, III și IV, pentru ele este introdusă regula potrivit căreia acestea sunt eliberate cetățenilor doar în baza rețetei medicului (art. 9). Este recomandat ca părțile să nu permită consumul substanțelor incluse în listele II, III și IV fără prezența autorizațiilor corespunzătoare.

Convenția conține doar recomandări privind interzicerea utilizării fără autorizații corespunzătoare. Regulile în privința reținerii și confiscării sunt la fel ca și în Convenția unică asupra stupefiantelor din 1961. Însă „părțile pot întreprinde măsuri de control mai drastice decât măsurile prevăzute în prezenta convenție, dacă astfel de măsuri sunt oportune sau necesare pentru ocrotirea sănătății și bunăstării populației”.

Ca urmare a Declarației privind lupta împotriva traficului și consumului ilicit de droguri, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 14 decembrie 1984, în care se statua necesitatea unei noi reglementări în domeniu, în perioada 25 noiembrie – 20 decembrie 1988 la Viena s-a desfășurat o conferință internațională, unde s-a adoptat la 20 decembrie 1988 *Convenția ONU contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope*, care a intrat în vigoare la data de 11 noiembrie 1990

(în vigoare pentru Republica Moldova din 16 mai 1995) [8, p. 214-247].

Odată cu intrarea în vigoare a acestei convenții a fost finalizat cadrul juridic internațional al drogurilor. Acest lucru permite statelor comunității internaționale să desfășoare o acțiune de control mai eficientă și să întreprindă cele mai eficiente măsuri pentru a împiedica deturnarea drogurilor din circuitul licit în cel ilicit [6, p. 22].

Obiectul Convenției îl reprezintă promovarea cooperării între părți, astfel încât ele să poată combate cu mai mare eficacitate diversele aspecte ale traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope care au o amploare internațională. În executarea obligațiilor în termenii Convenției, părțile iau măsurile necesare, inclusiv măsuri legislative și de reglementare, compatibile cu dispozițiile fundamentale ale sistemelor legislative interne. Părțile își execută obligațiile care decurg din Convenție într-o manieră compatibilă cu principiile egalității suverane și integrității teritoriale a statelor și al neamestecului în afacerile interne ale altor state. Părțile se abțin să-și exercite, una pe teritoriul celeilalte părți, competența sau funcțiile care sunt exclusiv rezervate autorităților celeilalte părți prin dreptul său intern.

Părțile semnatare se angajează să elimine ori să reducă, pe măsura posibilităților, cererea ilicită de stupefiante și substanțe psihotrope. Se stipulează, de asemenea, importanța cooperării internaționale pentru combaterea într-o manieră cât mai eficace a diferitor manifestări ale traficului și consumului ilicit de droguri.

Ca elemente de noutate ale Convenției sunt dispozițiile cu caracter imperativ referitoare la depistarea, înghețarea (sechestrul) și confiscarea bunurilor și mijloacelor financiare obținute de la infractori implicați în traficul ilicit de droguri. În acest sens, tribunalele părților semnatare sunt abilitate să ordone confiscarea documentelor bancare, financiare sau comerciale, secretul bancar nemaiputând fi invocat într-o asemenea situație.

De asemenea, se prevede o măsură

procedurală deosebit de eficientă în lupta antidrog (livrarea supravegheată). Astfel, la art. 1 lit. k) din Convenție se prevede că reprezintă livrare supravegheată „metodele care constau în permisiunea trecerii pe teritoriul uneia sau mai multor țări a stupefiantelor și substanțelor psihotrope, a substanțelor înscrise în Tabelul I și Tabelul II anexate prezentei Convenții, sau a substanțelor care sunt substituite celor prezentate în tabele, expediate ilicit sau suspectate că ar fi sub controlul autorităților competente din aceste țări, în vederea identificării persoanelor implicate în comiterea infracțiunilor stabilite conform paragrafului 1 al art. 3 din Convenție”.

În articolele 6 și 7 se reglementează noi dispoziții referitoare la extrădarea și la ajutorul judiciar reciproc menite să consolideze cooperarea internațională în domeniu.

Ca urmare a recomandărilor formulate în Convenția ONU contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope, statele-părți trebuie să ia măsuri în vederea armonizării legislațiilor naționale cu prevederile convențiilor menționate. În acest sens, în literatura de specialitate este menționată „interferența neîntreruptă a izvoarelor internaționale de drept cu cele interne, cele dintâi fiind, de departe, cele mai importante, ele definind condițiile generale de control al drogurilor ilicite” [10, p. 82].

Astăzi, aceste convenții întrunesc o adeziune aproape universală – peste 180 de țări sunt parte la ele. Faptul că diferite popoare ajung la un acord reprezintă deja o victorie, dar această comunitate de concepție este cu atât mai remarcabilă cu cât ea se referă la un subiect atât de controversat [11, p. 60].

În baza studiului realizat pot fi deduse următoarele **concluzii**:

1. Actualmente, bazele juridice internaționale ale formării legislației naționale privind lupta cu narcotismul se regăsesc în trei documente juridice internaționale de bază, elaborate și adoptate în cadrul ONU. În ansamblu, toate cele trei convenții reprezintă un set de reguli care reglementează fabrica-

rea, vânzarea și utilizarea substanțelor narcotice și a substanțelor psihotrope, precum și acțiunile statelor întreprinse în vederea prevenirii circuitului ilegal al acestora.

2. Sarcina primordială a convențiilor internaționale în domeniul controlului asupra circulației substanțelor narcotice și psihotrope constă în asigurarea necesităților legale ale ocrotirii sănătății prin contracararea concomitentă a includerii substanțelor periculoase în circuitul ilicit. Convenția din 1961 urmărește un scop dublu: a crea un sistem de reglementare administrativă cu privire la utilizarea legală a substanțelor narcotice și a stabili măsurile orientate împotriva utilizării ilicite a acestora.

3. Convențiile menționate conțin prevederi de bază, destul de concrete și precise, care permit de a racorda la prevederile lor legislația internă și a asigura o influență eficientă asupra procesului de combatere a narcotismului. Acestea nu conțin doar declarații și constatări generale, ci sunt acte juridice internaționale ce includ un sistem de norme bine sistematizate, care, în ansamblu, reprezintă o bază juridică eficientă de contracarare a narcotismului la nivel global.

Referințe bibliografice

1. A. Gheorghe, Traficul și consumul de droguri – flagelul umanității ce amenință permanent. În: Curier Judiciar, nr. 3-4, 2002.
2. O. Pop, Drogurile, un flagel al lumii contemporane, Timișoara: Editura Mirton, 2002.
3. Рексед Б., Эдмондсон К., Хан И., Самсом Р. Дж. Руководство по контролю над наркотическими средствами и психотропными веществами (в контексте международных договоров). Женева, 1984. Москва, 1987.
4. Уильям Э. Батлер. ВИЧ/СПИД и злоупотребление наркотическими средствами в России: программы снижения вреда и российская правовая система. Лондон, 2003.
5. I. Roibu, A. Mircea, Flagelul drogurilor la nivel mondial și național, Timișoara: Editura Mirtor, 1997.
6. A. Boroi, N. Norel, V. Sultănescu, Infracțiuni prevăzute de Legea nr. 143/2000 privind combarterea traficului și consumului ilicit de droguri, București: Editura Rosetiti, 2001.
7. V. Crețu, Drept internațional penal, București: Tempus, 1996.
8. Tratatate internaționale la care Republica Moldova este parte, Vol. 8, Chișinău: Moldpres, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1999.
9. Михайлова Ю.В., Абрамов А.Ю., Косолапова Н.В. Международно-правовое регулирование оборота наркотических средств и психотропных веществ. În: <http://vestnik.mednet.ru/content/view/462/30/lang,ru/>
10. J. Drăgan, Gh. Alecu, M. Țipișcă, Elemente introductive în dreptul drogurilor, Constanța: Dobrogea, 2001.
11. Гасанов Э.Г. Борьба с наркотической преступностью: Международный и сравнительно-правовой аспекты. Москва, 2000.

Despre autor

Marian NUCU,
doctor în drept,
Brigada de Combatere a Criminalității
Organizate Constanța, România
e-mail: tutankamon_great@yahoo.com
tel.: +40722353694

About author

Marian NUCU,
PhD, Organized Criminality Combating
Crew Constanța, România
e-mail: tutankamon_great@yahoo.com
tel.: +40722353694

CZU: 343.98

ORGANIZATORUL INFRAȚIUNII – FIGURĂ DE BAZĂ ÎN CADRUL CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE TRANSNAȚIONALE

Marcel BOȘCANEANU,

doctorand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Astăzi, fenomenul crimei organizate transnaționale atrage din ce în ce mai mult atenția publicului, guvernelor naționale și organizațiilor internaționale. În măsura în care grupurile criminale sunt implicate în periculosul joc al activităților criminale tot mai independent, crima organizată transnațională este o amenințare la adresa siguranței naționale și subminează bazele democratice și economice ale societății.

Cuvinte-cheie: crimă organizată transnațională, activitate criminală organizată, organizatorul infrațiuunii.

THE CRIME ORNANIZER – A BASIC FIGURE IN THE TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIMINALITY

Marcel BOȘCANEANU,

PhD student, Academy „Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

Today, the phenomenon of transnational organised crime increasingly attract more attention of the public, national Governments and international organizations. To the extent that criminal groups are involved in a dangerous game of criminal activities increasingly independently – organised crime transnational is a threat to national safety and undermine democratic and economic bases of company.

Keywords: transnational organised crime, organized criminal activity, the organiser of the offence.

Introducere. Fenomenul criminalității organizate transnaționale este perceput tot mai mult ca factor destabilizator, punând în pericol însăși securitatea statelor, a determinat mobilizarea organismelor internaționale în încercarea de a organiza și corela eforturile comunității internaționale de prevenire și combaterea acestuia.

În ultima perioadă de timp, și Republica Moldova (în continuare RM), ca oricare altă țară din lume, cunoaște mutații de fond în structura și dinamica fenomenului infracțional sub toate aspectele, inclusiv prin dezvoltarea crimei organizate transnaționale. Crima organizată transnațională este o problemă crucială pentru RM și pentru majoritatea țărilor lumii, deoarece reprezintă o amenințare majoră a securității, pentru statul de drept și poate cauza consecințe grave asupra siguranței naționale prin afectarea majorității domeniilor de manifestare, economic și social. Crima organizată transnațională contribuie foarte mult la subminarea statului de drept și la compromite-

rea intergralității insitutuțiilor democratice.

Pentru a putea împiedica acest fenomen și a evita extinderea lui, este nevoie să fie luate măsuri suplimentare de prevenire, fapt ce a determinat elaborarea unei strategii adecvate, fundamentată pe analiza de stare a criminalității organizate și a tendințelor de manifestare a fenomenului, cât și la adresa siguranței internaționale. Principalele forme ale criminalității organizate transnaționale se manifestă în special prin infrațiuuni de terorism, trafic de droguri, trafic de persoane, criminalitate informatică, trafic cu obiecte de valoare culturală, cu arme și explozivi, prin spălarea banilor proveniți din infrațiuuni, taxe de protecție și alte infrațiuuni de tip mafiot. Multe dintre statele lumii sunt nevoite să ajungă la o colaborare mai strânsă în vederea prevenirii și combaterii formelor de criminalitate organizată atât transnațională, cât și transfrontalieră, în conformitate cu legislația lor internă și folosind mecanismele internaționale pentru culegerea de informații și date necesare organelor de drept și gu-

vernelor de a preveni și elimina aceste tipuri de infracțiuni, de a urmări, extrăda și nu în ultimul rând de a pedepsi pe autorii, organizatorii lor.

Rezultate obținute și discuții. Încă de prin anii 1950 problema luptei împotriva criminalității a intrat în atenția mai multor organizații internaționale, una din ele și cea mai importantă este Organizația Națiunilor Unite (ONU) sub egida căreia s-au pregătit primele convenții „sectoriale” de combatere a unor forme de criminalitate organizată.

Un pas important în vederea corelării acțiunii statelor în combaterea criminalității organizate cu caracter transnațional a fost elaborarea sub egida ONU a Convenției împotriva criminalității transnaționale organizate din 15 noiembrie 2000 adoptată la New York.

Această convenție a obligat statele semnatare ca într-un mod compatibil cu principiile egalității suverane și al integrității teritoriale a statelor și cu cel al neintervenției în afacerile interne ale altor state să adopte măsuri legislative și alte măsuri necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune grupului infracțional organizat și acțiunii de spălare a produsului infracțiunii.

RM la rândul său și-a îndeplinit obligația și a ratificat această convenție prin legea nr. 15 din 17 februarie 2005, după care a adoptat o serie de acte normative la nivel național, printre ele se numără: strategia națională de prevenire și combatere a criminalității organizate pe anii 2011-2019 [5] și legea privind prevenirea și combaterea criminalității organizate [6].

Definiția caracterului transnațional este dată de Convenția ONU menționată mai sus în art.3 alin. (2), o infracțiune este de natură transnațională dacă: a) este săvârșită în mai mult de un stat; b) este săvârșită într-un stat, dar o parte substanțială a pregătirii, planificării, conducerii sale sau a controlului său are loc într-un alt stat; c) este săvârșită într-un stat, dar implică un grup infracțional organizat care desfășoară activități infracțio-

nale în mai mult de un stat; sau d) este săvârșită într-un stat, dar are efecte substanțiale într-un alt stat. Tot această convenție prin art. 2 ne definește expresia grup infracțional organizat ce desemnează un grup structurat alcătuit din trei sau mai multe persoane, care există de o anumită perioadă și acționează în înțelegere, în scopul săvârșirii uneia ori mai multor infracțiuni grave sau infracțiuni prevăzute de prezenta convenție, pentru a obține direct ori indirect un avantaj financiar sau un alt avantaj material.

De fapt, această prevedere a Convenției a stat la baza definirii infracțiunii transnaționale în legislația penală a RM. Astfel, în conformitate cu art. 12 alin. (2) din CP RM: „Locul săvârșirii infracțiunii transnaționale se consideră atare dacă: a) infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul Republicii Moldova și pe teritoriul a încă, cel puțin, unui alt stat; b) infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul Republicii Moldova, dar o parte substanțială a organizării și controlului acesteia a avut loc într-un alt stat, și invers; c) infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul Republicii Moldova, cu implicarea unui grup criminal organizat sau a unei organizații (asociații) criminale care desfășoară activitate infracțională în mai mult de un stat, și invers; d) infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul Republicii Moldova, dar are consecințe grave într-un alt stat, și invers”[3].

După cum observăm, regulile de stabilire a locului săvârșirii infracțiunii transnaționale pe teritoriul RM prevăzute în art. 12 alin. (2) CP RM sunt similare celor stabilite în art. 3 alin. (2) din Convenția ONU împotriva criminalității transnaționale organizate din 15.11.2000. Aceste reguli au fost adoptate în scopul respectării de către RM a obligațiilor sale de cooperare cu alte state în combaterea criminalității transnaționale organizate. De aici rezultă că organele de drept din RM au fost împuternicite cu competența de a supune represiunii penale oricare activitate infracțională săvârșită pe teritoriul RM în una din formele ei prevăzute de legea pe-

nală (nu în ultimul rând în una din formele participativei), dacă infracțiunea se comite și în alte țări.

Prin expresiile „o parte substanțială a organizării și controlului acesteia” și „implicarea unui grup criminal organizat sau a unei organizații (asociații) criminale” se subînțelege că săvârșirea infracțiunii are loc sub conducerea unei persoane sau mai multor persoane, care organizează și controlează acțiunile infracționale. În sensul art. 3 alin. (2) al Convenției ONU menționate mai sus și art. 12 alin. (2), lit. b), c) din legea penală națională prin această pregătire, planificare, conducere, control, organizare și cu implicarea unui grup infracțional organizat (utilizat în Convenția ONU), grup criminal organizat sau a unei organizații (asociații) criminale (utilizat în legea penală națională) care desfășoară activitate infracțională în mai mult de un stat, în opinia noastră se are în vedere nu altceva decât activitatea criminală organizată – realizată în majoritatea cazurilor sub conducerea unei persoane sau a mai multor persoane, ce conduc sau dirijează toate activitățile criminale, legea penală națională îl numește *organizator*.

Conform art. 42 alin. (3) din CP RM, persoana care a organizat săvârșirea unei infracțiuni sau a dirijat realizarea ei, precum și persoana care a creat un grup criminal organizat sau o organizație criminală ori a dirijat activitatea acestora se consideră organizator.

Dispoziția art. 42 alin. (3) CP RM, după cum vedem, cuprinde 4 reguli care conțin criterii distincte de a considera persoana organizator al infracțiunii, și anume:

- persoana care a organizat săvârșirea unei infracțiuni;
- persoana care a dirijat realizarea ei;
- persoana care a creat un grup criminal organizat sau o organizație criminală;
- persoana care a dirijat activitatea acestora.

Rezultă că activitățile de bază ale organizatorului infracțiunii sunt organizarea și

dirijarea. Cu privire la organizare, modul coordonat de funcționare, este nevoie ca în cadrul grupului să existe o subordonare ierarhică, prestabilită, în sensul că trebuie prevăzut rolul fiecărui membru în parte în comiterea infracțiunii. De asemenea, caracterul coordonat presupune planificare, organizare, control, precum și procurarea de instrumente, mijloace specifice, folosirea de combinații, etc. O a doua activitate esențială este aceea ca el să dirijeze activitatea acestora. În fapt, grupul trebuie să aibă o structură determinată, adică să aibă anumite componente cu sarcini complementare în realizarea activității infracționale, o așa-zisă diviziune a muncii în cadrul unei ierarhii cu roluri prestabilite și reguli de comportare specifice unei unități structurate.

Legea RM cu privire la prevenirea și combaterea criminalității organizate în art. 2 definește noțiunea de activitate criminală organizată „acțiuni/inacțiuni sau sistem de acțiuni/inacțiuni orientate spre comiterea de către grupurile sau organizațiile criminale a unei sau mai multor infracțiuni prevăzute în partea specială a Codului penal”. Iar legea penală, și anume art. 284 CP RM condamnă fapta de creare sau conducere a unei organizații criminale.

Făcând o analiză a celor expuse mai sus, observăm că atât Convenția ONU, Codul penal și legea privind prevenirea și combaterea criminalității organizate prevăd acțiuni asemănătoare de pregătire, planificare, conducere, organizare, control, precum și implicarea unui grup criminal organizat sau a unei organizații criminale care desfășoară activitate infracțională.

Dacă actele de pregătire, planificare, organizare, conducere sau control al infracțiunii, se realizează pe teritoriul RM, iar săvârșirea nemijlocită a infracțiunii are loc pe teritoriul unui sau al mai multor state, și invers, locul săvârșirii infracțiunii transnaționale se consideră și teritoriul RM (art.12 alin. (2) lit.b) CP RM).

Regula prevăzută de art.12 alin.(2)

lit.c) CP RM dă dreptul de a considera locul săvârșirii infracțiunii transnaționale și teritoriul RM, dacă un grup criminal organizat sau o organizație criminală care activează pe teritoriul RM este implicată în săvârșirea infracțiunii pe teritoriul altui stat, și invers. În afară de aceasta, participarea la orice asocieri, înțelegere, complicitate prin acordarea de asistență, ajutor sau sfaturi în vederea comiterii acțiunilor de spălare a banilor pe teritoriul unui stat străin constituie infracțiunea prevăzută de art.243 alin. (1) lit. d) și alin.(4) CP RM. În acest caz, locul săvârșirii infracțiunii este de asemenea și teritoriul Republicii Moldova[8, p. 18-19].

Așadar, tendințele crimei organizate transnaționale se compune din două elemente, în principiu, distincte, dar deseori se combină în fapte. Primul este cel al evoluției modului de organizare a infractorilor și ale raporturilor pe care le au, adică partea „organizată” a activității lor. Al doilea element se referă la evoluția diferitor forme de criminalitate, a importanței cantitative și ale repercusiunilor lor asupra societății, adică aspectele de „criminalitate” și de „prejudiciu” ale crimei organizate transnaționale.

Cât privește primul element care ne interesează cel mai mult - „activitatea organizatorică” în criminalitatea organizată, este unul de bază, observat de mai mulți cercetători.

În viziunea autorului rus V.Aghildin, complexitatea tratării conceptului de criminalitate organizată rezultă din faptul că acest fenomen nu trebuie examinat doar din perspectiva faptelor ilicite ce o înglobează. În conceptul criminalității organizate urmează a fi introdus și un alt element, precum *organizarea*. Cu alte cuvinte, la definirea acesteia trebuie luate în considerare atât particularitățile faptelor ilicite ce o compun, cât și persoanele ce le comit. Plecând de la aceste premise, autorul definește organizația criminală ca fiind o grupare tainic organizată sau o asocieră de asemenea grupări, ierarhic structurată, care își autoasigură activitatea

orientată spre obținerea unor profituri din furnizarea mărfurilor sau serviciilor atât pe cale ilegală, cât și legală, însă prin mijloace ilegale și care, recurge la violență sau la amenințarea cu aplicarea violenței în scopul deținerii monopolului asupra pieței și la coruperea structurilor statale pentru a-și asigura securitatea [13, p. 54].

În varianta clasică a unei organizații criminale, autorul O. Pop identifică o serie de trăsături specifice din perspectiva cărora poate fi definită organizația criminală, una din ele fiind structura. Prin structura organizației criminale el vede membrii rețelei ce au sarcini și responsabilități în funcție de pregătirea și abilitatea specifică a fiecăruia. Însă și structura se caracterizează prin ierarhie strictă și autoritate [7, p. 14].

În opinia autorilor I. Antonian și V. Pahomov, criminalitatea organizată se reduce la un fenomen, care pe o bază calitativă nouă, unifică criminalitatea general-penală și cea economico-acaparatoare, când infracțiunile grave sunt săvârșite de către organizații ale infractorilor, care sunt stabile, mobile, ierarhice și adânc conspirate, sunt conduse de lideri sau un nucleu de lideri, și care permanent tind spre lărgirea proporțiilor activității lor criminale [12, p. 67-68].

După părerea autorului V. Bujor, una din trăsăturile ce caracterizează criminalitatea organizată este ierarhia strictă în interiorul grupului criminal.

În acest context, suntem solidari cu criminologul I. Ciobanu și susținem punctul de vedere că crima organizată nu poate exista fără o structură organizațională specifică [2, p. 34].

Așadar, în urma celor expuse supra observăm că atât doctrina, cât și actele normative, penale scot în evidență un element-cheie în activitatea criminală organizată transnațională, și anume, organizarea, conducerea, realizarea unui control etc. Orice activitate criminală pentru a avea un rezultat cât mai de succes și cu rezultate cât mai aproape de scopurile propuse în majoritate

situațiilor trebuie organizate și dirijate de cineva, de o persoană cu capacități – aceasta nu este altcineva decât organizatorul.

Conform dicționarului explicativ român, prin organizare se înțelege „să funcționeze sau să acționeze organic însărcinările și coordonându-le conform unui plan adecvat; a stabili și a coordona mijloacele tehnice, economic administrate, astfel încât să permită executarea în condiții optime a unui proces; a pregăti temeinic o acțiune după un plan bine chibzuit, a întocmi, a alcătui, a aranja, a orându-i”[10], iar prin organizator se înțelege „persoana care organizează”[11].

Cu unele explicații vine în contextul dat savantul rus V. Luneev care evidențiază că una din condițiile în care se folosește termenul „criminalitate organizată” este activitatea grupărilor criminale organizate de comercializare a mărfurilor și serviciilor interzise de lege necesită coordonare și organizare esențială [15, p. 283].

Autorul V. Ursu definește criminalitatea organizată ca o totalitate unică, de sistem al diferitor tipuri, profesional săvârșite, de infracțiuni sub formă de îndeletnicire permanentă, prin eforturile unor persoane unite în formațiuni criminale stabile, special formate, bine organizate, conspirate și protejate de demascare (inclusiv cu ajutorul legăturilor corupte), formațiuni ce activează de sine stătător, sau care constituie părți structurale ale unui sistem criminal de nivel interregional sau transnațional [9].

Astfel, din punct de vedere organizațional se pot utiliza anumite concepte care definesc organizația criminală transnațională, respectiv: mărimea (numărul de persoane), formalizarea (regulile stricte aplicabile în cadrul organizației), diferențiere pe verticală (conducători ierarhici), diferențiere pe orizontală (subordonați), iar din punctul de vedere al rețelei care formează organizația criminală transnațională nu se pune accent pe structura formală a organizației criminale, ci pe modul de relaționare, respectiv, interacționare a indivizilor, indivizi care au, fie-

care dintre ei, un rol specific în funcționarea rețelei.

În acest context, Consiliul Europei a observat că în ultimii anicriminalitatea modernă a evoluat în felul său de a fi și în dimensiunea sa: activitățile infracționale au un caracter transnațional și un aspect organizațional[1]. Fiind vorba de aspectul organizațional, se constată în general o întârziere a legăturilor între delincvenți, care sunt din ce în ce mai conștienți de interesul pe care îl are cooperarea lor pentru realizarea activităților ilicite. Organizația în sensul în care o înțelegem noi supune existența unui grup stabil, care nu este alcătuit la întâmplare, ci structurat fie în mod rudimentar, fie în mod foarte complex, în vederea executării unui program mult mai vast decât o simplă infracțiune izolată, destinată să aducă venituri membrilor grupului. Acest fapt are loc prin gruparea intereselor, fapt ce duce adesea la crearea unor grupuri infracționale.

După cum menționează autoarea A. Gumenco, „grupuri sau bande sunt caracterizate ca o diviziune a muncii bine definită în care membrii ei, sub comanda unui șef recunoscut își folosesc diferitele cunoștințe într-un efort coordonat de a realiza sarcini dificile și cât mai profitabile”[4, p. 111].

Ținând cont de cele expuse, menționăm că criminalitatea transnațională contemporană a evoluat calitativ, manifestându-se în cele mai diverse forme, s-a amplificat caracterul ei acaparator, esențial a crescut numărul infracțiunilor cu legături internaționale, se observă tot mai multe grupări criminale internaționale, se observă o foarte bună concurență între conducători, organizatorii acestor grupări, mulți dintre acești organizatori sunt cetățeni ai RM, precum și ai altor state.

În ultimii ani, un pericol deosebit pentru comunitatea internațională îl prezintă legăturile strânsedintre organizatorii, capii, conducătorii criminalității organizate transnaționale, unde aceste legături într-atât de tare s-au înrădăcinat încât au format o lume paralelă cu organele de conducere

bine determinate. În prezent, conducătorii grupărilor și organizațiilor criminale transnaționale promovează ideile de dobândire a unor venituri enorme, utilizează în acest scop pozițiile membrilor grupărilor criminale internaționale în structurile puterii și în organele de drept, fapt care provoacă probleme nu doar pentru un stat separat, ci și pentru securitatea națională a tuturor țărilor civilizate din lume.

În paralel, organizatorii de infracțiuni, în Europa și în alte regiuni se dovedesc a fi din ce în ce mai capabili de a stabili alianțe și de a opera dincolo de frontiere, peste tot în Europa, ceea ce complică munca de detectare și urmărirea penală ulterioară în diferite state membre. Capacitatea organizatorilor de a coordona și repartiza sarcinile sunt esențiale pentru a evita o suprapunere a activităților și a elementelor constitutive care ar fi în detrimentul eficacității acestora.

Într-un alt spectru de idei, referindu-ne la trăsăturile criminalității organizate transnaționale se identifică o trăsătură definitorie a acesteia, că liderii care conduc și dirijează activitatea criminalității organizate transnaționale au șanse mai mici de a fi demascați, întrucât ei sunt izolați într-o măsură mai mare de autorii direcți ai infracțiunilor [16, p. 593-594].

Nu în zadar în ultima perioadă crește numărul de acte criminale comise de grupările criminale transnaționale nedescoperite, are loc un joc de roluri (participație în sensul îngust al cuvântului). În cadrul acestor grupări criminale transnaționale locul central îl ocupă organizatorul.

O infracțiune pregătită și planificată sub îndrumarea unui organizator este mai periculoasă și capabilă de a provoca daune mari protejate penal. Practica judiciară arată că activitatea, în special a organizatorului, este tipică pentru infracțiunile transnaționale grave sau deosebit de grave. Cu toate acestea, această activitate este extrem de greu și latent demonstrabilă.

Astfel, în cazul infracțiunilor

transnaționale organele de drept adesea nu pot stabili existența organizatorului, nu pot dovedi vinovăția lui pentru a-l aduce în fața justiției. Ca rezultat, subminează principiul individualizării răspunderii penale și pedepsei penale pentru infracțiune, unul din principiile cele mai importante ale politicii penale.

În acest context, suntem de acord cu autorul rus ce menționa că practica mondială de combatere a criminalității asigură că încălcarea practicilor de inevitabilitatea de responsabilitate este un catalizator puternic pentru infracțiune [14, p. 5].

Problema crimei organizate transnaționale, în ciuda tuturor eforturilor depuse, ridică o adevărată amenințare pentru securitatea națională și securitatea internațională. Măsurile penale consolidează creșterea numărului de grupuri criminale organizate, care sunt încorporate în mod activ în toate ramurile societății, în noile relații economice incriminate de societatea modernă, ce creează identități sociale negative în activitățile societății. Crește profesionalismul participanților, pericolul social și domeniul de aplicare a acestor acte criminale. Toate aceste tendințe sunt legate în mare parte de rolul tot mai mare de organizator în activitățile criminale transnaționale.

Calificarea acțiunilor organizatorului infracțiunii trebuie să fie construite în conformitate cu dispozițiile generale ale legii penale, pe baza și în limitele răspunderii participanților. Acțiunea de calificare a organizatorului de infracțiune depinde de ce fel de acțiune, de organizare sau dirijare a fost efectuată de această persoană. Trebuie mai întâi luate în considerare cum să fie calificate acțiunile persoanelor care au organizat comiterea infracțiunii sau au supravegheat execuția sau realizarea ei.

Am observat deja că în dreptul penal organizatorul infracțiunii este considerat în mod tradițional cel mai socialmente periculos participant la săvârșirea infracțiunii în comparație cu alți participanți. Activitatea organizatorului se poate finaliza cu

mult timp înainte de a săvârși o infracțiune națională sau cu specific transnațional (în acest caz se are în vedere primul element al acestei activități infracționale – organizarea infracțiunii, și singura această acțiune reprezintă adesea un mare pericol social).

Deci diviziunea, organizarea pronunțată a activității criminale este o trăsătură importantă a tipului de criminalitate analizat. Ea presupune existența unei stricte distribuiri a acțiunilor ce compun activitatea criminală, fiind delimitată de o structură complexă a funcției constitutive. În consecință, activitatea criminală în cadrul criminalității organizate transnaționale cunoaște o diviziune pronunțată în cadrul grupurilor ce practică producerea sau oferirea de servicii și produse ilicite. Asemenea organizare a grupurilor criminale permite o sporire considerabilă a eficienței și protejează în mare măsură grupul de eventuale demascări.

Concluzionând asupra celor relatate, este important de a preciza că criminalității organizate transnaționale îi este caracteristic o coordonare strânsă a activității criminale prin intermediul unui organizator, conducător sau mai mulți organizatori sau conducători. Aceste tipuri de infracțiuni sunt săvârșite prin răspândirea pe teritoriul a două sau a mai multor state a activității de pregătire, organizare, conducere, dirijare de către acești subiecți – organizator, conducător.

Pentru multe state, gravitatea criminalității organizate transnaționale nu este atât pluralitatea de făptuitori, cât mai ales *caracterul organizat al activității infracționale* a acestor făptuitori. Ne referim la comiterea infracțiunilor transnaționale de către un grup criminal organizat, de o organizație criminală sau de asociații similare.

Grupurile infracționale organizate au o dimensiune atât locală cât și transnațională, nu doar în componența lor și în modul lor de organizare ci și în activitățile pe care le desfășoară și consecințele acestora. Datorită organizatorilor, conducătorilor lor, aceste

grupuri au o mare capacitate de adaptare a dispozitivelor lor infracționale și ale modului lor de operare.

Selectarea formei de organizator al infracțiunii în calitate de un tip distinct de participant a fost, în opinia noastră, un succes necontestat al gândirii științifice, un pas important înainte, contribuind la intensificarea-consolidarea luptei împotriva manifestărilor formelor crimei organizate transnaționale. Însă procesul perfecționării legislației penale naționale și internaționale privind răspunderea organizatorului infracțiunii nu poate fi considerată finală și deplină.

În plus, activitățile organizatorice sunt cele mai periculoase după natura lor. În consecință, organizatorul infracțiunii poate fi considerat figura cea mai periculoasă printre participanți. Îndeplinirea rolului de organizator la săvârșirea infracțiunii trebuie considerată ca o circumstanță care mărește gradul de pericol social al infracțiunii. Pericolul social ridicat al organizatorului infracțiunii poate fi explicat, de asemenea, nu numai și nu atât de mult prin natura și amploarea acțiunilor sale în săvârșirea infracțiunii, cât prin caracteristicile sale personale, care sunt, de asemenea, luate în considerare la stabilirea pedepsei. Atunci când toate celelalte condiții sunt egale, organizatorului infracțiunii trebuie să-i fie stabilită o pedeapsă mai mare în comparație cu alți participanți.

Referințe bibliografice

1. Cartea albă a criminalității organizate. <http://rm.coe.int> (vizitat 13.06.2018).
2. Ciobanu I., Ce este crima organizată? În: Revista națională de drept, 2002, nr. 6, p. 34-38.
3. Codul penal al Republicii Moldova. Nr. 985 din 18.04.2002 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 13.09.2002, nr. 128-129.
4. Gumenco A., Crima organizată în Republica Moldova. În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM, ediția a XII-a, nr.2, p. 111-115.

5. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea strategiei naționale de prevenire și combatere a criminalității organizate pe anii 2011-2019. Nr.480 din 30.06.2011. Publicat: 08.07.2011 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.110-112.
6. Legea Republicii Moldova privind prevenirea și combaterea criminalității organizate. Nr.50 din 22.03.2012. Publicat: 29.05.2012 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.103.
7. Pop O., Aspecte generale privitoare la înțelesul de criminalitate organizată. În: Legea și viața, 2007, nr. 6, p. 13-17.
8. Ulianovschi Gh., Ulianovschi I., Locul săvârșirii infracțiunii. Importanța și criteriile de stabilire a lui. În: Revista națională de drept, 2009, nr. 7, p. 16-19.
9. Ursu V., Criminalitatea organizată – Aspecte criminologice și juridico-penale. Teză de doctor. Chișinău, 2003, 165 p.
10. www.dex.ro/organizare (vizitat 12.06.2018)
11. www.dex.ro/organizator (vizitat 12.06.2018)
12. Антонян Ю.М. Пахомов В.Д. În: Организованная преступность: проблемы, дискуссии, предложения, Москва, 1989, p. 67-68.
13. Агильдин В.В. Организованная преступность: понятие, признаки, вопросы. În: Криминологический журнал Байкальского государственного университета экономики и права, 2013, №. 3, p. 50-55.
14. Пушкин А.В. Подстрекательство к совершению преступления. Автореферат на соискание научной степени кандидата юридических наук. Москва, 1995, 24 с.
15. Лунеев В. В. Преступность XX века. Мировой криминологический анализ. Москва, 1999, 912 с.
16. Щерблыкина И.В. Транснациональная организованная преступность в пограничной сфере Российской Федерации в условиях глобализации преступности. În: Научные основы уголовного права и процессы глобализации: Материалы в Российского Конгресса уголовного права (27-28 мая 2010), Москва: МГУ, 2010, с. 593-594.

Recenzent: Constantin Rusnac, doctor în drept, conferențiar universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

Despre autor

Marcel BOȘCANEANU,
doctorand,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: marcel842002@mail.ru
tel. 079993182

About author

Marcel BOȘCANEANU,
PhD student,
Academy „Ștefan cel Mare” of MIA
e-mail: marcel842002@mail.ru
tel. 079993182

CZU: 343.148

COOPERAREA INTERNAȚIONALĂ ÎN DOMENIUL DISPUNERII ȘI EFECTUĂRII EXPERTIZEI JUDICIARE

Artiom PILAT,

doctorand, lector universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Sofia PILAT,

doctorandă, lector universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Cu ocazia rezolvării cauzelor penale se pot ivi situații în care, în vederea soluționării cauzei penale, sunt necesare anumite probe și mijloace de probă care pot fi obținute doar în urma aplicării cunoștințelor speciale ale experților din străinătate.

Instituția procesuală prin intermediul căreia se obțin din străinătate acte procedurale necesare rezolvării cauzei penale este comisia rogatorie. Comisia rogatorie internațională implică o deplasare de competență teritorială de la un organ judiciar la altul.

În toate cazurile comisia rogatorie se întocmește de către procuror care este responsabil pentru urmărirea penală sau de către instanța care examinează cauza.

În cazurile de dispunere a expertizei judiciare la cererea de comisie rogatorie se anexează și alte acte procesuale prin care este dispusă expertiza judiciară. Cererea de comisie rogatorie este transmisă prin intermediul Procuraturii Generale sau Ministerului Justiției.

Cuvinte-cheie: comisia rogatorie, cerere de comisie rogatorie, expert judiciar, expertiză judiciară, ordonanță, organul de urmărire penală.

INTERNATIONAL COOPERATION IN THE FIELD OF DISTRIBUTION AND EXECUTION OF JUDICIAL EXPERTISE

Artiom PILAT,

PhD student, university lecturer,
Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

Sofia PILAT,

PhD student, university lecturer,
Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

In case of solving criminal cases, situations may arise where, in order to solve the criminal case, certain evidence and means of proof are required, which can only be obtained by applying the special knowledge of the experts from abroad.

The procedural institution through which the procedural acts necessary for solving the criminal case are obtained abroad is the rogatory commission. The international rogatory commission involves a shift of territorial jurisdiction from one judicial body to another.

In all cases, the rogatory commission shall be drawn up by the prosecutor responsible for the prosecution or by the court examining the case.

In the case of the provision of the judicial expertise at the request of the rogatory commission, other procedural acts are also attached, whereby the judicial expertise is disposed. Request for rogatory commission is transmitted through the General Prosecutor’s Office or the Ministry of Justice.

Keywords: rogatory commission, request of rogatory commission, judicial expert, judicial expertise, ordinance, criminal prosecution body.

Introducere. În cadrul politicii de cooperare internațională, țara noastră întreține relațiile diplomatice și consulare cu numeroase state. De asemenea, Republica Moldova colaborează din punct de vedere economic cu mai multe state ale lumii.

Cooperarea juridică internațională în materie penală constituie o expresie a colaborării între statele suverane, colaborare menită să consolideze solidaritatea internațională în lupta contra fenomenului criminalității [1].

Progresul tehnico-științific înregistrat, precum și extinderea procesului de democratizare la nivel internațional au creat posibilitatea mișcării cu ușurință a persoanelor și mărfurilor, conducând implicit la dezvoltarea societății umane în ansamblul său. Efectul indiscutabil benefic pentru întreaga umanitate a generat însă și posibilitatea unei proliferări a fenomenului criminalității la nivel mondial.

Metode aplicate și materiale utilizate. În scopul realizării obiectivului trasat, în respectivul articol științific au fost utilizate: metoda logică și metoda comparativă.

În procesul elaborării articolului științific, au fost consultate următoarele materiale: Codul de procedură penală al Republicii Moldova, Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr. 371 din 01.12.2006, lucrările științifice ale autorilor Ig. Dolea, D. Roman, I. Sedlețchi etc.

Rezultate obținute și discuții. Asistența juridică internațională în materie penală poate fi cerută în baza instrumentelor internaționale la care RM este parte, precum și în baza prevederilor naționale aplicabile în acest sens.

Pentru a sigura un cadru juridic corespunzător relațiilor sale internaționale, Republica Moldova a devenit parte a mai multor tratate, din care un procent ridicat privește asistență juridică în cauze penale și cauze civile.

Adresarea prin comisie rogatorie pentru prima oară în legislația Republicii Moldova este reglementată în art. 536 al Codului de procedură penală al Republicii Moldova adoptat la 14 martie 2003. În conformitate cu prevederile acestui articol, organul de urmărire penală sau instanța de judecată, în cazul în care consideră necesară efectuarea unei acțiuni procesuale pe teritoriul unui stat străin, se adresează prin comisie rogatorie organului de urmărire penală sau instanței de judecată din statul respectiv, sau instan-

ței penale internaționale conform tratatului internațional la care Republica Moldova este parte sau în condiții de reciprocitate [2, p. 937].

Potrivit art. 3 al legii cu privire la asistență juridică internațională în materie penală, în lipsa unei convenții internaționale, cooperarea judiciară se realizează pe cale diplomatică de către statul solicitant, și cu asigurarea scrisă a reciprocității dată de autoritatea competentă a aceluși stat. În acest caz, legea constituie dreptul comun în materie pentru autoritățile judiciare din RM.

În sens larg, asistența juridică internațională constă în ajutorul dintre două state în vederea realizării activităților jurisdicționale în afara competenței teritoriale a acestora. Ca manifestare tradițională a suveranității, exercitarea funcțiilor jurisdicționale de către autoritățile judecătorești ale unui stat se circumscrie în interiorul frontierelor acestui stat.

Dicționarul juridic definește asistența judiciară în domeniul dreptului internațional public ca fiind „un fel de asistență acordată de către statul solicitat în privința anchetelor și a procedurilor în materie penală, desfășurate în statul solicitant indiferent dacă asistența este cerută sau acordată de către o instanță sau de o altă autoritate competentă” [6].

Prevederile legii cu privire la asistență juridică internațională în materie prevede următoarele forme de cooperare juridică internațională în materie penală:

- transmiterea înscrisurilor, datelor și informațiilor;
- comunicarea actelor de procedură;
- citarea martorilor, experților și persoanelor urmărite;
- comisiile rogatorii;
- echipele comune de investigații;
- transferul, la solicitare, de proceduri penale;
- extrădarea;
- transferul persoanelor condamnate;

– recunoașterea hotărârilor penale ale instanțelor judecătorești străine;

– comunicarea cazierului judiciar [3].

În prevederile art. 533 CPP al RM, este expres prevăzut faptul că asistența juridică internațională poate fi solicitată sau acordată în executarea unor activități procesuale prevăzute de legislația de procedură penală a Republicii Moldova și a statului străin respectiv, astfel, poate fi efectuată cercetarea la fața locului, percheziția, ridicarea de obiecte și documente și transmiterea lor peste hotare, sechestrarea, confruntarea, prezentarea spre recunoaștere, identificarea abonaților telefonici, interceptarea comunicărilor, efectuarea expertizelor judiciare, confiscarea bunurilor provenite din săvârșirea infracțiunilor și alte acțiuni de urmărire penală prevăzute de prezentul cod de procedură penală [1].

Deci organul de urmărire penală sau instanța de judecată în cazul în care consideră necesară efectuarea unei acțiuni procesuale pe teritoriul unui stat străin, se adresează prin comisie rogatorie sau instanță de judecată din statul respectiv.

Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală dă definiția actului procedural, menționând că prin acte procedurale se înțelege, în principal, citațiile pentru părți sau martori, ordonanța de punere sub învinuire, alte acte de urmărire penală, hotărârile judecătorești, cererile pentru exercitarea căilor de control judiciar sau actele privind executarea unei pedepse, plata unei amenzi ori plata cheltuielilor de procedură [3].

Cererea de comisie rogatorie se face în scris și trebuie să cuprindă:

– denumirea organului care se adresează cu cerere;

– denumirea și adresa, dacă este cunoscută, a instituției căreia se trimite cererea;

– tratatul internațional sau acordul de reciprocitate în baza căruia se solicită asistența;

– indicarea cauzei penale în care se solicită acordarea asistenței juridice, informație despre împrejurările de fapt în care s-au comis acțiunile și încadrarea juridică a lor, textul articolului respectiv din Codul penal al Republicii Moldova și date privitor la prejudiciul cauzat de infracțiunea respectivă;

– datele referitoare la persoanele în privința cărora se solicită comisia rogatorie, inclusiv despre calitatea lor procesuală, data și locul nașterii lor, cetățenia, domiciliul, ocupația, pentru persoanele juridice – denumirea și sediul lor, precum și numele, prenumele și adresele reprezentanților acestor persoane când este cazul;

– obiectul cererii și datele necesare pentru îndeplinirea ei, cu expunerea circumstanțelor care vor fi constatate, lista documentelor, corpurilor delictive și a altor probe solicitate, circumstanțele în legătură cu care urmează să se administreze proba, precum și întrebările care trebuie să fie puse persoanelor care urmează să fie audiate;

– data la care se așteaptă răspuns la cerere și, după caz, solicitarea de a permite ca, la executarea acțiunilor procesuale respective, să asiste reprezentantul organului de urmărire penală al Republicii Moldova.

Codul de procedură penală al RM prevede expres că la cererea de comisie rogatorie sunt anexate actele procesuale necesare pentru efectuarea acțiunilor de urmărire penală, întocmite în conformitate cu prevederile CPP al RM.

Astfel, la cererea de comisie rogatorie se anexează toate actele procedurale care sunt necesare la dispunerea expertizei judiciare; în cazul nerespectării prevederilor respective, cererea de comisie rogatorie nu va fi executată.

Cererea de comisie rogatorie și actele anexate se întocmesc în limba de stat și se traduc în limba statului solicitat sau într-o altă limbă, potrivit prevederilor sau rezervelelor la tratatul internațional aplicabil.

Pentru Republica Moldova, precum și pentru alte țări, chestiunea privind recunoașterea ca legală a documentelor oficiale care parvin în scopul efectuării expertizei judiciare de la organele procuraturii, de la instanțele judecătorești, de la servicii de executare sau diferite documente administrative sau notariale este soluționată prin prisma Convenției de la Haga, care înlătură necesitatea legalizării documentelor oficiale. Articolul 3 al Convenției de la Haga, în tratate internaționale de asistență juridică poate fi prevăzută și o oarecare modalitate referitoare la legalizarea actelor procedurale întocmite în țara respectivă.

Singura formalitate care ar putea fi cerută pentru a atesta veridicitatea semnăturii, calitatea în care a acționat semnatarul actului sau, după caz, identitatea sigiliului sau a ștampilei de pe acest act este aplicarea apostilei. Apostila se aplica chiar pe act sau pe o prelungire a acestuia.

La cererea statului solicitant, se pot lua și măsuri provizorii asigurătorii, în conformitate cu legislația Republicii Moldova în scopul protejării mijloacelor de probă, menținerii situației existente sau protejării intereselor amenințate.

Deci la cererea statului solicitant Republica Moldova este obligată să întreprindă toate măsurile necesare pentru protecția mijloacelor de probă. În cazul expertizei judiciare, ne referim la raportul de expertiză judiciară și la corpurile delictelor care formează obiectul expertizei dispuse.

Convenția europeană de asistență juridică în materie penală oferă posibilitatea părții solicitate de a amâna remiterea obiectelor, a dosarelor sau a documentelor a căror comunicare este cerută, dacă acestea îi sunt necesare pentru o procedură penală în curs. Obiectele și originalele dosarelor și ale documentelor, comunicate în îndeplinirea unei comisii rogatorii, vor fi restituite cât mai curând posibil de către partea solicitantă părții

solicitate, în afară de cazul în care aceasta din urmă nu renunță la ele.

În conformitate cu prevederile articolului 4 din Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 1332 din 26.09.1997 „Pentru ratificarea Convenției europene de asistență juridică în materie penală” toate cererile de asistență juridică trebuie să fie adresate Ministerului Justiției sau Procuraturii Generale [3].

Prin intermediul Ministerului Justiției se transmit cererile de asistență juridică formulate în fazele de judecată și de executare a pedepsei, iar prin intermediul Procuraturii Generale, cele formulate în faza de urmărire penală. Cererile de asistență juridică pot fi transmise fie direct de către autoritățile străine, fie pe cale diplomatică sau prin intermediul Organizației Internaționale a Poliției Criminale (Interpol).

Conform prevederilor legislației procesual-penale, raportul de expertiză este mijlocul de probă în cadrul procesului penal [7, p. 112], însă nu toate tipurile de expertize judiciare pot fi efectuate în instituții de expertiză judiciară din Republica Moldova.

Însă pentru stabilirea adevărului în procesul penal este necesară o activitatea cognitivă, în care participanții la proces să efectueze acțiuni în vederea asigurării cercetării complete și obiective ale circumstanțelor cauzei [4, p. 108].

„Judecarea științifică” este negată de cea mai mare parte a reprezentanților doctrinei, care consideră că asemenea opinii sunt străine gândirii juridice contemporane și vin în contradicție cu dispozițiile legii care nu permit ca probele să aibă putere dinaintea stabilită [5, p. 393].

Deci la cererea de comisie rogatorie este anexată ordonanța organului de urmărire penală sau încheierea instanței, și urmează să fie transmisă prin intermediul Procuraturii Generale sau Ministerului Justiției.

În cazul existenței temeiurilor, exper-

tiza judiciară se dispune de către organul de urmărire penală sau procuror, prin ordonanță, precum și de către instanța de judecată, prin încheiere.

În ordonanța organului de urmărire penală sau în încheierea instanței se indică: cine a inițiat dispunerea expertizei judiciare; temeiurile pentru care se dispune expertiza judiciară; obiectele, documentele și alte materiale prezentate expertului cu mențiunea când și în ce împrejurări au fost descoperite și ridicate; întrebările formulate expertului; denumirea instituției de expertiză judiciară sau, după caz, numele și prenumele expertului cărui i se pune în sarcină efectuarea expertizei judiciare.

În cazul în care nu sunt respectate prevederile referitoare la condițiile de fond ale actului prin care s-a dispus efectuarea expertizei, expertul judiciar este în drept să refuze efectuarea expertizei judiciare.

Ordonatorul indică în mod obligatoriu în ordonanța de dispunere a expertizei judiciare obiectele care au fost transmise spre examinare, precum și înaintează întrebări care urmează să fie soluționate în mod obligatoriu de către expert.

După efectuarea expertizei judiciare, expertul judiciar întocmește raportul de expertiză judiciară, care este compus din trei părți: partea introductivă, partea descriptivă și partea finală.

După întocmirea raportului de expertiză judiciară, expertul semnează pe fiecare pagină a raportului de expertiză, precum și pentru răspunderea penală pe care o poartă pentru prezentarea cu bună știință a unei concluzii intenționat false.

În urma efectuării expertizei judiciare, raportul de expertiză este transmis părții solicitante, acesta va avea și valoarea juridică și pe teritoriul Republicii Moldova.

Organul de urmărire penală în urma primirii raportului de expertiză judiciară, în scopul respectării dreptului persoanei la un

proces echitabil, anunță părțile despre rezultatul expertizei judiciare.

Actul procedural întocmit în țara străină în baza unei comisii rogatorii este valabil pe teritoriul Republicii Moldova cu anumite condiții.

Astfel, art. 538 din CPP al RM prevede expres că actul procedural întocmit în țară străină în conformitate cu prevederile legii acelei țări este valabil în fața organelor de urmărire penală și a instanțelor judecătorești din Republica Moldova.

Probele în baza aceluși act procedural sunt admisibile și nu se pune la îndoială veridicitatea lor. În toate cazurile, actul procedural trebuie să fie întocmit și executarea acestuia să se desfășoare în conformitate cu procedura penală a Republicii Moldova.

Concluzii. Instituția expertizei judiciare, este o verigă importantă în activitatea organelor de urmărire penală, „judecata științifică” efectuată de către expert reprezintă un element-cheie pentru calificarea corectă a infracțiunii, identificarea făptuitorului etc.

Raportul de expertiză judiciară reprezintă un mijloc de probă în cadrul procesului penal.

Însă, conform prevederilor legii cu privire la expertiză judiciară și statutul expertului judiciar, la solicitarea autorităților competente ale altor state, expertizele judiciare se efectuează în modul stabilit de legislația de procedură și de tratatele, acordurile și convențiile internaționale la care Republica Moldova este parte.

Deci în baza comisiei rogatorii statul solicitant este în drept să ceară efectuarea unor acțiuni procesuale. La cererea de comisie rogatorie se anexează actele procedurale prin care se dispune efectuarea expertizei judiciare: ordonanța organului de urmărire penală sau încheierea instanței de judecată.

Astfel, menționăm că anexarea actelor prin care se dispune expertiza judiciară este necesară în mod obligatoriu.

Referințe bibliografice

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122 din 14.03.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 104-110 din 07.06.2003.
2. Dolea Ig., Roman D., Sedlețchi I. ș.a. Drept procesual penal. Chișinău: Editura Cartier, 2005. 1250 p.
3. Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr. 371 din 01.12.2006. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.14-17 din 02.02.2007.
4. Pilat A. Raport de expertiză ca mijloc de probă în cadrul procesului penal În: Revista științifico-practică „Legea și viața”. Ediție specială, 2018, p. 107-110.
5. Volonciu N. Tratat de procedură penală. Partea generală. Vol. I. București: Editura „Paidea”, 1993. 560 p.
6. www.dreptonline.ro/dictionar_juridic/dictionar_juridic.php (vizitat la 11.04.2018).
7. Кирица В., Пилат А. Судебная экспертиза в уголовном судопроизводстве. În: Modern scientific challenges and trends. Materialele conferinței științifice internaționale. Polonia, Varșovia, 2018, p. 112-116.

Despre autori

Artiom PILAT,
*doctorand, lector universitar
 al Catedrei „Procedură penală
 și Criminalistică” a Facultății Drept,
 Academia „Ștefan cel Mare”
 a MAI al Republicii Moldova
 e-mail: artiom92@yandex.ru
 tel.: 079598848*

Sofia PILAT,
*doctorandă, lector universitar
 al Catedrei „Procedură penală
 și Criminalistică” a Facultății Drept,
 Academia „Ștefan cel Mare”
 a MAI al Republicii Moldova,
 e-mail: sofia-chirita@yandex.ru
 tel.: 079733002*

About authors

Artiom PILAT,
*PhD student, university lecturer
 of the Department „Criminalistics and
 Criminal Procedure” of the Law Faculty
 of the Academy „Ștefan cel Mare”
 of MIA of the Republic of Moldova
 e-mail: artiom92@yandex.ru
 tel.: 079598848*

Sofia PILAT,
*PhD student, university lecturer
 of the Department „Criminalistics and
 Criminal Procedure” of the Law Faculty
 of the Academy „Ștefan cel Mare”
 of MIA of the Republic of Moldova,
 e-mail: sofia-chirita@yandex.ru
 tel.: 079733002*

CZU: 343.3

DEZORDINILE ÎN MASĂ. MĂSURI JURIDICE DE PROFILAXIE

Radion ROTARU,

șef al Catedrei „Pregătire militară și intervenții profesionale”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Iminența atacurilor la securitatea națională și a ordinii de drept a statului a mers mână în mână de la geneza acestuia până în prezent. Un fenomen ce servește drept substrat factologic de amenințare la adresa securității este reprezentat de „dezordinile în masă”. Tratarea corespunzătoare a fenomenului de dezordini în masă necesită o abordare detaliată pentru înțelegerea completă și obiectivă a naturii acestuia și identificarea soluțiilor optime de contracarare și soluționare.

Prezenta lucrare învederează o analiză amănunțită a tipurilor de dezordini în masă și măsurile legislative de profilaxie aplicate pentru stoparea lor. Esențialmente au fost redată unele aspecte privitoare la cadrul legislativ prezent, precum și unele păreri ce vizează calitatea acestuia.

Cuvinte-cheie: dezordini în masă, securitate, drepturi, cadru legislativ, pedeapsă, măsuri de profilaxie.

MASS RIOTS. LEGAL MEASURES OF PROFILAXY

Radion ROTARU,

Chief of the Department „Military training and professional interventions”
of the Academy „Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

The imminence of the attacks on national security and the rule of law of the state went hand in hand from its genesis to the present. A phenomenon that serves as a threat to security is represented by „mass disorder.” Appropriate treatment of the phenomenon of mass disorder requires a detailed approach to the full and objective understanding of its nature and the identification of optimal solutions to counteract and solve it.

This work provides a detailed analysis of the types of mass disorder and the legislative measures of prophylaxis applied for their cessation. Essentially, some aspects have been given about the current legislative framework, as well as some opinions regarding its quality.

Keywords: mass disorder, security, rights, legislative framework, punishment, prophylactic measures.

Introducere. Republica Moldova traversează în prezent o perioadă în care multiple riscuri, amenințări și vulnerabilități unorii se intersectează, iar alteleori se suprapun, generând efecte imprevizibile nu doar la nivel național, ci și global.

Siguranța oricărei societăți, garantarea oricărui interese și ocrotirea oricărui drept își poate concepe finalitatea doar atunci când se realizează integral, cuprinzând în conținutul său aplicarea lor la nivel macro, micro și particular, acceptându-se prin particular faptul că fiecare om reprezintă o valoare socială. Succesul implementării oricărei norme reiese din beneficiul acesteia pentru societate, prin societate înțelegându-se deopotrivă toți indivizii, care dincolo de funcția, rolul și calitatea lor pe care o au într-o entita-

te statală sunt oameni de rând. O societate se poate dezvolta, progresa și avansa doar într-o stare de stabilitate și continuitate. Această stare se realizează doar în urma cumulării factorilor de natură internă și externă. Factori de natură internă privesc în primul rând satisfacția populației, asigurarea unui cadru normal de dezvoltare a relațiilor sociale, existența unor instituții durabile care să garanteze că opțiunile de astăzi ale poporului nu vor fi pierdute sau retrase mâine. Factorii de natură externă reies din participarea statului la viața internațională și îndeplinirea de către acesta a calității sale de subiect de drept internațional. E de ajuns ca una din aceste condiții să nu fie efectuată ca orice societate să-și piardă echilibrul, iar oamenii să-și piardă încrederea în viitor, în capacitatea

statului de a proteja drepturile și libertățile și cumulându-și forțele să pornească a-și face propria dreptate. Astfel se nasc tulburările în masă sau „dezordinea”.

Caracterul unor pericole izolate și sistemul de riscuri ce amenință securitatea națională nu este constant, cu atât mai mult pentru țările aflate în perioada de tranziție. Pericolele pot apărea și dispărea, iar potențialul lor să crească sau să descrească. De aceea este deosebit de importantă identificarea corectă și oportună, precum și prognozarea pericolelor prioritare, fapt ce permite, la rândul său, identificarea mijloacelor principale și neutralizarea lor[5, p.223].

Încă în Roma Antică Ciceron pune pe primul loc problema securității menționând că: „în primul rând, natura, fiecare vietate a înzestrat-o cu năzuința de a se păzi, a păzi viața, a evita toate cele rele, ce se arată cu primejdiiși a căpăta, a dobândi toate cele necesare pentru viață”.

Însăși noțiunea de securitate națională reflectă starea calitativă a societății și a statului, capabilă de a asigura condiții sigure și stabile de viață și existența cetățenilor săi, de a garanta apărarea drepturilor și libertăților fiecărui membru al societății, de a crea premise și condiții pentru dezvoltarea stabilă a țării. Aceasta presupune asigurarea apărării de pericole interne și externe a valorilor lui de bază, a resurselor materiale, intelectuale și morale de existență, a orânduirii constituționale și suveranității statale, independenței și integrității teritoriale.

Într-o altă ordine de idei, dar în același sens unii autori consideră că prin securitatea statului se înțelege protecția suveranității, independenței și integrității teritoriale a țării, a regimului ei constituțional, a potențialului economic, tehnico-științific și defensiv, a drepturilor și libertăților legitime ale persoanei împotriva activității informative și subversive a serviciilor speciale și organizațiilor străine, împotriva atentatelor criminale ale unor grupuri sau indivizi aparte.

Metode și materiale aplicate. Raționamentul elaborării articolului s-a bazat

pe metode de comparare, metode de interpretare, metode de cercetare logice, metode de clasificare, precum și pe alte metode ce permit integrarea în fenomenul „dezordinii în masă”.

Analiza dezordinii în masă. În acest sens, discursul din această zonă este centrat pe analiza fenomenului numit „dezordini în masă”, a măsurilor juridice de profilaxie proprii raportului dintre securitatea publică și drepturile și libertățile fundamentale ale persoanelor, cu atât mai mult cu cât diversitatea și toleranța necesită a fi respectate și implementate în cadrul tuturor strategiilor și politicilor publice. Acest obiectiv nu se poate realiza în mod eficient decât printr-un parteneriat activ între stat și societatea civilă, prin transparență decizională și consultare a membrilor comunității în orice problemă de interes public.

Activitatea umană presupune confruntarea cu diverse forme de tulburări sociale, care uneori denotă cote de extremitate. Asemenea fenomene sunt cauzate de o multitudine de factori atât naturali, cât și antropogeni. Istoria civilizației umane arată că cele mai masive și catastrofale pierderi sunt rezultatul dezordinilor în masă. Acestea din urmă sunt asociate cu formarea mulțimii ce nu este doar o adunătură de oameni, ci un factor periculos, or caracterul agresiv și scopul comun este inerent acestor structuri. Motivele pot fi diferite, dar relevant este faptul că cu toții se supun aceluiași mecanism în care se respectă aceleași norme de conduită și se urmărește același scop.

Dezordinile în masă ca fenomen social reprezintă un pericol grav pentru buna dezvoltare a societății. Indiferent de cauzele care l-au cauzat: încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, încălcarea valorilor sociale consacrate la nivel de lege, nemulțumirea față de proasta guvernare, impunerea regimului totalitar și alte asemenea fapte sunt, de regulă, conflicte nerezolvate, care au degenerat într-o confruntare directă. Prin natura lor dezordinile în masă pot fi intenționate, adică datorită unor acțiuni sociale sau neintenționate, care au drept soriginte influența unor factori obiectivi.

Rădăcinile acestui fenomen social se regăsește în starea de spirit care predomină în societate. Această stare este determinată de cultura generală a societății privitor la stare de confort sau disconfort. Cu alte cuvinte aici vorbim despre gradul de satisfacție sau nemulțumire față de condițiile sociale și politice existente, despre aspirațiile sociale ale indivizilor și dorința de a aplica propriile revendicări. Sentimentul de masă este determinat pe de o parte de așteptările maselor mari de oameni legate de nevoile și interesele acestora, iar pe de altă parte de condițiile reale de viață. Trebuie remarcat faptul că sentimentul de masă este răspândit rapid și este extrem de contagios. Majoritatea actorilor dezordinilor în masă sunt captivii mreji acestui simțământ și nu conștientizează adevărata stare a lucrurilor. Originile formării conștiinței de masă au ca rădăcină realitatea și diferitele aprecieri în lumina propriilor interese și nevoi. Pentru a stabili starea de spirit a maselor este necesar satisfacerea cererilor și posibilitatea de realizare a acestora. În caz contrar, revoltele cresc în timpul cărora se creează energie negativă acumulată ca urmare a nemulțumirii unor pretenții sociale sau așteptările maselor de oameni. În această privință este important să se cunoască caracteristicile mulțimii, fiindcă acestea sunt principalul pericol în revolte, oricare ar fi ele. Există următoarele tipuri de mulțime:

Mulțimea simplă (ocazională) este un grup de indivizi care doresc să obțină informații despre evenimentele sau fenomenele la care au devenit martorii prin coincidență. De regulă, sunt persoane care au nevoie de senzații tari și experiențe noi, cu alte cuvinte, curioșii. Numărul lor variază de la câteva zeci de persoane până la câteva sute. Motivul întrunirii acestora poate fi orice incident, de exemplu: accident, incendiu, comportamentul persoanelor care nu îndeplinesc standardele general acceptate, un fenomen neobișnuit și așa mai departe.

Mulțimea expresivă este un grup de oameni întruniți să-și exprime sentimentele de bucurie, tristețe, furie etc.

Mulțimea convențională formată, de exemplu, în timpul sportului. Fanii reprezintă o amenințare reală la adresa siguranței publice, pentru care există mai multe exemple.

Mulțimea activă poate fi:

– *salvatoare* – caracteristică unei stări de panică provocate de dezastre naturale, incendii, accidente, epidemii, acte de terorism în locuri publice;

– *achizitivă* – inerentă relațiilor comerciale privitoare la raporturile de vânzare-cumpărare de bunuri, de bilete la spectacole mult așteptate, precum și în alte spații cu număr limitat de locuri;

– *agresivă* – manifestată prin nivel ridicat de excitare emoțională și comportament ilicit, ce de cele mai multe ori capătă amploare și se materializează în proteste, pogromuri, huliganii și alte asemenea bande.

În ceea ce privește comportamentul mulțimii, rolul principal îi revine comunicării în masă, influențând în mod activ starea de spirit și activitățile participanților săi. Principalul mijloc de influență psihologică este cuvântul exprimat printr-un vocabular emotiv și provocator. Această metodă este folosită în mod deliberat de organizatori, instigator și alți promotori. Totodată, nu este exclus faptul ca comunicarea non-verbală la fel este o metodă de a încinge spiritele în rândul oamenilor. În cele din urmă se creează o atitudine mentală comună determinată de dorința de a acționa într-un scop sau altul.

Dezvoltarea dezordinii în masă implică trei etape. Prima etapă presupune complicarea situației ce constă în apariția unor tulburări sociale, acumularea de nemulțumire. Masele de oameni posedă o stare de spirit negativă fiind gata să o exteriorizeze în orice moment. Crește tendința de diferențiere a persoanelor în funcție de starea financiară, în funcție de opinii și atitudini, precum și de alte criterii. Scade încrederea în autoritățile statale, apariția informației perturbatoare, scăderea nivelului de trai, creșterea prețurilor și așa mai departe.

Cea de a doua etapă a dezordinii în masă este caracterizată prin apariția unui

motiv de dezordine în masă și punerea în aplicare a acestora. Organizatorii identifică aceste motive și le folosesc în calitate de detonator. O trăsătură distinctă a acestei etape constă în faptul că odată ce a fost inițiată ea devine independent de cauzele ei și poate continua chiar și atunci când motivul-sorginte a fost epuizat. Acțiunile manifestanților sunt îndreptate spre extinderea cerințelor pentru opoziție, înaintarea revendicărilor față de opoziție, atragerea altor participanți, crearea unei imagini defavorabile inamicului, manifestări ilegale exprimate în jafuri, incendii, crime etc.

A treia și ultima etapă este situația creată după dezordinile în masă. Această etapă se caracterizează prin înlăturarea circumstanțelor ce au servit drept conflict. Cu toate că apele s-au mai limpezit, starea de încordare încă predomină și efectele crizei sunt totuși simțite. Simțământul de încordare mai persistă sub influența unor zvonuri, care în orice clipă este capabil de a declanșa o nouă lovitură. Acest lucru este demonstrat în nenumărate rânduri de practica socială.

Măsuri juridice de profilaxie. Securitatea juridică desemnează acea stare de siguranță a indivizilor și a societăților conferită de normativitatea juridică prin respectarea prescripțiilor sale. Ea este rezultatul protecției juridice a valorilor sociale, a atributelor persoanei umane și a acțiunilor sale legitime, a climatului social, care să permită „coexistența libertăților” [7, p.120].

Odată cu apariția statului și dreptului, această idee obține o bază filosofică, religioasă și juridică, fiind formulată aproape concomitent în diverse locații geografice și culturi. Teoria statului de drept își are sorginea în Grecia Antică, cca 2000 ani în urmă Socrate, Democrit, Platon și Aristotel au determinat pentru prima oară principiul fundamental al statului de drept, principiul legalității și supremației legii, inclusiv asupra conducătorilor. Platon scria că „noi recunoaștem că acolo unde legile sunt stabilite în favoarea unor persoane nu putem vorbi despre o structură de stat, ci despre relații interne. Eu

prevăd pieirea aceluia stat, unde legea nu are putere proprie și se află sub puterea altcuiva. Acolo unde legea conduce guvernării, iar ei sunt robii săi, eu prevăd salvarea statului și toate beneficiile, pe care le pot acorda unui stat zeii” [4, p.546-547].

Luând în considerare cele relatate considerăm oportună intervenția statului în reglementarea raporturilor sociale privitoare la dezordinile în masă. Susținem integral poziția autorilor ce opinează că este primordială necesitatea creării unui mecanism de reglementare a relațiilor ce atentează, nemijlocit, la securitatea națională periclitând ordinea de drept și principiile democratice.

Nu putem să nu susținem opinia exprimată de A.V.Novikov și E.A.Aripov: legislației și practicii judiciare ale statelor post-sovietice le sunt cunoscute componentele de infracțiuni reunite sub denumirea marginală de dezordini în masă. Dinamica și structura infracționalității legate de dezordinile în masă este condiționată nu atât de cauze tradiționale, cât, mai ales, de factorii criminogeni care decurg din procesele de criză generate de noile realități economice. Pe fondul scăderii bunăstării populației, astfel de procese constituie un „teren fertil” pentru săvârșirea faptelor reunite sub denumirea marginală de dezordini în masă. Însă o asemenea cale de dezvoltare a societății poate duce doar la o catastrofă umanitară [6, p.583].

Tocmai reieșind din pericolul social sporit al dezordinilor în masă și de imposibilitatea de pronosticare, de anticipare a acțiunilor, participanților la dezordinile în masă, care pot degenera oricând în manifestări infracționale dintre cele mai grave, este principala cauză pentru care legiuitorul moldav intervine cu incriminarea, la art.285 CP RM, a faptelor sus-numite, și anume: „Organizarea sau conducerea unor dezordini în masă, însoțite de aplicarea violenței împotriva persoanelor, de pogromuri, incendieri, distrugerii de bunuri, de aplicarea armei de foc sau a altor obiecte utilizate în calitate de armă, precum și de opunere de rezistență violentă sau armată reprezentanților autori-

tăților” [3, art. 285]. Asemenea manifestări au fost catalogate ca infracțiuni și respectiv au fost însărcinate cu sancțiuni corespunzătoare. Sancțiunea este acea instituție a dreptului penal care oferă putere juridică legii penale, obligând la respectarea normelor jurisdicționale consacrate în acte juridice atât prin intermediul prevenției generale, cât și al prevenției speciale. Particularitate distinctă pentru sancțiunea prevăzută la art.285 CP al RM constă în faptul că: „Această funcție a sancțiunilor este în mod particular clară în cazul tuturor sancțiunilor care nu pot să aibă drept scop repararea pagubei cauzate, și mai ales a sancțiunilor penale. Aceasta nu profită cu nimic persoanei lezate. Funcția lor este pur socială; ea constă în garantarea ordinii și a păcii prin faptul că ele forțează pe toți membrii societății să aibă o atitudine de respect și de deferență față de prescripțiile legii. Dar sancțiunile sunt departe de a avea toate aceleași vigoare și de a conferi tuturor regulilor juridice același grad de eficacitate” [4, p.171].

Reflectarea acțiunilor ce atentează la securitatea națională și a ordinii de drept în legea penală vine ca un răspuns la aceste provocări. Nu putem rămâne indiferenți, ca popor, la tolerarea sau ignorarea unor asemenea fenomene distructive. Chiar dacă mecanismul de sancționare și combatere a dezordinilor în masă este lipsit de perfecțiune la capitolul restabilirii drepturilor încălcate nu putem renunța la el din moment ce altul mai eficient nu a fost creat. Considerăm că mai mult sau mai puțin dezordinile în masă sunt intimidare de legea penală, ceea ce ne justifică să susținem că suntem pe calea cea dreaptă de căutare a mijloacelor și metodelor de reprimare a unor astfel de manifestări.

Societatea ca forță motrice a oricărui stat în frunte cu legiuitorul este obligată să identifice totalitatea subtilităților și particularităților acțiunilor de dezordine în masă pentru încadrarea juridică corectă a acestora. Numai așa am putea să garantăm dreptul prevăzut la art. 22 din Declarația Universală a Drepturilor Omului ce statu-

ează că: „Orice persoană, în calitatea sa de membru al societății, are dreptul la securitatea socială; ea este îndreptățită ca prin efortul național și colaborarea internațională, ținându-se seama de organizarea și resursele fiecărei țări, să obțină realizarea drepturilor economice, sociale și culturale indispensabile pentru demnitatea sa și libera dezvoltare a personalității sale” [1, art. 22].

Conform alin.(3) art.1 al Constituției, Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate. Totodată, art. 3 din aceeași lege proclamă că în Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției [2, art. 3 C RM].

În legătură cu aceasta A.M.Baranov consideră că: „aplicată la procedura penală, justețea (echitatea) poate fi utilizată la evaluarea hotărârii finale, luate de instanță în cazul soluționării procesului penal. Toate celelalte hotărâri, indiferent de subiecții care le iau, nu pot fi evaluate ca fiind juste (echitabile) sau incorecte (inechitabile), întrucât acestea nu reprezintă acțiuni ale justiției și nu soluționează litigiul judiciar. Categoria justeței (echității) în calitate de evaluare a hotărârii luate nu poate fi aplicată nici în raport cu refuzul de a intenta un proces penal, nici în raport cu hotărârea privind încetarea urmăririi penale, nici în raport cu oricare hotărâre luată la etapa procedurii prejudiciare [8, p.139].

Având în vedere cele expuseși față de jurisprudența la care am făcut referire, ni se pare potrivită, drept concluzie, invocarea unei recomandări a Consiliului de Stat Francez determinată de constatarea agravării problemelor legate de securitatea juridică oferită de legislația franceză: „să legiferăm mai puțin, dar să legiferăm mai bine”.

Concluzie. În concluzie, putem afirma că tulburările în masă reprezintă o par-

te componentă a istoriei fiecărui popor, nu există popor în care nu s-au manifestat asemenea situații. Cauzele materializării acestor fenomene dezastruoase pe de o parte și fructuoase pe de altă parte sunt multiple. Cele mai des întâlnite se consideră a fi factorii politici, factorii sociali, factorii economici, factorii naturali. Sub aceleași imbolduri Karl Marx s-a expus că asemenea manifestări din partea societății unui stat fie devin „locomotiva statului” fie duc la stagnarea societății, or dezordinea duce la imposibilitatea exercitării tuturor funcțiilor statului. Fiind afectată o verigă într-un lanț nu se mai poate asigura echilibrul. La origini acestea erau înăbușite cu cruzime, treptat odată cu evoluția societății, apariția normelor juridice care veneau să apere drepturile, interesele și libertățile individului, implicarea forțelor de ordine a ajuns să fie reglementată, să existe o limită de intervenție. Astfel, starea de ordine și siguranță publică se realizează prin măsuri generate de natură economică, socială, politică și nu în ultimul rând juridică, cu caracter preponderent preventiv.

Oricare din manifestările sus-numite ce ar atentala securitatea individului în special și a societății în general necesită a fi supuse unui control legal și trecute prin sита justiției. În acest mod se va stabili ce rămâne deasupra și nu s-a strecurat, apoi urmează o

analiză aprofundată a rămășițelor și adoptarea unei soluții echilibrate în acord cu normele și valorile promovate de societate.

Bibliografie

1. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10.09.1948.
2. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29.07.1994 Publicat: 12.08.1994 în Monitorul Oficial Nr.1 Data intrării în vigoare 27.08.1994.
3. Codul penal al Republicii Moldova din 18.04.2002 Publicat: 14.04.2009 în Monitorul Oficial nr. 72-74 art.nr : 195.
4. Vitalie Gamurari „Știința juridică universitară în contextul promovării valorilor europene” Chișinău, ULIM, 2013.
5. Efim Obreja; Gheorghe Avornic „Cultura juridică și prevenirea corupției” Chișinău, Transparency Internațional Moldova, 2007.
6. Sergiu Brînză; Vitalie Stati „Tratat de Drept Penal, Partea Specială, vol. – II” Chișinău, Tipografia Centrală, 2015.
7. Ion Craiovan „Finalitățile dreptului” București, Continent – XXI, 1995.
8. Tanoviceanu I. „Tratat de Drept Penal și Procedură Penală, vol. – I” București, Ed. Cartier Judiciar, 1924.

Despre autor

Radion ROTARU,
doctorand,
 șef al Catedrei „Pregătire militară și intervenții profesionale”
 a Facultății „Securitate Civilă și Ordine Publică”,
 Academia „Ștefan cel Mare”
 a MAI al Republicii Moldova
 e-mail: rotaru.radu82@gmail.com
 tel.: 079402925

About author

Radion ROTARU,
PhD student,
 Chief of the Department „Military training and professional interventions”
 of the Faculty Civil Security and Public Order of the Academy
 „Ștefan cel Mare” of MIA
 of the Republic of Moldova
 e-mail: rotaru.radu82@gmail.com
 tel.: 079402925

CZU:343.575

INFRAȚIUNEA DE SUSTRAGERE SAU EXTORCARE A SUBSTANȚELOR NARCOTICE SAU PSIHOTROPE ÎN SISTEMUL INCRIMINĂRILOR PENALE

Sergiu SECRIERU,

doctorand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

Infracțiunea de sustragere sau extorcare a substanțelor narcotice sau psihotrope este incriminată la art.217⁴ C.pen. al Republicii Moldova, normă ce exprimă preocuparea legiuitorului nostru de a preveni această faptă prejudiciabilă prin mijloace juridico-penale. În prezenta lucrare autorul analizează locul de incriminare a acestei infracțiuni în legislația penală a Republicii Moldova. În acest sens, autorul a propus un criteriu de clasificare a infracțiunilor contra sănătății publice și conviețuirii sociale, în baza căruia această infracțiune a fost atribuită la categoria faptelor care creează condiții sau facilitează traficarea propriu-zisă a substanțelor narcotice sau psihotrope.

Cuvinte-cheie: infracțiuni contra sănătății publice, infracțiunii contra conviețuirii sociale, substanțe narcotice, substanțe psihotrope, sustragere, extorcare.

THE OFFENCE OF STEALING OR EXTORTION OF NARCOTIC OR PSYCHOTROPIC SUBSTANCES IN THE CRIMINAL INCRIMINATION SYSTEM

Sergiu SECRIERU,

PhD student, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA

The offense of theft or extortion of narcotic or psychotropic substances is criminalized in art. 217⁴ of Penal Code of the Republic of Moldova, time expressing our concern legislature to prevent this harmful act through legal means. In this paper the author examines the place of the crime indictment in criminal law of the Republic of Moldova. In this respect, the author proposed a criterion for the classification of crimes against public health and social cohabitation, under which the offense was attributed to the category of things that create conditions or facilitates proper trafficking of narcotic or psychotropic substances.

Keywords: crimes against public health, crime against social coexistence, narcotic substances, psychotropic substances, theft, extortion.

Introducere. Traficul de droguri reprezintă un fenomen infracțional ce comportă o amenințare gravă pentru sănătatea, siguranța persoanelor și a societăților în ansamblu din spațiul european. Tendințele vădite de globalizare a fenomenului, apariția pe piață a unor substanțe narcotice și preparate sintetice de o nouă generație creează consecințe grave asupra sănătății publice. Utilizarea drogurilor constituie una din principalele cauze ale problemelor de sănătate și de deces care pot fi evitate, mai ales în rândul tinerilor.

În același timp, traficul ilicit de droguri reprezintă una dintre cele mai complexe probleme cu care se confruntă actualmente comunitatea internațională. În contextul realizării aspirațiilor de integrare europeană, Republica Moldova a inițiat un proces amplu de dezvoltare și perfecționare a bazei norma-

tive antidrog, care este unul inerent pentru prevenirea și combaterea eficientă a acestui fenomen antisocial.

Un efect deloc neglijabil asupra politicii antidrog îl au normele juridico-penale, care prin-un mecanism ce le este propriu sunt chemate să prevină comiterea faptelor de pericol ce vizează traficul de droguri.

Prin modelările legislative operate în C.pen. prin Legea nr.277-XVI din 04.11.05 [1] în registrul faptelor infracționale legate de traficul de droguri a fost inclusă infracțiunea de sustragere sau extorcare a substanțelor narcotice sau psihotrope descrisă la art.217⁴ C.pen.

Legiuitorul a sistematizat normele incriminatoare în Partea specială a Codului penal folosind criteriul obiectului juridic generic, format din valori sociale lezate sau puse în peri-

col prin săvârșirea faptelor penale cu caracter omogen. Plecând de la această tehnică legislativă de orânduire a infracțiunilor, însuși studiul Părții speciale a Dreptului penal, în mod tradițional, este organizat pe un anumit sistem care are la bază clasificarea sau gruparea infracțiunilor prevăzute în legislația penală.

Înțelegerea justă a locului de amplasare a faptelor infracționale în legislația penală are un rol deosebit de important pentru încadrarea juridică coerentă a acestora și aplicarea legii penale în strictă conformitate cu principiul legalității. De asemenea, determinarea acestui aspect ne ajută să înțelegem voința legiuitorului și conținutul politicii penale prin care se voiește prevenirea unui anumit tip de criminalitate.

Metode și materiale aplicate. La realizarea acestui studiu au fost aplicate următoarele metode de cercetare științifică: metoda analizei logice și a interpretării logice, metoda comparativă, metoda clasificării. Suportul științific al lucrării îl formează lucrările științifice ale cercetătorilor autohtoni și străini, precum și cadrul normativ incriminator autohton și străin.

Conținut de bază. În legislația penală a Republicii Moldova infracțiunea de *sustragere a substanțelor narcotice sau psihotrope*, este incriminată la art.217⁴, amplasat în Capitolul VIII din Partea specială a Codului penal. În limitele incriminatoare prevăzute de acest Capitol, legiuitorul prevede răspunderea penală pentru un grup distinct de fapte infracționale denumite *Infracțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale*.

Sistematizarea și incriminarea într-un capitol aparte a infracțiunilor de acest gen sunt dictate de necesitatea asigurării existenței și funcționării normale a societății, prin prisma protejării a două valori sociale: sănătatea publică și conviețuirea socială. Raționamentul de care s-a condus legiuitorul, atunci când a plasat incriminările destinate ocrotirii acestor două valori într-un singur capitol, se datorează gradului strâns de afinitate existent între conviețuirea socială și sănătatea publică. Fără o protejare eficientă a relațiilor

sociale referitoare la sănătatea publică, nu ar fi posibilă nici buna desfășurare a relațiilor de conviețuire socială [2, p. 6].

În acest sens, în literatura de specialitate se mai menționează că sănătatea publică este o valoare socială deosebit de importantă pentru relațiile de conviețuire socială și pentru toate relațiile sociale în general. Din punct de vedere uman, sănătatea publică înseamnă oameni cu o stare fizică și psihică bună, neafectată de boli. Din punct de vedere colectiv, sănătatea publică înseamnă, pe de o parte, totalitatea condițiilor și măsurilor menite să asigure cât mai pe deplin sănătatea unui grup social organizat – comună, oraș etc. –, iar pe de altă parte, starea pe care acel grup o are sub raportul sănătății sale. Din acest punct de vedere sănătatea publică este cu adevărat o valoare socială, o valoare colectivă, la care sun interesați toți membrii colectivității [3, p. 485].

Metoda științifică de care vom face uz pentru stabilirea locului incriminator al infracțiunii de sustragere sau extorcere a substanțelor narcotice o constituie metoda clasificării.

În general, clasificarea reprezintă o metodă științifică de cunoaștere, care are o importanță deosebită în instrumentarul științific, inclusiv și din domeniul juridico-penal. De către doctrina contemporană clasificarea este catalogată ca fiind un instrument firesc de sistematizare a obiectului de studiu, care permite cunoașterea realității obiective.

Se mai menționează că doar în baza unor criterii de clasificare bine definite se face posibilă delimitarea diferitelor entități penale, precum și determinarea naturii juridice a acestora. Prin urmare metoda clasificării are o importanță teoretico-practică semnificativă, întrucât aceasta constituie un element al activității umane, inclusiv și științific [4, p.7].

Studiul de drept comparat în materia infracțiunilor de referință, relevă o asemănare vădită între legislația penală a Republicii Moldova și a celei din Federația Rusă. În primul rând, această afinitate rezultă din însăși denumirea capitolelor în care sunt amplasate aceste fapte, denumirea marginală a cărora

este identică: *Infracțiuni contra sănătății publice și a conviețuirii sociale* [5; 6].

În cel de al doilea rând, chiar după conținutul lor juridic multe dintre infracțiunile din legislațiile penale menționate comportă similitudini. De exemplu, în legislația penală a Republicii Moldova legiuitorul descrie un număr de nouă fapte legate de traficul de droguri (art.217-219) [5], iar în C.pen al Federației Ruse sunt incriminate un număr de zece fapte de acest gen (art.228-233) [6].

Plecând de la aceste premise indubitabile, la abordarea problematicii clasificării *Infracțiunilor contra sănătății publice și a conviețuirii sociale* vom face referire, inclusiv la doctrina penală rusă existentă în materie.

În viziunea autorului B.Zdravomâslov infracțiunile analizate pot fi clasificate în două categorii. Primul grup de infracțiuni ce poate fi identificat după conținutul obiectului juridic special îl constituie *Infracțiunile contra sănătății publice*, care atentează, în principal la relațiile sociale condiționate de protejarea sănătății membrilor colectivității. Cel de al doilea grup, îl reprezintă *Infracțiunile ce atentează la conviețuirea socială*, adică la bunele moravuri existente în cadrul colectivității [7, p.279].

Un asemenea punct de vedere este promovat și în doctrina de specialitate autohtonă, menționându-se că infracțiunile incriminate în capitolul VIII din Partea Specială a C.pen. pot fi clasificate în două categorii:

- Infracțiuni contra sănătății publice (art.211-219 C.pen.);
- Infracțiuni contra conviețuirii sociale (art.220-222 C.pen.) [8, p.242-243].

Acest mod de abordare pare a fi întru totul justificat și rezultă de fapt, din însăși denumirea marginală a Capitolului VIII din Partea specială *Infracțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale*.

În contrast, în literatura juridică de specialitate, unii autori, cum ar fi L.Kruglikov, consideră că o asemenea grupare a infracțiunilor în cauză nu permite evidențierea conținutului obiectului juridic special, fapt care poate genera erori la încadrarea juridico-penală a acestora [9, p. 484].

În speță, același autor, reieșind din incriminările instituite în legislația penală a Federației Ruse, clasifică *Infracțiunile contra sănătății publice* în următoarele categorii:

- Infracțiuni contra sănătății publice cu caracter general;
- Infracțiuni legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor, a substanțelor otrăvitoare sau cu efect puternic;
- Infracțiuni contra sănătății publice săvârșite prin crearea unor organizații ce atentează la personalitatea și drepturile cetățenilor.

La rândul lor, *Infracțiunile contra conviețuirii sociale* sunt grupate în:

- Infracțiuni care atentează la principiile moralității sexuale;
- Infracțiuni care atentează la monumentele naturale și culturale;
- Infracțiuni care atentează la relațiile sociale condiționate de respectul față de cei decedați [9, p. 484-485].

Potrivit altor autori, infracțiunile de referință sunt grupate în următoarele categorii:

- 1) Infracțiuni contra sănătății publice, care la rândul lor se clasifică în două subgrupe:
 - infracțiuni contra sănătății publice legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope, cu efect puternic și otrăvitoare;
 - alte infracțiuni contra sănătății publice.
- 2) Infracțiuni contra conviețuirii sociale [10, p. 549; 11, p. 457].

În literatura de specialitate autohtonă, autorii S. Brînză și V. Stati clasifică infracțiunile incriminate la Capitolul VIII din Partea specială a C.pen. după cum urmează:

- Infracțiuni contra sănătății publice (art.211-216 C.pen.);
- Infracțiuni legate de traficul de substanțe narcotice, psihotrope, analoage sau precursori ai acestora (art.217-219 C.pen.);
- Infracțiuni care aduc atingere unor relații de conviețuire socială (art.220-222 C.pen.) [12, p.795].

Într-o altă opinie se consideră că in-

fracțiunile vizate pot fi clasificate în:

- Infracțiuni contra sănătății publice cu caracter general (art.213-216 C.pen.);
- Infracțiuni contra sănătății publice urmate de transmiterea unei boli venere sau de contaminarea cu maladia SIDA (art.211-212 C.pen.);
- Infracțiuni privind traficul ilicit de substanțe narcotice, psihotrope sau de analoage ale acestora. La rândul lor aceste fapte infracționale pot fi clasificate în două subcategorii: 1) infracțiuni de traficare a substanțelor narcotice, psihotrope sau a anloagelor acestora (atr.217 și 217¹ C.pen.); 2) infracțiuni care facilitează sau creează condiții pentru traficare substanțelor narcotice, psihotrope sau a anloagelor acestora (art.217²-219 C.pen.);
- Infracțiuni contra conviețuirii sociale (art.220-222 C.pen.) [2, p.12].

În accepțiunea noastră, urmează a fi promovat punctul de vedere potrivit căruia infracțiunile incriminate în Capitolul VIII din Partea specială a C.pen., urmează a fi clasificate în două categorii de bază:

- 1) Inffracțiuni contra sănătății publice (art.211-219 C.pen.);
- 2) Inffracțiuni contra conviețuirii sociale (aert.220-222 C.pen.).

Un prim argument care poate fi înaintat întru fundamentarea acestei poziții este că clasificarea acestor fapte în mai multe categorii nu este în acord cu înseși denumirea Capitolul VIII din Partea specială a C.pen.: *Infracțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale*. Din denumirea marginală utilizată de către legiuitorul autohton reiese, fără echivoc, că infracțiunile în cauză atentează la două valori sociale: *sănătatea publică și conviețuirea socială*. Anume pentru protejarea acestor valori sociale și a relațiilor sociale ce le sunt aferente, legiuitorul a instituit răspunderea penală pentru faptele incriminate Capitolul VIII din Partea specială a C.pen. al Republicii Moldova.

În cel de al doilea rând, identificarea altor grupe distincte de infracțiuni nu este justificată, întrucât acestea nu reprezintă altceva decât unele subcategorii a infracțiunilor contra sănătății publice. De exemplu, infracțiu-

nile legate de traficul de droguri (art.217-219 C.pen.) sunt infracțiuni care atentează la sănătatea publică prin prisma încălcării regimului de circulație a acestor substanțe. Totodată, datorită naturii relațiilor sociale pe care le periclitează, determinate de protecția regimului legal de circulație a drogurilor, aceste fapte pot forma un subgrup aparte de infracțiuni ce atentează la sănătatea publică.

Din atare considerente clasificarea infracțiunilor incriminate în Capitolul VIII din Partea specială a C.pen. urmează a fi realizată în baza a două criterii:

- natura valorilor sociale periclitare sau vătămate prin realizarea conduitei infracționale. În acest sens, după cum s-a menționat mai sus, din denumirea marginală a Capitolului VIII reiese că acesta încorporează incriminări destinate protejării a două valori sociale: **sănătatea publică și conviețuirea socială**;

- natura relațiilor sociale periclitare sau vătămate prin de infracțiuni care atentează la aceiași valoare socială. După cum se menționează, pe bună dreptate, în doctrină infracțiunile care atentează la una și aceiași valoare socială (care după caz, poate fi sănătatea populației sau conviețuirea socială) sub aspectul obiectului juridic nemijlocit de atentare se deosebesc pe orizontală prin natura relațiilor sociale care îi determină existența [13, p.78]. Spre exemplu, sănătatea publică la infracțiunea de practicare ilegală a medicinei sau a activității farmaceutice (art. 214 C.pen.) afectează sănătatea publică prin prisma încălcării relațiilor sociale determinate de practicarea în condiții de legalitate a medicinei, pe când la cea de circulație ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a anloagelor cu scop de înstrăinare (aer.217¹), sănătatea publică este dăunată prin încălcarea relațiilor sociale privitoare la asigurarea legalității regimului de circulație a substanțelor menționate.

Astfel, putem deduce că *infracțiunile ce formează obiect de preocupare în cadrul acestui studiu pot fi clasificate în baza unui criteriu de principal, determinat de valoarea socială asupra căreia se atentează prin comiterea faptei și subclasificate în baza unui criteriu*

suplimentar, determinat de natura relațiilor sociale care se situează și se formează în jurul uneia și aceleiași valori sociale.

Concluzii. Plecând de la premisele invocate mai sus, considerăm că **infracțiunile contra sănătății** publice pot fi, clasificate în următoarele subcategorii:

1. Infracțiuni contra sănătății publice cu caracter general. Din categoria acestora fac parte infracțiunile care atentează la relațiile sociale din diferite domenii de activitate umană destinate ocrotirii sănătății publice (art.211-216 C.pen.). În esență aceste infracțiuni constau fie în încălcarea anumitor reguli de precauție (de exemplu, transmiterea unei boli venerice, răspândirea bolilor epidemice etc.), fie a condițiilor de exercitare a anumitor activități (cum ar fi, de exemplu, producerea, transportarea, păstrarea, comercializarea, oferirea cu titlu oneros sau gratuit a produselor (mărfurilor), prestarea serviciilor, periculoase pentru viața sau sănătatea consumatorilor). Totodată, în funcție de semnele subiectului infracțiunii aceste infracțiuni pot fi divizate în:

a. *Infracțiuni contra sănătății publice săvârșite de subiecți generali.* În această clasă se înscriu: publicitatea în scopul obținerii ilegale de organe, țesuturi sau celule umane sau privind donarea ilicită a acestora (art.213¹ C.pen.); practicarea ilegală a medicinei sau a activității farmaceutice (art.214 C.pen.); producerea sau comercializarea medicamentelor contrafăcute (art.214¹ C.pen.); răspândirea bolilor epidemice (art.215 C.pen.); producerea, transportarea, păstrarea, comercializarea, oferirea cu titlu oneros sau gratuit a produselor (mărfurilor), prestarea serviciilor, periculoase pentru viața sau sănătatea consumatorilor (art.216 C.pen.).

b. *Infracțiuni contra sănătății publice săvârșite de subiecți speciali.* În acest registru pot fi catalogate: transmiterea unei boli venerice (art.211 C.pen.); contaminarea cu maladia SIDA (art.212 C.pen.); încălcarea din neglijență a regulilor și metodelor de acordare a asistenței medicale (art.213 C.pen.).

2. Infracțiuni contra sănătății publi-

ce legate de traficul ilicit de substanțe narcotice, psihotrope sau de analoage ale acestora (art.217-219 C.pen.).

În mod convențional aceste fapte pot fi clasificate în două subcategorii:

a. *Infracțiuni de traficare a substanțelor narcotice, psihotrope sau a anloagelor acestora.* La această categorie sunt atribuite două infracțiuni: circulația ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a anloagelor lor fără scop de înstrăinare (art.217 C.pen.) și circulația ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a anloagelor lor în scop de înstrăinare (art.217¹ C.pen.). În baza acestui model incriminator legiuitorul moldovean a dat expresie unei individualizări legale pentru faptele de traficare a drogurilor. Legiuitorul, de bună seamă, a considerat că traficul ilicit al substanțelor menționate, orientat spre înstrăinarea lor, prezumă un grad prejudiciabil sporit față de aceeași faptă săvârșită fără un asemenea scop. Din atare considerente, fapta incriminată la art.217¹ C.pen. este sancționată mai aspru în raport cu cea pedepsită la art.217 C.pen.

b. *Infracțiuni care facilitează sau creează condiții pentru traficarea substanțelor narcotice, psihotrope sau a anloagelor acestora.* Din rândul acestor fapte de pericol fac parte: circulația ilegală a precursorilor în scopul producerii sau prelucrării substanțelor narcotice, psihotrope sau a anloagelor lor (art.217² C.pen.); circulația ilegală a materialelor și utilajelor destinate producerii sau prelucrării substanțelor narcotice, psihotrope sau a anloagelor lor (art.217³ C.pen.); sustragerea sau extorcarea substanțelor narcotice sau psihotrope (art.217⁴ C.pen.); consumul ilegal public sau organizarea consumului ilegal de substanțe narcotice, psihotrope sau de analoage ale acestora (art.217⁵ C.pen.); introducerea ilegală intenționată în organismul altei persoane, împotriva voinței acesteia, a substanțelor narcotice, psihotrope sau a anloagelor acestora (art.217⁵ C.pen.); prescrierea ilegală sau încălcarea regulilor de circulație a substanțelor narcotice sau psihotrope (art.216 C.pen.); organizarea ori în-

treținerea speluncilor pentru consumul substanțelor narcotice sau psihotrope (art.219 C.pen.). În esență, faptele infracționale menționate nu presupun traficarea nemijlocită a drogurilor, ci constau în crearea de condiții prielnice sau în facilitatea traficării acestora.

Mai este de menționat că pot fi identificate trei fapte penale care atentează la relațiile de conviețuire socială private *stricto-sensu*: proxenetismul (art.220 C.pen.); distrugerea sau deteriorarea intenționată a monumentelor de istorie și cultură (art.221 C.pen.); profanarea mormintelor (art.222 C.pen.).

Prin prisma celor menționate, putem concludiona că infracțiunea de sustragere a substanțelor narcotice sau psihotrope poate fi atribuită la categoria infracțiunilor contra sănătății publice, care atentează la regimul de circulație a substanțelor narcotice sau psihotrope. În același timp este semnificativă și constatarea potrivit căreia, sustragerea sau extorcarea substanțelor narcotice nu este o infracțiune care vizează traficarea propriu-zisă a drogurilor, ci o infracțiune care facilitează sau creează condiții pentru traficarea acestora.

Referințe bibliografice:

1. Monitorul Oficial al R. Moldova nr.161-163 din 03.12.2005.
2. Cojocar R.Gr. Infracțiuni contra sănătății publice și a conviețuirii sociale. Seria: Drept penal (Partea specială). Chișinău: Tipografia Ștefan cel Mare, Chișinău, 2014.
3. Dongoroz V., Fiodor I., Kahane S. etc. Explicații teoretice ale Codului penal român, ediția a II-a, vol.-IV. București: Ed. All Beck, 2003.
4. Кузнецов А., Маршакова Н., Идрисов К., Классификация преступлений против правосудия как объект научного исследования. Российский судья, 2007 г., nr.1.
5. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al R.Moldova nr.128-129/1012 din 13.09.2002. Republicat în: Monitorul Oficial al R.Moldova nr.72-74/195 din 14.04.2009.
6. Уголовный кодекс Российской Федерации от 13.06.96 n 63-фз (ред. от 03.02.2014 с изменениями, вступившими в силу с 15.02.2014).
7. Уголовное право Российской Федерации. Особенная часть, под. ред. Б. В. Здравомыслова. Москва: 1996.
8. Borodac A., Manual de drept penal. Partea specială, Tipografia Centrală, Chișinău, 2004.
9. Уголовное право России. Часть особенная. Учебник для вузов. 2-е издание переработанное, под. ред. Л. Л. Кругликова, Москва: Волтер Клувер, 2004.
10. Уголовное право. Особенная часть. Учебник для ВУЗОВ. Под. ред. Козаченко И. Я., Незнамова З. А., Новоселов Г. П. Москва: Изд. Норма-Инфра, 2001.
11. Максимов С.В., Энгельгардт А.А. Уголовное право. Особенная часть: Учебник Под ред. проф. Л.Д. Гаухмана и проф. С.В. Максимова. 2-е изд., перераб., доп. Москва: Изд-во Эксмо, 2005.
12. Brînză S., Stati V., Drept penal. Partea specială, Tipografia Centrală, vol.-I, Chișinău, 2011.
13. Cușnir V., Carp S. etc. Studiu selectiv în materie de drept penal. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al R. Moldova, 2004.

Despre autor

Secrieru SERGIU,
doctorand,
e-mail: secrieru07@mail.ru
tel.: 069104028

About author

Secrieru SERGIU,
PhD student,
e-mail: secrieru07@mail.ru
tel.: 069104028

CZU:343.346

NATURA JURIDICĂ A FAPTEI DE ÎNCĂLCARE A REGULILOR DE SIGURANȚĂ A TRAFICULUI RUTIER

Ion SLISARENCO,

master în drept, doctorand, lector universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Determinarea naturii juridice distincte a faptei de încălcare a regulilor de siguranță a traficului rutier de faptele de vătămare a sănătății și de provocare a decesului persoanei din imprudență ca rezultat al încălcării regulilor de siguranță a traficului rutier, în contextul legislației naționale are o importanță deosebită. Distingerea legislativă a acestor fapte va asigura doza de claritate necesară atât pentru teoria dreptului penal, cât și pentru stabilirea și soluționarea problemelor care apar în practica judiciară.

Cuvinte-cheie: *trafic rutier, accident rutier, regulă de siguranță, vătămare a sănătății, lipsire de viață, imprudență.*

THE LEGAL NATURE OF THE INFINGEMENT OF THE ROAD TRAFFIC SAFETY RULES

Ion SLISARENCO,

master in law, PhD student, university lecturer,
Academy „Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

Determining the distinct legal nature of the violation of road safety rules from the health damages or for manslaughter as a result of violation of road safety rules, is of utmost importance in the national legal framework. Legislative distinction of these acts will ensure the required dose of clarity in terms of criminal legislation theory as well as for the identifying and solving the problems that emerge in caselaw.

Keywords: *road traffic, road accident, safety rule, health damage, manslaughter, imprudence.*

Introducere. Orice societate există și evoluează pe baza unor reguli de conduită protejate de norme morale, de tradiții, de obiceiuri precum și de norme juridice. Toate acestea formează un sistem unitar ce reglementează raporturile sociale și relațiile ce se desfășoară în jurul lor. În cadrul acestui sistem, ce guvernează comportamentul în societate, un rol important îl au normele juridice care impun membrilor societății un anumit comportament în raporturile pe care aceștia le stabilesc cu semenii lor sau cu organismele sociale și a căror încălcare atrage după sine o anumită formă de răspundere juridică: penală, contravențională, civilă, de dreptul mediului, disciplinară.

Regulile de siguranță a traficului rutier la fel constituie parte integrantă în cadrul regulilor de comportament în societate și con-

tribuie în mod nemijlocit la asigurarea unui climat lipsit de primejdii pe drumurile publice în desfășurarea traficului rutier pentru toți membrii comunității. Aceste reguli sunt opozabile pentru toți participanții la traficul rutier în virtutea actelor normative care le consfințesc și le impun membrilor societății ca fiind imperative. Încălcarea regulilor de siguranță a traficului rutier constituie abateri inadmisibile într-o societate democratică și necesită a fi prevenite, combătute și sancționate în modul prevăzut de actele normative și față de acestea trebuie manifestată toleranța zero.

Societatea este în drept să se apere și să ia măsuri, prin organele de stat specializate, față de orice persoană care încalcă regulile de conviețuire socială protejate prin normele de drept.

Orice încălcare (nerespectare) a normelor juridice, atrage după sine răspunderea juridică a persoanei care a săvârșit-o, ce diferă în funcție de natura juridică a faptei prejudiciabile săvârșite, de natura juridică a normei care interzice sau prescrie această faptă, caracteristica și importanța valorilor sociale protejate, pericolului social al faptei etc.

Formele răspunderii juridice, decurg în mod obiectiv din săvârșirea unei fapte ilicite, care naște dreptul statului de a aplica sancțiunea prevăzută de norma juridică încălcată și obligația făptuitorului de a suporta consecințele faptei comise.

Fiecare încălcare a normelor juridice pune în pericol sau lezează o anumită valoare socială, aduce atingere unor relații sociale sau interese ocrotite de ele. În funcție de pericolul social al acestor încălcări și de natura relațiilor și intereselor lezate, faptele ilicite se clasifică în: infracțiuni, contravenții, delikte, abateri disciplinare etc. Legislația în vigoare a Republicii Moldova prevede răspunderea juridică pentru asemenea abateri în acte normative distincte precum C.pen. al RM, C.contr. al RM, C.civil al RM, C.muncii al RM ș.a.

De exemplu, Codul penal francez clasifică faptele (infracțiunile) penale în funcție de gravitatea lor în crime, delikte și contravenții [1].

Fapta juridică generatoare de răspundere contravențională se numește „contravenție”, care este un fenomen complex având următoarele aspecte: material, uman, social, moral-politic și juridic [2, p. 12], iar cea care atrage după sine aplicarea răspunderii penale constituie „infracțiune”.

CtEDO, în Hotărârea pe cauza *Zolotukhin vs. Rusia* din 10.02.2009, a reiterat faptul că sfera definită „contravențională” în sistemul de drept al Rusiei ca și în alte sisteme similare (cum este și cel din Republica Moldova) cuprinde anumite infracțiuni care au conotație penală, dar sunt prea banale

pentru a fi reglementate de dreptul și procedura penală [3].

Astfel, învinuirea de săvârșirea unei contravenții echivalează cu o acuzație în materie penală în sensul art.6 din CEDO (a se vedea Hotărârea CtEDO *Ziliberberg vs. Moldova* din 1 februarie 2005 §29-35, Hotărârea CtEDO *Guțu vs. Moldova* din 7 iunie 2007 §51). Ținând cont de faptul că standardele CtEDO în materie penală sunt aplicabile și în sfera definită „contravențională” în sistemul de drept al Republicii Moldova, menționăm că doar cadrul legislativ național delimitează faptele prejudiciabile în infracțiuni și contravenții, CtEDO apreciindu-le ca fiind situații ce necesită a fi examinate pe poziție de egalitate, iar în procesul contravențional să fie aplicabile standardele prevăzute pentru procesul penal.

Supportul metodologic și teoretico-științific al cercetării de față îl constituie un complex de metode general-științifice, bazate pe cunoștințe juridico-penale, care au asigurat unitatea analizei gnoseologice a subiectului supus investigării în întreaga complexitate a sa. Dintre procedeele logice și metodele aplicate am evidențiat analiza și sinteza, abstractizarea și generalizarea, inducția și deducția, metoda sistemică, comparativă, s-a apelat la un șir de principii filosofice generale, ca: obiectivitatea, legătura dintre teorie și practică.

Rezultate obținute și discuții. Determinarea naturii juridice a faptei de încălcare a regulilor de siguranță a traficului rutier în contextul legislației naționale are o importanță deosebită.

După cum am menționat anterior, prin conținutul legal al incriminărilor privind siguranța traficului rutier și privind viața și sănătatea persoanei prejudiciate ca rezultat al încălcării regulilor de siguranță a traficului rutier, legiuitorul atât în C.pen., cât și în C.contr. al RM a admis utilizarea unor expresii și chiar modalități de înfăptuire a anu-

mitor infracțiuni/contravenții care nu numai că nu aduc un plus de garanție, de siguranță în traficul rutier, ba chiar mai mult, conduc la o interpretare neunitară a normei de incriminare și la crearea unei practici judiciare diferite pentru aceleași situații de fapt.

Drept exemplu în acest sens putem menționa următoarele cazuri din practica judiciară: „*Inculpatul X, la data de 31.03.2016 aproximativ la ora 09.20 deplasându-se cu bicicleta de model „Spirit”, pe str. Kiev nr.4, din direcția str. Bogdan Voievod spre str. Tudor Vladimirescu mun. Chișinău, manifestând neatenție față de trafic și încredere exagerată în sine, a încălcat cerințele RCR, și anume: prevederile pct.109 alin.(1) al RCR, potrivit căruia „conducătorii de biciclete, ciclomotoare, vehicule cu tracțiune animală, călăreții trebuie să circule pe drumul public numai într-un singur rând, menținând în timpul deplasării, în raport cu marginea din dreapta a carosabilului, un interval nu mai mare de 1 m, fiind îmbrăcați în vestă de protecție-avertizare fluorescent-reflectorizantă”, precum și cerințele marcajului rutier 1.14.1 „trecere pentru pietoni” al RCR, iar drept urmare a încălcărilor în cauză, la trecerea pentru pietoni, a tamponat pietonul Y, care traversa regulamentar strada la trecerea cu circulația dirijată pentru pietoni de la dreapta spre stânga, relativ deplasării bicicletei. În urma impactului, pietonului Y i-au fost provocate potrivit raportului de expertiză medico-legală nr.xxx/D din 28.04.2016, „traumă cranio-cerebrală închisă, manifestată prin contuzia cerebrală, fractura osului occipital pe dreapta cu implicarea ambelor lamele, care prezintă pericol pentru viață și se califică ca vătămare gravă”. Astfel, prin acțiunile sale, X, a săvârșit infracțiunea prevăzută de art.269 Cod penal – încălcarea de către alt participant la trafic a regulilor privind menținerea ordinii și securitatea circulației, acțiuni ce au provocat urmările indicate în art.264 C.pen al RM, adică vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății” [5]. Astfel, instanța de*

judecată a încadrat acțiunile făptuitorului în baza art. 269 C.pen. al RM, adică „încălcare de către pasager, pieton sau alt participant la trafic a regulilor privind menținerea ordinii și securitatea circulației, dacă aceasta a provocat urmările indicate la art. 264, identificând în biciclist un alt participant la trafic, ca subiect obligat să respecte regulile de siguranță a traficului rutier, ca în cazul asemănător ce urmează instanța de judecată să încadreze juridic cu totul altfel acțiunile făptuitorului: „*Inculpatul D.C., la data de 11 iulie 2010, aproximativ la orele 19.00, deplasându-se cu bicicleta prin parcul Valea Trandafirilor în mun. Chișinău, din imprudență a tamponat-o pe O.C., în urma căruia ultima s-a ales, conform raportului de expertiză medico-legală nr.xxx/D din 15 septembrie 2010, cu vătămări corporale sub formă de traumă cranio-cerebrală deschisă severă manifestată prin fractura osului frontal și masivului facial; hemopansinuită post traumatică, subluxație Ch1 spre stânga post traumatică, hemoragie subarahnoidiană, edem cu excoriații multiple ale feței, plăgi contuze ale capului și feței, care prezintă pericol pentru viață și în baza acestui criteriu se califică ca vătămări corporale grave. Organul de urmărire penală a calificat acțiunile lui D.C. în baza art.157 C.pen. al RM, ca vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății cauzată din imprudență” [4].*

Analiza acestor două studii de caz preluate din practica judiciară ne demonstrează că instanțele de judecată admit aplicarea răspunderii pentru aceeași faptă prejudiciabilă în baza unor infracțiuni diferite care au o natură juridică distinctă, obiecte distincte de atentare, fapt datorat imperfecțiunii legii penale și neglijarii regulilor fundamentale de calificare juridică a unei infracțiuni.

Lipsa unei distincții evidente dintre fapta de încălcare a regulilor de siguranță a traficului rutier și faptele de vătămare a sănătății precum și de provocare a decesului persoanei din imprudență ca rezultat al încăl-

cării regulilor de siguranță a traficului rutier generează un șir de probleme care apar în procesul de aplicare a răspunderii contravenționale/penale pentru aceste fapte, – situație care se datorează, în primul rând, existenței în două acte normative distincte (C.contr. al RM și C.pen. al RM) care prevăd două tipuri de răspundere juridică diferită a răspunderii pentru una și aceeași faptă: „încălcarea regulilor de siguranță a traficului rutier”, chiar dacă aceasta este prezentată sub diferite noțiuni mai mult sau mai puțin cuprinzătoare, însă, în esență, voința legiuitorului fiind cea de a reflecta prin acestea una și aceeași faptă săvârșită de unii și aceiași făptuitori numiți conducători de vehicul în cazul art.242 C.contr. al RM sau conducători ai mijlocului de transport în cazul art.264 C.pen. al RM, – noțiuni care la fel nu coincid după conținut și întinderea lor de reglementare; persoană responsabilă pentru starea tehnică sau pentru exploatarea mijloacelor de transport, persoană cu funcție de răspundere ori persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau o altă organizație nestatală responsabilă de respectarea regimului de lucru al șoferilor sau mecanizatorilor în cazul art.265 C.pen. al RM; pieton, pasager, alt participant la trafic în cazul art.269 C.pen. al RM.

Practica judiciară existentă, care reflectă de fapt situațiile din realitatea obiectivă, ne demonstrează că de multe ori, ca rezultat al încălcării regulilor de siguranță a traficului rutier, se provoacă victimelor din imprudență vătămări sănătății de grad diferit fie chiar survine decesul persoanei, care cad sub incidența atât a C. pen. al RM, cât și a C. contr. al RM. Soluția corectă în asemenea caz ar fi calificarea acțiunilor făptuitorului în raport cu fiecare victimă, ceea ce ar implica calificarea juridică în baza unui concurs ideal dintre infracțiune și contravenție. Însă art. 441 C.contr. al RM nu admite o atare variantă de încadrare juridică. Alin. (1) lit. e) al aceluiași

articol stipulează că procesul contravențional nu poate fi pornit, iar dacă a fost pornit, nu poate fi efectuat și va fi încetat în cazurile în care pentru același fapt este pornită urmărirea penală.

Instituția concursului ideal dintre o contravenție și o infracțiune nu este nici prevăzută, nici definită de legislația în vigoare. Doctrina penală precum și practica judiciară recunoaște doar situațiile de concurs real dintre infracțiuni și contravenții, situații care își găsesc reflectarea și în practica de transpunere în viață a normelor de drept.

Un exemplu în acest sens ar putea servi următorul caz din practica judiciară: „*Inculpatul U.O., fiind deținător al permisului de conducere de categoria „B,C,D,E”, la data de 12 martie 2017, aproximativ ora 20.20 min., aflându-se la volanul microbuzului de model „Mercedes 311 CDI” cu n/i XX și deplasându-se pe str. Chișinăului, Cricova, mun. Chișinău, ajungând în preajma imobilului nr.44, manifestând neatentie față de trafic și încredere exagerată în sine, a încălcat cerințele RCR, Anexa nr.1 la Hotărârea Guvernului nr.357 din 13.05.2009, și anume: prevederile pct.3 al RCR, în conformitate cu care, „participanții la trafic sunt obligați să respecte regulile de circulație, semnificația mijloacelor și prin acțiunile lor să nu cauzeze prejudicii altor participanți la trafic, să nu-i expună pericolului”, prevederile pct.10 alin.(1) lit.b) al RCR, în conformitate cu care, „persoana care conduce un vehicul trebuie: ...b) să posede cunoștințe și să execute cerințele RCR, precum și să posede dexteritatea necesară de a conduce în siguranță vehiculul pe drum, prevederile pct.45 al RCR, în conformitate cu care „conducătorul trebuie să conducă vehiculul în conformitate cu limita de viteză stabilită, ținând permanent seama de următorii factori: a) starea psihofiziologică ce influențează atenția și reacția; b) dexteritatea în conducere care i-ar permite să prevadă situațiile periculoase; c) starea tehnică a vehiculului și particularită-*

țile încărcăturii; d) situația rutieră; iar drept urmare a încălcărilor enunțate mai sus nu a făcut față conducerii mijlocului de transport, nu a apreciat corect situația rutieră, nu a ținut cont de dexteritate în conducere care i-ar permite să prevadă situațiile periculoase și ca urmare a pierdut controlul volanului și s-a tamponat în obstacol, în copac, iar prin inerție, autovehiculul a fost proiectat în gardul de cărămidă. În consecință, în urma impactului, pasagerului de pe bancheta din față B.A., conform raportului de expertiză medico-legală nr.xxx/D din 11.04.2017, i-au fost provocate leziuni corporale sub formă de „edem moderat în regiunea antebrațului drept, care a fost cauzat în urma acțiunii traumatice a unui obiect contondent dur sau la lovire de acesta, posibil în timpul și circumstanțele indicate, ce **se califică drept vătămare neînsemnată**”; pasagerului de pe bancheta din spate L.A., conform raportului de expertiză medico-legală nr.xxx/D din 26.04.2017, i-au fost provocate leziuni corporale sub formă de „fractura oaselor nazale, plagă în regiunea feții, care au fost cauzate în urma acțiunii traumatice a unui obiect dur, posibil în timpul și circumstanțele indicate, condiționează dereglarea sănătății de scurtă durată și în baza acestui criteriu **se califică ca vătămare ușoară**”; pasagerului de pe bancheta din spate, G.A., conform raportului de expertiză medico-legală nr.xxx/D din 12.04.2017, i-au fost provocate leziuni corporale sub formă de „traumă cranio-cerebrală închisă manifestată prin comotie cerebrală, plagă contuză regiunea buzei superioare, fractură coronară totală a dinților 11.12, care condiționează dereglarea sănătății de scurtă durată și în baza acestui criteriu **se califică drept vătămare ușoară**”; pasagerului de pe bancheta din spate M.A. conform raportului de expertiză medico-legală nr.xxx/D din 25.04.2017. i-au fost provocate leziuni corporale sub formă de „fractura polului inferior al rotulei stângi fără deplasare, plagă contuză la nivelul gambei stângi, care au fost cauzate în

urma acțiunii traumatice a unui obiect contondent dur sau la lovire de un astfel de obiect, posibil în timpul și circumstanțele indicate, condiționează dereglarea sănătății de lungă durată și în baza acestui criteriu **se califică drept vătămare medie**. Instanța de judecată a recunoscut vinovat pe U.O. de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.264 alin.(1) C. pen. al RM și i-a stabilit o pedeapsă sub formă de amendă în mărime de 500 (cinci sute) unități convenționale, fără privarea de dreptul de a conduce mijloacele de transport” [6].

Făcând o analiză a acestui studiu de caz, constatăm că instanța de judecată, a calificat acțiunile făptuitorului în baza art. 264 alin.(1) C. pen. al RM, doar ca infracțiune, și anume cea de „Încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport, încălcarea ce a cauzat din imprudență o vătămare medie a integrității corporale sau a sănătății”, fără a invoca o calificare suplimentară și în baza art. 242 C. contr. al RM „Încălcarea de către conducătorul de vehicul a regulilor de circulație rutieră soldată cu cauzarea de vătămări corporale ușoare victimei sau cu deteriorarea considerabilă a vehiculelor, a încărcăturilor, a drumurilor, a instalațiilor rutiere, a altor instalații sau a altor bunuri”, fapt necesar datorită imperativului de a da o apreciere juridică a faptei prejudiciabile și în raport cu celelalte victime, care nu au suferit vătămări medii ale sănătății ci doar vătămări neînsemnate și ușoare ale sănătății.

În situația de față, vătămarea sănătății de diferit grad a patru victime, prezența în două acte normative separate a răspunderii juridice distincte pentru provocarea acestor vătămări sănătății de grad diferit, și lipsa unui cadru legislativ care ar prevedea posibilitatea aplicării răspunderii pentru cauzarea uneia și aceeași vătămare a sănătății asupra a două sau mai multor persoane, impune ca fiind imperativă calificarea acestor fapte în

baza unui concurs dintre infrafracțiune și contravenție.

Însă, conform regulilor existente și statuate, care se aplică axiomatic, se impune organelor de drept să încadreze juridic această faptă doar în baza unui singur act normativ deși situația reală întâmplată în realitatea obiectivă, multitudinea, natura și gradul diferit al urmărilor prejudiciabile, numărul victimelor dictează o cu totul altă calificare juridică. Actualele practici de calificare juridică a faptelor de încălcare a regulilor de siguranță a traficului rutier precum și a celor de vătămare a sănătății fie de provocare a decesului persoanei din imprudență ca rezultat al încălcării regulilor de siguranță a traficului rutier nici pe departe nu asigură satisfacția procesuală a victimelor acestor fapte ilegale, atât din punctul de vedere al examinării efective a situației de fapt urmată de tragerea la răspundere penală sau contravențională a făptuitorului, cât și din perspectiva aprecierii și stabilirii calității procesuale a victimelor acestor fapte precum și din considerentul despăgubirii corespunzătoare a acestora.

Un alt exemplu din practica judiciară, care la fel ne demonstrează că regulile și practicile aplicate la momentul actual nu asigură o calificare justă a faptelor prejudiciabile ce constituie obiectul nostru de studiu, este următorul studiu de caz: „La data de 04.04.2017, aproximativ la ora 17.20 min., conducătorul auto R.V., conducând autoturismul de model „Volkswagen Passat” cu numerele de înmatriculare xxx zzz, avându-1 în calitate de pasager în salonul automobilului pe cet. J.I., care se afla pe bancheta pasagerului din față, se deplasa în mun. Chișinău pe șos. Hâncești din direcția str. Miorița în direcția str. Sihastrului din mun. Chișinău.

În timpul deplasării pe strada indicată, ajungând în regiunea blocului administrativ al Ministerului Apărării R. Moldova, nu a manifestat prudență sporită la trafic, nu a ținut cont de totalitatea factorilor ce caracte-

alizează condițiile rutiere, intensitatea și nivelul de organizare a traficului rutier, de care trebuie să țină cont fiecare conducător la determinarea vitezei, benzii de circulație și modalității de conducere a vehiculului, prin ce a încălcat cerințele pct.45 (1) și (2) al RCR, conform căruia „conducătorul trebuie să conducă vehiculul în conformitate cu limita de viteză stabilită, ținând permanent seama de următorii factori: a) starea psihofiziologică ce influențează atenția și reacția; b) dexteritatea în conducere care i-ar permite să prevadă situațiile periculoase; c) starea tehnică a vehiculului și particularitățile încărcăturii; d) situația rutieră; iar în cazul în care apar obstacole ce pot fi observate de conducător, el trebuie să reducă viteza sau chiar să oprească pentru a nu pune în pericol siguranța traficului”, conducea automobilul cu viteză sporită pentru acel sector de drum, fapt pentru ce a încălcat și prevederile pct. 47. 1) lit. a) din RCR, care indică „limitele maxime de viteză a vehiculelor pe drumurile publice, în localități sunt 50 km/h, ...”, la fel a încălcat și cerințele pct.10 (1) lit. b) al RCR care prevede că; „persoana care conduce un vehicul trebuie să posede cunoștințe și să execute cerințele prezentului Regulament, precum și să posede dexteritatea necesară de a conduce în siguranță vehiculul pe drum” și ca urmare la apariția obstacolului pe carosabil și ca consecință a vitezei excesive a pierdut controlul conducerii automobilului și ca rezultat cu partea frontală față stângă a automobilului pe care îl conducea, a comis tamponarea în partea din spate dreapta a autoturismului de model Honda CRV cu numerele de înmatriculare xxx zzz, condus de cet. B.V., care se afla în deplasare în aceeași direcție pe banda a II-a și a preselectat direcția de deplasare pe banda I.

În urma accidentului în traficul rutier, **mijloacele de transport indicate au fost tehnic deteriorate**, iar pasagerul din habitacul automobilului Volkswagen Passat, J.I., potrivit concluziei indicate în raportul de expertiză medico-legală nr.xxx/D din 27.04.2017, s-a

ales cu **leziuni corporale medii** sub formă de fractură metafizară distală, a ambelor oase a antebrațului, cu angulara fragmentelor”. Astfel, prin acțiunile sale, R.V., a comis încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport, încălcare ce a cauzat din imprudență o vătămare medie a integrității corporale sau a sănătății, adică a comis o infracțiune prevăzută de art.264 alin.(1) C.pen. al RM” [7].

Făcând o analiză a studiului de caz descris mai sus, a cauzei penale și a hotărârii instanței de judecată pe seama acestei spețe, am ajuns la concluzia că organul de urmărire penală și instanța de judecată nu au ținut cont de faptul că în urma accidentului în traficul rutier, ambele mijloace de transport au fost tehnic deteriorate, ceea ce semnifică că, în raport cu persoana B.V., inculpatul R.V. a săvârșit contravenția prevăzută de art. 242 C. contr. al R.M. alin. (2) și anume „Încălcarea de către conducătorul de vehicul a regulilor de circulație rutieră soldată cu deteriorarea considerabilă a vehiculelor, a încărcăturilor, a drumurilor, a instalațiilor rutiere, a altor instalații sau a altor bunuri”, însă organul de urmărire penală și instanța de judecată au dat o apreciere juridică a situației de fapt doar în raport cu victima căreia i s-a cauzat o vătămare medie a sănătății.

De altfel, C.pen. al RM nici nu prevede răspunderea penală pentru cauzarea daunelor materiale din imprudență ca rezultat al încălcării regulilor de siguranță a traficului rutier, iar art. 264 C. pen. al RM, nu absoarbe în sine și urmările prejudiciabile sub forma daunelor materiale de nici o mărime, încă din anul 2005, odată cu operarea modificărilor corespunzătoare în legea penală prin legea pentru modificarea art. 264 C.pen al RM nr. 45-XVI din 21.04.2005 conform căreia în dispoziția alin. (1), cuvintele „ori daune materiale în proporții mari” au fost excluse.

Cu atât mai mult, persoana B.V., în

situația de față, nici nu a fost recunoscut ca parte vătămată pe cauza penală intentată, ci a fost audiat doar ca martor, rămânând nesatisfăcut de examinarea cazului dat în raport cu daunele materiale suferite.

De fapt, calitatea specială a victimelor infracțiunii prevăzute de art. 264 C. pen. al RM îngustează cercul acestora doar la persoanele cărora, ca rezultat al încălcării regulilor de siguranță a traficului rutier, li s-au cauzat din imprudență, în funcție de modalitatea normativă concretă de săvârșire a infracțiunii:

- a) vătămarea medie a sănătății;
- b) vătămarea gravă a sănătății;
- c) decesul.

În această ordine de idei, persoanele cărora li s-a cauzat din imprudență, ca rezultat al încălcării regulilor de siguranță a traficului rutier, vătămări ușoare sau neînsemnate sănătății, fie daune materiale sub forma deteriorării neînsemnate sau considerabile a vehiculelor, a încărcăturilor, a drumurilor, a instalațiilor rutiere, a altor instalații sau a altor bunuri, nu pot constitui victime ale infracțiunii prevăzute de art. 264 C.pen. al RM, din mai multe considerente. În primul rând, vătămarile neînsemnate sau ușoare ale sănătății suferite de o persoană, nu pot fi absorbite de vătămarile medii sau grave ale sănătății suferite de o altă persoană, fie de decesul unei alte persoane. În al doilea rând, cauzarea daunelor materiale sub forma deteriorărilor neînsemnate sau considerabile a vehiculelor, a încărcăturilor, a drumurilor, a instalațiilor rutiere, a altor instalații sau a altor bunuri unei persoane, *apriori* nu pot fi absorbite de art. 264 C. pen. al RM.

Concluzii. Astfel, în atare situații, se impune calificarea distinctă a faptelor de vătămare a sănătății din imprudență de diferit grad și de provocare a decesului din imprudență și a faptelor de provocare din imprudență a daunelor materiale de diferit grad ca rezultat al încălcării regulilor de siguranță a

traficului rutier, ca infracțiuni și ca contravenții în concurs.

Considerăm că soluția rezolvării tuturor acestor disensiuni va fi în identificarea naturii juridice și în legiferarea distinctă a faptei de încălcare a regulilor de siguranță a traficului rutier ca contravenție contra siguranței traficului rutier, iar a faptelor de vătămare neînsemnată și ușoară a sănătății cauzată din imprudență ca rezultat al încălcării regulilor de siguranță a traficului rutier ca contravenții contra sănătății persoanei și, în fine, a faptelor de vătămare medie și gravă a sănătății și de provocare a decesului persoanei din imprudență ca rezultat al încălcării regulilor de siguranță a traficului rutier ca infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei.

Anume această distingere legislativă va asigura doza de claritate necesară atât pentru teoria dreptului penal, cât și pentru stabilirea și soluționarea problemelor care apar în practica judiciară.

Referințe bibliografice

1. Criminal Code of the French Republic as of 2016, French version. art.111-1. http://www.legislationline.org/download/action/download/id/6382/file/France_CC_am2016_fr.pdf (vizitat la data de 24.03.2018).
2. Dongoroz V., Kahane S., Oancea I., Fodor I., Iliescu N., Bulai C., Stănoiu R., Explicații teoretice ale Codului penal român. Partea generală. Vol. I., București, Ed. Academiei, 1969, 436 p.
3. Hotărârea CtEDO pe cauza *Sergey Zolotukhin vs. Russia* 14939/03 Judgment 10.02.2009 https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=002-1693&file_name=002-1693.pdf&TID=thkbhnlzk (vizitat la data de 24.03.2018).
4. Sentința Judecătorei Chișinău din 03.11.2010. Dosarul nr.1-605/2010.
5. Sentința Judecătorei Chișinău din 04.11.2016. Dosarul nr.1-1250/2016.
6. Sentința Judecătorei Chișinău din 07.11.2017. Dosarul nr.1-1158/2017.
7. Sentința Judecătorei Chișinău din 21.12.2017. Dosarul nr.1-511/2017.

Despre autor

Ion SLISARENCO,
master în drept, doctorand,
lector universitar al Catedrei „Științe penale” a Facultății Drept, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al R. Moldova
e-mail: vanciu.jawa@mail.ru
tel.: 060292220

About author

Ion SLISARENCO,
master in law, PhD student,
university lecturer of the Department „Criminal Sciences” of the Law Faculty,
„Ștefan cel Mare” Academy of MIA of the Republic of Moldova
e-mail: vanciu.jawa@mail.ru
tel.: 060292220

CZU:343.9

PORNOGRAFIA INFANTILĂ: TENDINȚE ACTUALE ȘI DIMENSIUNI CRIMINOLOGICE

Efrosinia URSU,

doctorandă,

Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Pornografia infantilă este o consecință a exploatării sau abuzului sexual comis împotriva unui copil. Acesta poate fi definit ca orice mijloc de a descrie sau de a promova abuzul sexual al unui copil, inclusiv de imprimare și / sau audio, axat pe acte sexuale sau a organelor genitale ale copiilor.

Pornografia infantilă reprezintă o problemă majoră a spațiului virtual, care s-a extins cu ajutorul internetului, la nivel planetar. Fenomenul de pornografie infantilă are implicații economice și sociale adânci, afectând un număr mare de copii minori, care sunt supuși abuzurilor și exploatării sexuale.

Pornografia infantilă trebuie examinată și instrumentată în contextul acțiunilor de abuzare a copiilor, inclusiv cel al crimei organizate, care include prostituția și traficul de persoane.

Cuvinte-cheie: pornografie infantilă, exploatare sexuală, hărțuire sexuală, monedă de schimb, autoproducere.

INFANTILE PORNOGRAPHY: ACTUAL TRENDS AND CRIMINAL DIMENSIONS

Efrosinia URSU,

PhD student,

Academy „Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

Child pornography is a consequence of exploitation or sexual abuse against a child. It can be defined as any means of describing or promoting the sexual abuse of a child, including print and / or audio, focused on sexual acts or genital organs of children.

Child pornography is a major problem of virtual space that has expanded with the help of the internet at a planetary level. The phenomenon of child pornography has deep economic and social implications, affecting a large number of underage children who are subject to abuses and sexual exploitation.

Child pornography should be examined and handled in the context of child abuse actions, including organized crime, including prostitution and trafficking in human beings.

Keywords: child pornography, sexual exploitation, sexual harassment, exchange currency, self-production.

Introducere. În contextul dezvoltării și modernizării societății, inclusiv al utilizării frecvente a tehnologiilor informaționale, o nouă problemă majoră cu care se confruntă societatea este pornografia infantilă.

Fenomenul are implicații economice și sociale adânci, afectând un număr foarte mare de copii minori, care sunt supuși abuzurilor sexuale și exploatării. În această ordine de idei, pornografia infantilă a devenit o problemă gravă care necesită implementarea de către R. Moldova a unor măsuri eficiente de prevenire a acestui flagel social.

Analizând abuzul, exploatarea sexuală prin diferite procedee, inclusiv cele aflate în

sfera pornografiei și rețelilor tratamente aplicate minorilor ce se desfășoară în întreaga lume, se constată că victimizarea copiilor se menține la cote ridicate.

Pericolul care derivă din prezentarea pe internet a pornografiei infantile este deosebit de mare, avându-se în vedere faptul că numărul participanților la traficul din spațiul virtual este imens, acoperind practic întreaga planetă. Spre deosebire de materiale scrise, sau filme pe suport electronic, care au o arie și o viteză de răspândire restrânsă, postările pe internet au o viteză de răspândire incommensurabilă și instantanee[1, p.1].

Pornografia infantilă prin sisteme in-

formative reprezintă o provocare specială nu doar pentru reprezentanții autorităților care luptă împotriva fenomenului, ci pentru întreaga societate. Pentru a contribui eficient la diminuarea acestuia, reprezentanții poliției trebuie să colaboreze cu membrii societății, atât pentru identificarea și tragerea la răspundere penală a autorilor, cât și pentru inițierea de activități de informare și conștientizare a cetățenilor cu privire la riscuri și măsuri eficiente de prevenire.

La nivel operațional, complexitatea fenomenului pornografiei infantile și diversitatea modalităților concrete în care se comit aceste infracțiuni ridică probleme ofițerilor de urmărire penală, care se confruntă permanent cu noi provocări în acest domeniu determinate de dinamica situației operative. Potrivit estimărilor experților FBI, în orice moment, la nivel internațional, există cel puțin 50 000 de pedofili activi în mediul online, virtual. În același timp însă, milioane de copii din întreaga lume sunt activi pe Internet, prin accesarea unui calculator de acasă, de la școală, dintr-un loc public, de la un prieten etc., curiozitatea și tendința spre socializare împingându-i să vorbească și să se împrietenească online cu persoane pe care nu le cunosc fizic. Copiii pot avea beneficii educative și în planul dezvoltării psihosociale prin intermediul accesului online, însă în același timp trebuie să înțeleagă că pot fi și vulnerabili în fața unor forme de abuz și exploatare, la fel ca în viața reală. Pericolul este reprezentat de faptul că unele persoane, sub masca unui așa-zis „prieten”, pot fi pedofili, „prădători” sexuali, violatori sau alte categorii de psihopați cu interes sexual față de copii.

Principalele inovații și provocări privitoare la formele de manifestare a pornografiei infantile sunt reprezentate, printre altele, de: implicarea tot mai activă a crimei organizate în oferirea contra cost a unor imagini cu pornografie infantilă prin intermediul unor pagini web în sistem pay-per-view, utilizarea unor softuri informatice sofisticate care să

asigure anonimatul derulării unor activități ilicite în mediul online, precum și accesul în mediul infracțional offline la minori ce provin din țări, zone și medii sociale defavorizate, existând turiști sexuali, dar și facilitatori și producători de pornografie infantilă ce se deplasează în alte țări în care există ofertă vastă de minori ce vor fi supuși unor astfel de abuzuri [2, p.12].

Progresul tehnologic este unul îngrijorător, deoarece permite și va continua și mai mult să faciliteze producerea și diseminarea online a pornografiei infantile și a violenței sexuale împotriva copiilor, în direct și în timp real, permițând mai multor abuzatori și consumatori de pornografie să participe în mod activ sau pasiv la comiterea faptelor din diverse locuri ale mapamondului. Structura și modul de funcționare a Internet-ului face extrem de dificilă ținerea sub control a pornografiei infantile. De exemplu, dacă o pagină web ori un newsgroup cu conținut ilegal va fi închis, imediat va fi inițiat un altul, care să ocupe locul lăsat liber. De asemenea, rețelele P2P care permit conexiunea directă între utilizatori, fără existența unui server central, facilitează distribuția și consumul de pornografie infantilă online.

Pornografia infantilă pe internet este o amenințare globală. În consecință, cooperarea internațională a statelor în direcția prevenirii și combaterii fenomenului este o necesitate. Un element-cheie în capturarea infractorilor implicați în activități de pornografie infantilă prin internet este colaborarea între autoritățile și agențiile internaționale, europene și naționale. Una dintre cele mai mari dificultăți în prevenirea și combaterea abuzului sexual asupra copilului și a pornografiei infantile prin intermediul internetului este natura internațională și multi-jurisdicțională a acestor forme de criminalitate [2, p.14].

De asemenea, o altă problemă identificată este aceea că foarte puține victime ale acestor forme de abuz sunt identificate și au acces la justiție și la servicii terapeutice, psihologice, de asistență socială etc. Baza de

date a Interpol-ului cu imagini ale abuzurilor conține fotografii a peste 20000 de copii care au fost abuzați sexual. La nivel global însă, mai puțin de 10% dintre acești copii au fost identificați, fiind necesară în opinia noastră dezvoltarea unor modele de bune practici privind identificarea copiilor victime ale pornografiei infantile online. Identificarea și localizarea copiilor abuzați pentru producerea de imagini cu pornografie infantilă reprezintă provocări majore pentru agențiile de aplicare a legii, dar și pentru alte agenții de protecție a copilului. Este un domeniu care necesită expertiză tehnică, combinată cu evaluarea minuțioasă a informațiilor în cadrul imaginilor care pot conduce la identificarea unui copil abuzat.

Colaborarea cu sectorul privat poate fi, de asemenea, un element-cheie în lupta împotriva pornografiei infantile. Persoanele fizice pot nu doar să ajute poliția în identificarea și prinderea infractorilor implicați în activități de pornografie infantilă prin internet, dar sectorul privat ar putea fi de ajutor și în dezvoltarea de strategii pentru urmărirea acestor categorii de infractori.

Protecția minorilor în lumea digitală trebuie abordată la nivelul de reglementare, prin aplicarea unor măsuri mai eficiente, inclusiv prin auto-reglementare, determinând acest sector să-și asume partea de răspundere care îi revine, și la nivelul de educație și formare, prin formarea copiilor, a părinților și a profesorilor pentru a împiedica minorii să acceseze conținut ilegal.

Există necesitatea de a aborda toate formele conținutului online ilegal și întrucât caracteristicile specifice ale abuzului sexual asupra copiilor trebuie recunoscute nu doar ca un conținut ilegal, ci și ca una dintre cele mai odioase forme de conținut disponibil online.

Un alt element pe care trebuie să îl aibă în atenție atât factorii de decizie, cât și mass-media este de a se asigura că mesajul de prevenire a pornografiei infantile și necesitatea detectării acestui risc ajung în mod concret

la public, în special la profesori, părinți, educatori și persoanele care îi îngrijesc pe copii. Unii specialiști au argumentat faptul că este responsabilitatea unică a părinților de a-i monitoriza pe copiii lor, pentru a observa site-urile accesate pe internet ori persoanele cu care aceștia comunică pe rețele de socializare ori prin email, telefonic etc. Cu toate acestea, deși opinia publică conștientizează din ce în ce mai mult pericolul pornografiei infantile prin internet, mai există totuși foarte mulți părinți și copii care nu sunt conștienți de pericolele potențiale rezultate din divulgarea informațiilor personale către persoanele pe care le întâlnesc în mediul online [2, p.15].

Pornografia infantilă reprezintă o modalitate de exploatare sexuală a minorilor.

Rețelele de sisteme informatice și rețeaua Internet oferă următoarele facilități infractorilor:

- 1) accesul rapid la un volum foarte mare de materiale cu conținut de pornografie infantilă;
- 2) posibilitatea procurării, deținerii și schimbului de fișiere în mod relativ anonim și în cadru privat;
- 3) comunicarea directă, fără utilizarea serverelor furnizorului de servicii;
- 4) persoanele care fac schimbul de fișiere pot să nu se cunoască în mediul real;
- 5) stocarea unui volum foarte mare de materiale pe diferite tipuri de purtători de date, care pot ocupa un volum mic de spațiu, pot fi disimulate sau ascunse cu ușurință;
- 6) oferă posibilitate infractorilor de a utiliza serviciile disponibile în rețeaua Internet (rețele de socializare, servicii de mesagerie, jocuri etc.) pentru a intra în contact cu copiii.

Infractorii care comit fapte de pornografie infantilă prin sisteme informatice acționează fie sub impulsul preferințelor sexuale, orientate către persoane minore, fie pentru obținerea de foloase materiale din comercializarea de materiale pornografice cu minori, fie din ambele motive.

Materialele pornografice cu minori

sunt colecționate de către suspecții preferențiali, de regulă, pentru:

a) satisfacerea poftelor sexuale – suspecții preferențiali folosesc materialele pornografice cu minori pentru a-și alimenta fanteziile sexuale și implicit pentru excitarea sexuală;

b) reducerea inhibițiilor minorilor – un copil care în mod normal nu dorește să se implice în activitate sexuală cu un adult sau în a poza pentru fotografii explicite sexual poate fi uneori convins dacă vede alți copii că „se distrează” participând la această activitate;

c) hărțuire sexuală (șantaj sexual) – dacă un suspect preferențial are deja o relație de exploatare sexuală cu un copil, seducerea copilului în activitatea sexuală reprezintă doar o parte din plan. Suspectul trebuie, de asemenea, să se asigure că secretul va fi păstrat de copilul respectiv. Lucrul de care deseori copiii se tem cel mai mult este faptul că imaginile pornografice în care apar, pot fi arătate membrilor familiei sau prietenilor acestora;

d) monedă de schimb – unii suspecți fac schimb de materiale pornografic cu minori cu alți suspecți pentru a obține alte imagini sau ca să obțină accesul la alți copii, cu scopul abuzului sau exploatării sexuale. Calitatea și tema materialului determină valoarea acestuia ca mediu de schimb. Cu cât copilul prezentat în material este mai mic (tânăr) și activitățile sexuale mai deviate, cu atât valoarea potențială a materialului în cauză este mai mare;

e) sursă de venit – unii suspecți implicați în vânzarea și distribuirea de pornografie infantilă derulează astfel de activități pentru realizarea unui profit. Prin contrast, majoritatea suspecților preferențiali colecționează materiale pornografice cu minori pentru alte motive decât profitul.

Infraactorii utilizează serviciile de anonimizare a conexiunii Internet. Unul din astfel de servicii este cel cunoscut sub denumirea „TOR”, în cadrul căruia utilizatorii pot crea/utiliza forumuri, transmite mesaje

și fișiere precum și realizarea serviciilor de partajare fișiere. Un alt serviciu similar este cunoscut cu denumirea „Freenet”.

Totodată, mai mulți furnizori de servicii Internet oferă și servicii de anonimizare a conexiunii Internet (proxy, VPN etc.).

Suspecții utilizează rețele de socializare online pentru contactul cu copii în scopul determinării acestora să efectueze diferite activități cu caracter sexual în timp ce comunică textual, video-audio cu suspecții, iar abuzatorul în acest timp poate produce materiale constând în imagini sau înregistrări video-audio care prezintă activitățile respective.

Abuzatorii folosesc serviciile de comunicare online (rețele de socializare, jocuri online, servicii de mesagerie etc.) pentru determinarea copiilor să se întâlnească personal cu aceștia, în vederea exploatării sexuale a minorilor respectivi. Fenomenul respectiv este cunoscut în plan internațional sub denumirea de „Grooming”. Suspecții pot transmite materiale pornografice copiilor în timpul comunicării pe internet, pentru a-i manipula pe aceștia în sensul de a le crea convingerea că exploatarea sexuală a minorilor este un lucru normal.

„Turismul sexual” este un mod de operare caracterizat prin faptul că suspecții călătoresc în alte țări cu scopul de a exploata sexual minori la care deseori obțin din timp acces în urma discuțiilor pe internet, fie obțin acces prin intermediul unor alte persoane din țările de destinație care recrutează minori în acest scop.

De regulă, țările-destinație pentru astfel de activități sunt acelea cu grad scăzut de dezvoltare economică și unde combaterea acestui gen de infracțiuni este redusă ori inexistentă, din cauza neincriminării faptelor de exploatare sexuală a minorilor sau a capacității reduse a autorităților judiciare din statele respective de a preveni și combate astfel de infracțiuni.

Victimele sunt de cele mai multe ori minori care prezintă un grad ridicat de vul-

nerabilitate, provin din familii socialmente vulnerabile, sau trăiesc în orfelinate și acceptă exploatarea în schimbul unor sume de bani sau bunuri.

Suspecții produc materiale pornografice cu minori și de cele mai multe ori le transmit pe internet către alte persoane cu preocupări similare, cărora le indică astfel că în țara respectivă sunt minori care pot fi exploatați sexual. Unii suspecți comercializează materialele respective prin internet.

Producerea pornografiei infantile poate fi realizată de către înseși persoanele minore care apar în materialele respective (cazuri de „autoproducere”) și stocarea/transmiterea acestora prin sisteme informatice, faptele fiind, de regulă, săvârșite de către persoane minore cu vârsta mai mare de 13 ani. Minorii respectivi realizează fotografii sau înregistrări video-audio în care fie apar singuri, în ipostaze pornografice, fie întreținând relații sexuale cu alte persoane, după care stochează materialele respective în sisteme informatice, iar în unele cazuri procedează la transmiterea acestora pe internet către persoane din anturaj. În astfel de cazuri este prioritară acordarea de sprijin de specialitate minorilor respectivi, din partea entităților abilitate prin lege în acest sens, pentru a preveni repetarea unor acte similare.

În ultima perioadă s-a atestat utilizarea frecventă a rețelelor de partajare de fișiere care permit schimbul rapid de imagini și înregistrări video din categoria pornografiei infantile, fără utilizarea serverelor centrale de date sau a rețelei „Web” și astfel evitând înregistrarea de către furnizorii de servicii ale datelor privind utilizatorii, ce pot constitui probe în cadrul cauzelor penale pornite. Astfel, unicul procedeu probatoriu ce demonstrează incontestabil vinovăția făptuitorilor rămâne a fi percheziția și ridicarea sistemelor informatice utilizate de infractori.

Totodată, s-a atestat problematica distribuirii pornografiei infantile prin intermediul serviciilor furnizorilor Internet din stânga Nistrului. În urma mai multor operațiuni

de documentare a distribuirii pornografiei infantile, pe teritoriul Republicii Moldova controlat de autoritățile constituționale frecvența distribuirii pornografiei infantile a scăzut, iar ca urmare ponderea comiterii infracțiunii de pe teritoriul din stânga Nistrului s-a majorat. Cel mai mare furnizor Internet de pe teritoriul transnistrean nu practică păstrarea datelor cu privire la traficul informatic, ceea ce facilitează anonimitatea persoanelor care comit infracțiuni informatice.

Pe parcursul anului 2017 se atestă o creștere a infracțiunilor comise față de perioada analogică a anului precedent, astfel, în anul curent au fost intentate 31 de cauze penale, iar în anul precedent – 25 de cauze penale.

Acest lucru se datorează faptului că pe parcursul anului curent în procesul de documentare a infracțiunilor de pornografie infantilă a fost identificat un nou fenomen, în care sunt implicați mai mulți copii, sub denumirea de „auto-producere a materialelor cu conținut de pornografie infantilă”, adică producerea pornografiei infantile de către înseși persoanele minore care apar în materialele respective, faptele fiind, de regulă, săvârșite de către persoane minore cu vârsta între 8-14 ani.

Pornografia infantilă reprezintă o problemă majoră a spațiului virtual, care s-a extins cu ajutorul internetului la nivel planetar. Fenomenul de pornografie infantilă are implicații economice și sociale adânci, afectând un număr mare de copii minori care sunt supuși abuzurilor și exploatării sexuale.

Pornografia infantilă trebuie examinată și instrumentată în contextul acțiunilor de abuzare a copiilor, inclusiv cel al crimei organizate, care include prostituția și traficul de persoane.

Dezvoltarea mijloacelor de comunicație și a sistemelor informatice impune o reanalizare a paradigmei constituționale a libertății de exprimare, pentru dezvoltarea unei societăți virtuale cibernetice echilibrate, care să impună respectarea aceluiași valori și norme ca cele unanim acceptate pentru soci-

etatea reală, cu atât mai mult cu cât spațiul virtual influențează din ce în ce mai mult lumina reală.

Drepturile și libertățile fundamentale promovate și protejate în lumea materială reală trebuie să fie impuse și în lumea virtuală, fără discriminare. Valorile statului de drept nu pot fi protejate aleatoriu, ele fiind aceleași, indiferent de spațiul, real sau virtual, în care se desfășoară. De altfel, internetul nu este o societate paralelă perfectă, ci crează - prin facilitățile sale de comunicare și derăspândire a informației - pericole pe care lumea reală nu le-a cunoscut până acum.

Existența, în spațiul virtual, a materialelor pornografice cu minori, a generat din partea factorilor de decizie o preocupare accentuată la nivel internațional, în vederea descurajării și sancționării activităților de producere și răspândire a acestor materiale, iar presiunea opiniei publice, care s-a amplificat în ultimii ani cu privire la această problemă, a condus, treptat, la fundamentarea unor principii de acțiune, precum și a unor norme juridice cu aplicabilitate extraterritorială, de natură să descrie, cât mai precis, faptele supuse sancțiunii penale și să faciliteze cooperarea internațională destinată combaterii fenomenului pornografiei infantile. Spre exemplu, Google se implică în eradicarea pornografiei infantile pe internet, prin finanțarea și găsirea unor metode eficiente pentru reperarea, reclamarea și înlăturarea imaginilor explicite specifice [3].

Organismele internaționale și autoritățile naționale sunt preocupate să asigure și în spațiul cibernetic protecția juridică a valorilor apărute prin lege, fără a impune însă o cenzură a informațiilor puse la dispoziție pe această cale. Totodată, urmăresc garantarea exercitării drepturilor și libertăților omului. În același timp, anumite comunicări prin internet ar trebui declarate ilegale, în special cele în legătură cu terorismul, rasismul, crima organizată și pornografia. În aceste cazuri, libertatea de expresie trebuie „amputată”, fără teamă că se vor încălca drepturi și libertăți fundamentale [3, p.7].

Referințe bibliografice

1. Creșterea pericolului pornografiei infantile pe internet. În <https://www.scribd.com/doc/212823019/9-Cresterea-Pericolului-Pornografiei-Infantile-Pe-Internet-gavril-Paraschiv-ro> (accesat la 03.04.2018)
2. Stolojescu Alexandru-Georgian. Managementul prevenirii și combaterii pornografiei infantile prin sistemele informatice. Teză de doctorat. București, 2015.
3. Probleme juridice privind conținuturile negative din Internet. În <http://www.legi-internet.ro/articole-drept-it/probleme-juridice-privind-continuturile-negative-dininternet/pornografia-infantila-in-internet.html> (accesat la 03.04.2018)

Despre autor

Efrosinia URSU,
doctorandă,
Academia „Ștefan cel Mare”
a MAI al Republicii Moldova
e-mail: ursu.1990@gmail.com
tel.: 079610043

About author

Efrosinia URSU,
PhD student,
Academy „Ștefan cel Mare” of MIA
of the Republic of Moldova
e-mail: ursu.1990@gmail.com
tel.: 079610043

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova. Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, red.-șef: Simion Carp ; Acad. „Ștefan cel Mare” a Min. Afacerilor Interne al Rep. Moldova. – Chișinău : Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova, 2017 – . – ISBN 978-9975-935-99-9. – ISSN 1857-0976.

Științe juridice: nr. 6. – 2017. – 86 p. – Texte : lb. rom., rusă. – Rez.: lb. rom., engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – 100 ex. – ISBN 978-9975-121-58-3.

34:378.4(478-25)(082)=135.1=161.1

A 15

Redactare

Gheorghe CHIRIȚĂ

Tehnoredactare

și procesare computerizată:

Angela PARENIUC

Machetare și design coperta:

Svetlana COJUHARI